

PROJEKTĒTĀJS:

SIA "Laba Vide"

reģistrācijas Nr. 44103092480, juridiskā adrese:

"Lejas Kaupēni", Dzērbenes pagasts, Vecpiebalgas

novads, LV-4118

Tālr./fakss: 64129207, Mob.tel.:29479712

PASŪTĪTĀJS:

GULBENES NOVADA GULBENES PILSĒTAS

PĀRVALDE

reģistrācijas Nr. 90000017472, juridiskā adrese:

Ābeļu iela 2, Gulbene, Gulbenes novads, LV - 4401

OBJEKTA

AIZSARGĀJAMĀ DENDROLOĢISKĀ STĀDĪJUMA

NOSAUKUMS/ADRESE

"EMZES PARKS" REKONSTRUKCIJAS PROJEKTS

Gulbene, Gulbenes novads, LV-4401

SATURS

1. DAĻA.....	4
1.1.Teritorijas juridiskās saistības	4
1.1.1.Latvijas likumdošana.....	4
1.1.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības	5
1.1.3. Īpašuma tiesības	6
Vispārēja informācija par teritoriju	6
1.2.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātes	6
1.2.2. Apsaimniekošanas infrastruktūra	8
1.2.3. Teritorijas izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	8
1.2.4. Kartogrāfiskais materiāls par teritoriju	11
1.3.Teritorijas fiziski – ģeogrāfiskais raksturojums.....	11
1.3.1. Klimats	11
1.3.2. Ģeoloģija, augsnes	11
1.3.3. Hidroloģija.....	12
1.4.Teritorijas bioloģiskais raksturojums	12
1.4.1. Flora	12
1.4.2. Ainaviski – dendroloģiskais raksturojums.....	15
1.4.3. Biotopi.....	17
2. DAĻA. DENDROLOĢISKĀ STĀDĪJUMA "EMZES PARKS" STIPRO UN VĀJO PUŠU, IESPĒJU UN DRAUDU ANALĪZE (SVID analīze*)	18
3. DAĻA. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI	21
3.1. Teritorijas apsaimniekošanas ideālie jeb ilgtermiņa mērķi	21
3.2. Teritorijas apsaimniekošanas īstermiņa mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam.....	22
4. DAĻA. PARKA REKONSTRUKCIJAS KONCEPCIJA	23
4.1.Apsaimniekošanas – atjaunošanas pasākumi.....	23
4.3. Ainavu parka un meža parka daļas rekonstrukcijas priekšlikumi	25
4.3.1.Teritorija ap Emzes ezeru, kultūrvēsturiskā taka.....	25
4.3.2.Teritorija ap Asaru ezeriņu, aktīvās atpūtas taka	39
4.3.3. Dabas taka.....	53
4.3.4.Teritorija pie Svētezera	61
5. DAĻA. KOPĒJAIS REKONSTRUKCIJAS PASĀKUMU SARAKSTS	71
5.1.Rekonstrukcijas projekta atjaunošana.....	75

Lietotie saīsinājumi un termini

MK not.	Ministru kabineta noteikumi
kv.	Kvartāls
nog.	Nogabals
SVID analīze	Stratēģijas plānošanas instruments, kas ļauj noteikt uzņēmuma vai projekta Stiprās puses, Vājības, Iespējas un Draudus.
VM	Vides ministrija
ES	Eiropas Savienība

Arborists – kokkopis.

Biotops – teritorija ar noteiktu sugu augiem, dzīvniekiem un citiem organismiem kopīgu dzīves vidi un vienojošiem bioloģiskajiem apstākļiem.

Dendrārijs - teritorija, kur audzē un pavairo kokaugus.

Dendroloģiskais piesārņojums – ikviens koks, kurš izaudzis no perioda x līdz periodam y un nav dokumentēts kā stādījums (plānā, shēmā, projektā).

Introdukcija – augu ieaudzēšana vietās, kur tie nav auguši - ar citādiem bioloģiskajiem apstākļiem.

Flora - augu valsts, kādā noteiktā vietā un laikā.

Invadēt – bojāt.

Koku stāvs – koki, kuru augstums (H) ir lielāks par 0,75 no vidējā koku H audzē un koki, kuru H ir robežās 0,5 – 0,75 no audzes vidējā H .

Pamežs – krūmi un koki, kuri dotajos apstākļos nevar veidot pilnvērtīgu kokaudzi.

Mikroliegums – liegums ap nelielu aizsargājamu dabas objektu.

Mulčēt – nosegt augsni ar dabīgu materiālu.

Reintrodukcija - augu ieaudzēšana vietās, kur tie kādreiz auguši.

Taksons – kvalifikācijas vienības (piem. sugas) nosaukums dabas procesu aprakstos.

Varietāte - paveida modifikācija, ko raksturo kāda izpausmes īpatnība.

Vaskulārie augi - augi, kuriem vielu tālajai transportēšanai izveidojušies vadaudi.

Zemsedze – augsnes sedzēji konkrētā teritorijā.

1. DAĻA

TERITORIJAS APRAKSTS

1.1. Teritorijas juridiskās saistības

1.1.1. Latvijas likumdošana

Vides un dabas aizsardzība

LR Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993., grozījumi 30.10.1997., 28.02.2002., 20.11.2003., 15.09.2005., 10.05.2007., 30.04.2009., 18.06.2009., 31.03.2010., 28.12.2013.) nosaka aizsargājamo teritoriju kategorijas un nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

MK not. Nr.264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (16.03.2010.) nosaka, ka koku ciršana un dendroloģisko stādījumu atjaunošana atļauta saskaņā ar aizsargājamā dendroloģiskā stādījuma rekonstrukcijas projektu pēc Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas.

VM rīkojums Nr. 120 “Par ieteikumiem dabas aizsardzības plānu izstrādāšanai” (04.07.2002.). Šie noteikumi nosaka, kā izstrādājami dabas aizsardzības plāni (turpmāk – plāns) Saeimas vai Ministru kabineta noteiktajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (turpmāk - aizsargājamā teritorija), lai nodrošinātu vienotu aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādāšanas, apspriešanas, atjaunošanas kārtību un noteiktu to saturu. Dendroloģiskā stādījuma „Bauņu parks” rekonstrukcijas projekts izstrādāts saskaņā ar šiem ieteikumiem.

“Aizsargjoslu likums” (05.02.1997., grozījumi 21.02.2002., 19.06.2003., 22.06.2005., 06.03.2008., 14.05.2009., 12.12.2013.). Nosaka teritorijas, kuru uzdevums ir aizsargāt dabīgus un mākslīgus objektus no nevēlamas ārējās darbības, vai arī pasargāt vidi un cilvēkus no kāda objekta kaitīgās ietekmes.

Sugu un biotopu aizsardzība

LR Sugu un biotopu aizsardzības likums (16.03.2000., grozījumi 15.09.2005., 26.10.2006., 07.05.2009., 12.06.2009., 01.12.2009., 21.03.2014.). Sugu un biotopu likums regulē jautājumus, kas saistīti ar aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzību. Likuma mērķi ir nodrošināt Latvijas bioloģisko daudzveidību, saglabājot Latvijai raksturīgo faunu, floru un biotopus; regulēt sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību; veicināt populāciju un biotopu saglabāšanu atbilstoši ekonomiskajiem un sociālajiem priekšnoteikumiem, kā arī kultūrvēsturiskajām tradīcijām, regulēt īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību (Sugu un biotopu aizsardzība..., 20001).

MK not. Nr.396. “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (14.11.2000., grozījumi

22.12.2007.) nosaka sugu sarakstu, kurā iekļautas apdraudētas, retas vai izzūdošas sugas, vai arī sugas, kuras apdzīvo specifiskus biotopus, un to aizsardzības režīmu.

MK not. Nr. 421 **“Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”** (05.12.2000., grozījumi 25.01.2005., 27.01.2009., 30.05.2013.) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti reti vai apdraudēti biotopi.

Mežs

MK noteikumi Nr.131 **“Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem”** (20.03.2001., 29.06.2009.) “Emzes parka” dendroloģiskais stādījums iekļauts ar kārtas nr. 26.

LR “Meža likums” (24.02.2000., grozījumi 13.03.2003., 27.01.2005., 29.04.2005., 16.02.2006., 19.12.2006., 14.06.2007., 14.11.2008., 14.05.2010., 27.11.2013.), kurš regulē visu mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, gan valsts, gan privāto īpašnieku mežos. Visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības pastāvību un nosakot vienādus pienākumus.

1.1.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības

Parīzes UNESCO 1972.g. 16.novembra konvencija “Par pasaules kultūras un dabas mantojuma saglabāšanu” (ratificēta 1997.gadā).

Šī konvencija nosaka nozīmīgākos kultūras un dabas mantojumus. Līdzās Lielajam kanjonam ASV, arī Vecrīgas centrs ir iekļauts šajā sarakstā. Papildus šajā konvencijā iekļautajām teritorijām, UNESCO programmā “Cilvēks un biosfēra” veido sarakstu ar biosfēras rezervātiem un no Latvijas šajā sarakstā iekļauts Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts.

Bernes 1979.g. konvencija “Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “par 1979. Gada Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu”. 17.02.1996.).

Valstis, kuras pievienojušās šai konvencijai, apņemas aizsargāt konvencijas pielikumos iekļautās sugu dzīvotnes, kā arī apsola izplatīt informāciju par šīm sugām sabiedrībā, un uzlabot vispārīgo savvaļas sugu un to biotopu aizsardzību.

Bonnas 1979.g. konvencija “Par migrējošo savvaļas dzīvnieku aizsardzību” (Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1979.g. Bonnas konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību” 11.03.1999.).

Konvencijas mērķis ir aizsargāt migrējošos un apdraudētos putnus visā to izplatības areālā. Latvija nav vēl šo konvenciju parakstījusi.

1992.gada Riodežaneiro konvencija “Par bioloģisko daudzveidību” (Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1992.gada Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību” 10.09.1995.)

Konvencija stājās spēkā 1993. gada 29. decembrī un tās mērķi ir bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, bioloģiskās daudzveidības komponentu ilgtspējīga izmantošana, ģenētisko resursu un to radīto ienākumu godīga un vienlīdzīga sadalīšana.

Orhūsas konvencija (Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu "Par 1998. gada 25. jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem" 18.04.2002.).

Konvencija nosaka sabiedrības un valsts pārvaldes iestāžu attiecības saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs.

ES direktīvas

Eiropas Savienības Direktīva "Par savvaļas putnu aizsardzību" 79/409/EEC (02.04.1979.)

Eiropas Savienības Direktīva "Par sugu un biotopu aizsardzību" 92/43/EEC (21.05.1992.)

1.1.3. Īpašuma tiesības

Dendroloģiskā stādījuma „Emzes parks” īpašnieks ir Latvijas valsts un zeme ir Gulbenes pašvaldības pārvaldīšanā.

Vispārēja informācija par teritoriju

1.2.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātes

Dabas piemineklis dendroloģiskie stādījumi „Emzes parks”. Pieder pie vecākajām Latvijas īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, dabas pieminekļa statuss tam piešķirts 1923. Gadā, kad tas nebija mehāniski sadalīts divās daļās. Tajā ietilpa gan tagadējais Emzes, gan tagadējais Spārītes parks. Emzes parks atrodas Gulbenes pilsētas ziemeļaustrumu malā (3.att.). Tā platība - 166.8 ha.

Teritorijas ģeogrāfiskās koordinātes (Emzes parks pie Asaru ezera) $x = 66^{\circ}75'$, $y = 34^{\circ}00'$ (Latvijas koordinātu sistēmā, LKS – 92).

1.2.2. Apsaimniekošanas infrastruktūra

Par objekta apsaimniekošanu un apsaimniekošanas plāna rekomendāciju ieviešanu ir atbildīgs zemes pārvaldītājs Gulbenes pašvaldība .

1.2.3. Teritorijas izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

“Pēc Gulbenes muižas zemju plāna, kurš izgatavots 1681.gadā, varam spriest, ka tajā laikā nav bijis nedz sakņu, nedz augļu dārza, kam 17.gs bieži vien bija arī daiļdārza raksturs. Informācija par dekoratīviem stādījumiem un parka elementiem nav sastopama arī 1687.gada arklu revīzijas dokumentos...muižas saimnieciskais uzplaukums sākās 1797.gadā, kad tā nonāca baronu Volfu īpašumā.” /avots – J.Zilgalvis “Vecgulbenes muiža”/.

“Nozīmīgs laiks parka tālākā izveidē un paplašināšanā bija 19.gs 40 gadi, kad tika pārbūvēta Baltā pils, cita vidū radot pie tās plašu un izvērstu terasi. Parka kompozīcija tās priekšā liecina par aptuveni vienlaicīgu darbu veikšanu. Terasē varēja kalpot kā skatu laukums. Pie kam skatu laukums var funkcionēt tikai tādā gadījumā, ja ir nodrošinātas skatu perspektīvas.” /avots- J.Zilgalvis “Vecgulbenes muiža”/

Abas Marijas parka daļas – Spārītes un Emzes parks ir Heinriha fon Volfa dāvana sievai Marijai (Marisai). Parkos izrakti trīs dīķi. Emzes parka dīķis ir burta M veidā, uz Svēteзера ir viena lielāka sala, bet tai apkārt sešas mazākas. Barons līcis novietot pa akmenim uz katras salas, akmeņos iegravēti vārda “Marisa” burti (4.att.). daļa burtu saglabājušies. Uz centrālās salas atradusies skulptūra (5.att.).

4.att. Viena no mazajām saliņām Svētezerā. Uz akmens burts “S”, 2014.gada aprīlis /foto V.Radziņa/.

5.att. Nīkes tēls. 19.gs beigu foto /avots- Gulbenes muzejs/.

Trešais dīķis "Asaru ezers" izrakts pēc Marijas nāves 1883.gadā un tam ir asaras forma.

Pie Emzes ezera atradusies laivu mājiņa, no šejienes muižas īpašnieki braukuši laivu braucienos un pieturvietās dzēruši dziedniecisku tēju, jo Marija ilgstoši slimojusi.

Marijas parkā bijušas daudz skulptūras, tajā atradušās lapenes, uz salām veduši koka tiltiņi.

6.att. Marijas parka tiltiņš /avots- Gulbenes muzejs/.

Abas pils nodedzinātas 1905. gada nemieros, bet vēlāk daļēji atjaunotas. Baltā pils nopostīta Otrā pasaules kara laikā. Sarkanās pils ēkā no 20. gadsimta 20. gadiem darbojas skola.

"Emzes jeb Marijas parks (tajā ietilpa arī tagadējā Spārītes parka teritorija) jau 1923. gadā 222 ha platībā parka "dabas krāšņuma" dēļ noteikts par valsts aizsargājamu objektu - dabas pieminekli. 1977. gada Valsts aizsargājamo dabas objektu sarakstā tas iekļauts kategorijā - Valsts aizsargājamie parki un dendroloģiskie

stādījumi kā Spārītes parks un Emzītes parks (platība 163 ha). 1988. gada Valsts īpaši aizsargājamo dabas objektu sarakstā - kategorijā *Valsts aizsargājamie parki un dendroloģiskie stādījumi* kā Spārītes un Emzītes parki. (platība 163 ha). 2001. gadā parks iekļauts kategorijā *Dabas pieminekļi . aizsargājami dendroloģiskie stādījumi* kā .Emzes parks. 161.6 ha platībā (MK 20.03.2001. noteikumi Nr. 131), bet pēc Gulbenes pilsētas un Beļavas pagasta robežas precizēšanas Emzes parka precizētā platība ir 166.7 ha.

Spārītes parks, kas sākotnēji bija Emzes jeb Marijas parka daļa, pašlaik ir atsevišķs parks un vietējas nozīmes dabas pieminekļis. Parka sadalīšana divās daļās, nosakot katrai daļai atšķirīgu aizsardzības statusu, ir mehāniska un tai nav motivācijas. Ieteicams teritoriāli, vēsturiski un funkcionāli vienotos parkus atkal apvienot, abām daļām nosakot valsts nozīmes dabas pieminekļa statusu un izstrādāt vienotu dabas aizsardzības plānu.

Parks ir dabiska vai cilvēku veidota teritorija, kurā eksistē dabas vide, kā arī specifiskas parka būves, ieskaitot mazās arhitektūras formas, kurām ir estētiska, sanitāri higiēniska un rekreācijas nozīme. Parku uzturēšanai nepieciešams augsts labiekārtojuma līmenis, stādījumu kopšana un atjaunošana. Parka videi jāspēj apmierināt cilvēka bioloģiskās, psiholoģiskās un citas vajadzības.

Emzes parkā lielāko platību aizņem cilvēka mazpārveidota dabas vide. Īpaši plānotais ainavu parks, kas izveidots 19. gs. 90. gados, atrodas parka ziemeļu daļā ap 20 ha platībā. Parka sākotnējais ierīkošanas projekts nav saglabājies, un nav rakstītu ziņu par tā autoru un pirmajiem dārzniekiem. Cilvēka radīto parka ainavu ieskauj meži. 19. gs. 90. gados, parka izveides sākumā, ap Marijas dīķi bija plašums un daudz gaismas, bet pieaugot ozoliem, kuri stādīti alejās, un Eiropas lapegļu, liepu, bērzu un egļu grupām, kas veido ainavisku joslu starp mežu un dīķi, parks šeit ir kļuvis ēnaināks un ainaviski neinteresantāks. No vairāk nekā 300 iestādītajām Eiropas lapeglēm līdz 20. gs. 70. gadiem bija saglabājušies ap 200 koku, bija saglabājušās arī ap 500 Sibīrijas un balzāma balteglu. Padomju varas gados, kad parka uzkopšanu veica sabiedriskā kārtā, daudzus svešzemju (introducētos) kokus un krūmus, kā arī izveidojušos paaugu, iznīcināja (aiz nezināšanas vai lai iegūtu kokmateriālu). Padomju laikā parkam nav ne dārznieka, ne mežsarga, un tas aizaug ar vietējo sugu kokaugiem, īpaši - ar lapu kokiem. 1960. gadā Marijas ezera krastā uzbūvē estrādi, deju grīdu un skatītāju sēdvietas. Tas veicina lielu ļaužu pieplūdi, bet parkā nav vajadzīgās infrastruktūras (tualetes, transporta līdzekļu stāvlaukumu ārpus parka u.c.). Tas degradēja parka skaistos grantētos ceļus un veicināja Marijas dīķa un tā apkārtnes piesārņošanu.

Pašlaik Emzes parkā nav ne estrādes, ne citas plašas labiekārtotas zonas, kur pilsētnieki un pilsētas viesi varētu atpūsties, sportot, apmeklēt brīvdabas pasākumus, nekaitējot parka ainavai un bioloģiskai daudzveidībai..” /avots- “*Dabas pieminekļa aizsargājamo dendroloģisko stādījumu “Emzes parks” dabas aizsardzības plāns*”
Plāns izstrādāts laika periodam no 2008. gada līdz 2018. gadam/

7.att. Pašreizējā situācija pie Emzes ezera, brīvdabas estrādes tiešā tuvumā, 2014.gada aprīlis /foto – V.Radziņa/.

1.2.4. Kartogrāfiskais materiāls par teritoriju

Pilsētas topogrāfiskā karte 1:5000;
 Mežaudžu plāns M1: 15 000;
 Daļplāns M 1:10 000;
 Biotopu plāns.

1.3. Teritorijas fiziski – ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

Ģeogrāfiski teritorija atrodas republikas ziemeļaustrumos, tādēļ klimats ir viens no vēsākajiem Latvijā. Bezsalas periods ilgst vidēji no 130- 140 dienām. Pirmās rudens salnas vērojamas no 25.-30. septembrim. Gada vidējā temperatūra ir 5,8° C, jūlija vidējā temperatūra ir 16,7° C, janvāra - 5,9°C. Gada vidējā nokrišņu summa ir 800 mm. Veģetācijas periods 130 dienas. Vidējais sniega periods 105 dienas. Sniega segas vidējais biezums 25 cm. Maksimālais sniega segas biezums 43 cm. Vidējais grunts sasalums līdz 70 cm, maksimālais – 120 cm. Valdošie dienviņu, dienviņrietumu vēji. Migla līdz 36 dienas gadā. Vidēji 22 dienas gadā puteņi, pērkons novērots vidēji 20 dienas gadā.

1.3.2. Ģeoloģija, augsnes

Teritorija ģeogrāfiski atrodas Vidzemes ziemeļu daļā dabas ainavu un reljefa apvidus pārejas krustpunktā, Gulbenes paugurvalnī. Vispārējā apvidus topogrāfija ir

nelīdzena. Apvidus ģeoloģija sastāv no devona mergēļa un smilšakmeņiem, kurus pārklāj jaunāki kvarca smilšu slāņi un grants nogulsņējumi. Visumā gruntis ir ar labām nestspējām. 1,5 – 4,0 kg/cm² un devona smiltīm un smilšakmeņiem līdz 5,0 kg/cm².

1.3.3. Hidroloģija

Teritorija pieder Pededzes upes baseinam.

1.4. Teritorijas bioloģiskais raksturojums

1.4.1. Flora

2014. gada veģetācijas sezonas pirmajā pusē veiktajā pētījumā "Emzes parkā" konstatētas ap 200 vaskulāro augu sugas. Floru veido Latvijā bieži sastopamas augu sugas.

Teritorijas lielāko daļu veido meža zemes vai dendroloģiskie stādījumi, kas sastāv no 69 nogabaliem, kas sastāda 87% no parka platības. Salīdzinoši nelielās platībās sastopamas atklātas platības – lauces, zālāji vai grāvji un izcirtumi /sk. PIELIKUMI Sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta atzinums/.

1.4.1.1. Vietējās sugas

Valdošās koku sugas ir egļu /*Picea abies*/, priede /*Pinus sylvestris*/, bērzs /*Betulus pendulus*/, apse /*Populus tremula*/, mazāku īpatsvaru veido melnalksnis /*Alnus glutinosa*/, osis /*Fraxinus excelsior*/, ozols /*Quercus robur*/ un baltalksnis /*Alnus incana*/. Kārklu /*Salix sp.*/ un ievu /*Padus avium*/, lazdu /*Corylus avellana*/ audzes.

Teritorijā liels oša /*Fraxinus excelsior*/ īpatsvars, pārsvarā pašizsējas koki, kuri ir slimību /sēnes *Chalara fraxinea*/ invadēti, kalstoši, ainaviski mazvērtīgi, daļa no tiem bīstami, jo aizlūzuši. Analoģiska situācija ir ar gobu /*Ulmus glabra*/ un vīksnu /*Ulmus laevis*/ kokiem un to sējeņiem, kurus invadējusi Holandes slimība, kuru izraisa *Ophiostoma* ģints sēnes, bet izplata, galvenokārt, koksnes kaitēkļi – gobu gremzdgrauži.

Teritorijā pārstāvētas invazīvās sugas (piemēram, puķu sprigane /*Impatiens glandulifera*/).

Konstatētas – zaļskābene /*Oxalis acetosella*/, baltais vizbulis /*Anemone nemorosa*/ meža vizbulis /*Anemone sylvestris*/, podagras gārša /*Aegopodium podagraria*/, meža zemene /*Fragaria vesca*/, vijolīte /*Viola mirabilis*/, lielziedu vīgrieze /*Filipendula vulgaris*/, divlapu žagatiņa /*Maianthemum bifolium*/, četrlapu čūskoga /*Paris quadrifolia*/, ziemas kaņepene /*Mercurialis perennis*/, pavasara dedestiņa /*Lathyrus vernus*/.

8.att. Sēnes /*Chalara fraxinea*/ bojāts oša /*Fraxinus excelsior*/ sējēnis , 2014.gada augusts /foto V.Radziņa/.

1.4.1.2. *Introducēto augu sugas*

Pārstāvēts neliels eksemplāru skaits:

- Amūras ceriņš/ *Syringa reticulata* var. *Amurensis*/;
- alpīnās vērenes /*Ribes alpinum*/;
- baltais grimonis /*Cornus alba*/;
- baltais vītols /*Salix alba*/;
- baltā sniegoga /*Symphoricarpos albus* /;
- baltā spireja/*Spirea alba*/;
- balzāma baltegle /*Abies balsamea*/;
- bijāra spireja /*Spirea x billardii*/;
- eiropas lapegle /*Larix decidua* /;
- kapmirte /*Vinca minor*/;
- krimas liepa / *Tilia x euchlora*/;
- parastais ligustrs /*Ligustrum vulgare*/;
- parastais ceriņš / *Syringa vulgare*/;
- platlapu liepa / *Tilia platyphyllos* var. *grandiflora*/;
- pīlādžlapu sorbārija /*Sorbaria sorbifolia*/;
- pensilvānijas osis /*Fraxinus pennsylvanica*/;
- pundura segliņš /*Euonymus nanus*/;
- sibīrijas baltegle /*Abies sibirica*/;
- vārpainā korinte /*Amelanchier spicata*/;

Pārstāvētas invazīvās sugas, piemēram, kalnu kļava /*Acer pseudoplatanus*/.

9.att. Kalnu kļavas /*Acer pseudoplatanus*/ sējeņi, 2014.gada augusts /foto V.Radziņa/.

Taksonu skaita samazināšanās notikusi nepareizas kopšanas (pārkopšanas) vai kopšanas trūkuma dēļ. Zināms, ka dendroloģiskie stādījumi un parks bijis apmierinošā stāvoklī pagājušā gadsimta 20 – to gadu sākumā (8.att.), tātad visnelabvēlīgākais laiks dendrārijam bijis laika posmā no aptuveni 1930. gada līdz mūsdienām.

10.att. Marijas parks, 1920- tie gadi/avots- Gulbenes muzejs/.

1.4.2. Ainaviski – dendroloģiskais raksturojums

2014. gada veģetācijas sezonas pirmajā pusē veiktajā ainaviski - dendroloģiskajā pētījumā Grobiņas pilsētā konstatēts :

- aizzēlums (11.att.),
- dendroloģiskais piesārņojums,
- slimību invadēti un / vai kalstoši kokaugi(12.att.),
- ainaviski mazvērtīgas teritorijas,
- esošie apstādījumi morāli, fiziski un estētiski novecojuši(13.att.),
- nepareizas kopšanas rezultātā daļēji degradētas teritorijas (14.att.),
- patvaļīgi ierīkoti pārvietošanās ceļi un takas.

11.att. Aizzēlušas grāvju atbērtnes, 2014.gada marts /foto – V.Radziņa/.

12.att. Holandes slimības rezultātā nokaltusi goba, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

13.att. Esošie apstādījumi pie Asaru ezeriņa, uz salas. 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

14.att. Pārņemta teritorija, atsegta parka ārmala, 2014.gada aprīlis /foto-V.Radziņa/.

1.4.3. Biotopi

Visā dendroloģiskā stādījuma teritorijā ir veikta dabisko mežaudžu inventarizācija, kā rezultātā ir izdalīti īpaši aizsargājamie biotopi un īpaši aizsargājamās augu sugas /sk. PIELIKUMI ‘’Sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta atzinums, eksperts - E.Grolle, sert.nr.003/.

2. DAĻA. DENDROLOĢISKĀ STĀDĪJUMA "EMZES PARKS" STIPRO UN VĀJO PUŠU, IESPĒJU UN DRAUDU ANALĪZE (SVID analīze*)

1.tabula

Vide	Stiprās puses	Vājās puses	Iespējas	Draudi
Ainaviskā	• Augstvērtīga ainava; • laba vides kvalitāte; • augsta ekoloģiskā vērtība; • ūdenstilpņu klātesamība teritorijā; • teritorijas pievilcība visos gadalaikos.	• Nav izstrādāta koncepcija dendroloģiskā stādījuma ainavas labiekārtošanai ar izdalītām prioritātēm; • teritorija kopta stihiski, bez plāna un sistēmas; • cilvēkresursu trūkums parka uzturēšanā un kopšanā; • nav izdalīti, kopti un akcentēti skatu punkti un ainavu perspektīvas. • vidi degradējošas zonas parka teritorijā; • ūdenstilpnes (Svētezers) pārkoptas; • dendroloģiskā stādījumā grāvju atbērtnes aizzēlušas, pilnas kritālām un aizlūzušiem kokiem. • parka daļā pie Svētezers atsegta parka ārmala, tādejādi tiek zaudēta parka, kā rekreācijas un atpūtas vietas nozīme.	• Izstrādāt dendroloģiskā stādījuma atsevišķām zonām labiekārtošanas projektus; • likvidēt vai renovēt ainavu degradējošus elementus parka teritorijā; • akcentēt skatu punktus un ainavu perspektīvas; • izmantot ūdenstilpnes kā gaismu, krāsu un faktūru atstarojošas plaknes; • palielināt atpūtas zonu skaitu parka teritorijā, dažādot to piedāvājumu; • Veidot apstādījumus, kuri atjaunotu dendroloģisko stādījumu "Emzes parks", kā ainavu parku; • motivēt iedzīvotājus iesaistīties dendroloģiskā stādījuma sakopšanā un augstvērtīgas ainavas veidošanā un uzturēšanā.	• Nekoptās grāvju atbērtnes un pastaigu takas (kritālas, aizzēlums, aizlūzuši lielu dimensiju koki) ir bīstamas apmeklētājiem! • vājas uzturēšanas un kopšanas rezultātā zūd publisko apstādījumu pamatfunkcijas – rekreācija un estētiskā audzināšana; • vidi degradējoši elementi traucē uztvert "Emzes parku" kā senu, ainaviski bagātu teritoriju; • sabiedrības neizpratne par publiskās ārtelpas labiekārtojuma un dabas daudzveidības saglabāšanas nozīmīgumu pilsētvidē.
Dendroloģiskā	• Parkā daudzveidīgs kokaugu siluetu un vainagu klāsts; • teritorijā procentuāli daudz lielu dimensiju kokaugi; • kokaugiem augsta faktūru, krāsu un formu dažādība.	• Apsaugums ar mazvērtīgām koku sugām, dendroloģiskais piesārņojums; • Liels sauso, aizlūzušo koku, kā arī augsts kritālu skaits teritorijā;	• Veikt sauso, bīstamo, slimību invadēto un pašizsējas koku un krūmu likvidāciju, saskaņojot to ar atbilstošām institūcijām; • renovēt esošos	• Aizzēlums; • liels sējeņu īpatsvars; • ilglaicīgas apstādījumu un kokaugu nekopšanas rezultātā zūd nepārtrauktība;

		• esošie apstādījumi estētiski un morāli novecojuši; • liels slimību invadēto koku skaits; • apstādījumi vizuāli nepievilcīgi un nepilda savas funkcijas.	• ierīkot jaunus stādījumus; • ierīkot jaunus kokaugu stādījumus, akcentējot vērtīgākās ainavas un iezīmējot skatu perspektīvas; • parka apstādījumus papildināt ar augiem, kuri vēsturiski auguši Marijas parkā.	• neatjaunojot Svētezers krastos (koku ciršanas rezultātā) pārkopto vidi, ilgā laika periodā zudīs ainaviskā un estētiskā vērtība.
Kultūrvēsturis kā	• Dendroloģiskais stādījums ir platības ziņā lielākais tāda veida stādījums Latvijā; • dendroloģiskais stādījums ir Volfu dzimtas un Vecgulbenes un Jaungulbenes muižas ansambļa būtiska sastāvdaļa.	• Nekopta / pārkopta vide; • stihiskas atpūtas vietas; • estētiski novecojuši apstādījumi uz salas Asaru ezeriņā un ap Svētezeru; • nepiemērota dizaina labiekārtošanas elementi ap Svētezeru.	• paredzēt pastaigu takas Emzes ezera tuvumā, tādejādi veicinot to apmeklēšanu un kultūrvēsturiskā mantojuma iepazīšanu; • veidot un labiekārtot teritoriju pie Asaru ezeriņa un uz tā salas, īpašu uzmanību pievēršot vēsturiskā pastaigu taku tīkla atjaunai; • pakāpeniski aizstāt ap Svētezeru izvietotos labiekārtojuma elementus ar stilam un videi piemērotiem.	• Nepārdomāti tīrītais Svētezers krasts un apkārtnē mazina teritorijas, kā ainavu parka vērtību. • sabiedrības neizpratne par vides un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanas nozīmīgumu; • latviskās identitātes un lokālā patriotisma kā vērtības zudums.
Izglītības, informācijas	• Potenciāli augsta iespēja pilsētas iedzīvotājiem un viesiem izmantot plašās aktīvās un pasīvās atpūtas iespējas; • iespēja izmantot Gulbenes zaļās teritorijas rekreācijas, aktīvās atpūtas un kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšanas mērķiem.	• Informācijas sniegšanas sistēmas trūkums teritorijā, vienota informatīva materiāla un dizaina koncepcijas neesamība teritorijā.	• Veidot atpūtas un kultūrvēsturiskās informācijas zonas Marijas ezera, Svētezers un Asaru ezera tuvumā; • izstrādāt vienotu dizainu informācijas plāksnēm, stendiem un norādēm ar informāciju par teritorijā esošajām dabas vērtībām; • uzstādīt informācijas avotus	• Samazinās sabiedrības informētība par pilsētā esošo kultūrvēsturisko, ainavisko un estētisko vērtību nozīmību un iespējām, ko tās sniedz.

			objektu tiešā tuvumā.	
Infrastruktūras, sabiedriskās drošības	• Plaša teritorija; • ekoloģiska un droša vide;	• Dendroloģiskā stādījumā grāvju atbērtnes aizzēlušas, pilnas kriticalām, aizlūzušiem kokiem un ir bīstamas apmeklētājiem! • novecojuši inženiertehniskie risinājumi; • nepietiekami attīstīta infrastruktūra invalīdiem un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām; • nepietiekams skaits infrastruktūras un labiekārtojuma elementu; • tiek demolēti pilsētvides elementi.	• Izstrādāt vienotu informācijas sistēmas un mazo arhitektūras formu koncepciju; • labiekārtot parka teritoriju palielinot rekreācijas iespējas iespējami lielākai mērķauditorijai (rotaļu laukumi, pastaigu maršruti, aktīvās atpūtas un relaksācijas zonas utt.); • mācīt saudzīgu attieksmi pret vidi; • veidot apmeklētāju izpratni par drošību dendroloģiskā stādījumā un ainavu parkā.	• Vājš labiekārtojums mazina apmeklētāju skaitu un uzturēšanās ilgumu; • vizuāli nepievilcīgi un fiziski novecojuši apstādījumi liedz novērtēt teritorijas ainaviskās, dendroloģiskās un kultūrvēsturiskās vērtības; • latviskās identitātes un lokālā patriotisma kā vērtības zudums.

* **SVID analīze** – “(angļu: *SWOT analysis*) ir stratēģijas plānošanas instruments, kas ļauj noteikt uzņēmuma vai projekta Stiprās puses (angļu: *Strengths*), Vājības (angļu: *Weaknesses*), Iespējas (angļu: *Opportunities*) un Draudus (angļu: *Threats*).” Avots -wikipedia.org

3. DAĻA. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI

3.1. Teritorijas apsaimniekošanas ideālie jeb ilgtermiņa mērķi

1. Saglabāt dabas vērtības.
2. Veidot un uzturēt ainavu.
3. Nodrošināt izglītošanas un rekreācijas funkcijas.

“Vēsturiska vide veido cilvēka vietizjūtu. Tā ir sociāla un ekonomiska vērtība, kas bagātina mūsu dzīves un darba vides īpašo nozīmi un kvalitāti. Izmaiņas ir neizbēgamas, mūsdienu sabiedrība veido rītdienas vēsturisko ainavu. Kultūras mantojuma saglabāšanas mērķis ir veikt tādas izmaiņas, kas veicina vietas vēsturiskās vērtības saglabāšanu un jēgpilnu izmantošanu, vienlaikus apzinoties atbildību par šo vērtību nodošanu nākamajām paaudzēm.”/ avots: “ Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas rekomendācijas Nr. 2010 -2”/

15.att. Asaru ezeriņš, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

3.2. Teritorijas apsaimniekošanas īstermiņa mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam

1. Identificēt un iezīmēt dabā nozīmīgākās vietas teritorijā.
2. Labiekārtošanas objektu skicē, labiekārtošanas, tehniskā projekta (pēc vajadzības) izstrāde.
3. Labiekārtošanas objektu apjoma noteikšana, izgatavošana un uzstādīšana.
4. Informācijas sagatavošana un izvietošana teritorijā.
5. Pašizsējas un/vai slimību invadēto koku un atvašu izciršana.
6. Teritorijas un infrastruktūras uzturēšana, pieejamība.
7. Rekreācijas iespēju izziņošana pieeju teritorijā.

“Plašākā izpratnē pieejamība var tikt saprasta arī kā demokrātijas pamats. Labi funkcionējošas demokrātijas pamatā ir pilsoņi, kuri ir iesaistīti tās aktivitātēs un kuri ir labi informēti. Tā kā kultūras mantojums ir zināšanu un pieredzes avots, savukārt zināšanas un pieredze ir priekšnosacījumi tam, lai cilvēki iesaistītos demokrātiskos procesos, piekļuve un līdzdarbošanās ar kultūras mantojumu saistītos jautājumos arī ir nozīmīgi demokrātiskas sabiedrības priekšnosacījumi.”/ avots: Accessibility to Cultural Heritage, Nordic Perspectives, TemaNord 2009:572, Nordic Council of Ministers, Copenhagen 2009, ISBN 978-92-893-1/

4. DAĻA. PARKA REKONSTRUKCIJAS KONCEPCIJA

4.1. Apsaimniekošanas – atjaunošanas pasākumi

Lai dendroloģisko stādījumu "Emzes parks" atveseļotu, nepieciešams veikt parka sākotnējā plānojuma apzināšanu (gan ar seno plānu palīdzību, gan skatot parku klātienē), atbrīvošanu no sadzīves atkritumiem un daļēji pašizsējas kokiem.

- Būtiski, pamatoties uz sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertes E. Grolles sniegto slēdzienu:

"...ieteicams veikt parka teritorijas funkcionālo zonējumu, izdalot dabas lieguma zonu, dabas parka zonu un ainavu aizsardzības zonu...

...pieļaujama gājēju celiņu ierīkošana, joslās gar grāvjiem drīkst uzbērt smilts vai grants segumu, meža platībās takas jāveido šauras, neizcērtot kokus un saglabājot dabisko zemsedzi...

...stādījumu platībās pieļaujams veikt mežu apsaimniekošanu ainavu vērtības saglabāšanai..." /avots: E. Grolle "Eksperta atzinums" pilnu tekstu sk. PIELIKUMS/. Tas nozīmē, ka saimnieciskā darbība, parka kopšana, koku un krūmu izciršana vietās, kur nepieciešams atjaunot dendroloģiskā stādījuma sākotnējo izskatu, ainaviskumu un nodrošināt vecos dendroloģiskos stādījumus ar optimāliem augšanas apstākļiem ir pieļaujama.

- Ainavu arhitekte Ilze Māra Janelis iesaka jebkura parka atveseļošanu iedalīt posmos:

1.posms - visu atkritumu novākšana. Vēlamais laiks – agrs pavasaris vai vēls rudens.

2.posms – vēja laužto, gāzto, slimību invadēto un nokaltušo koku izzāģēšana.

3.posms – ceļa seguma atjaunošana – aizbērt ar granti, noblietēt un nolīdzināt bedres esošajos parka ceļos. Atjaunot vēsturisko pastaigu ceļu trasējumu un platumu. Nolīdzināt patvaļīgi izrakāto un bojāto parka teritoriju – aizbērt bedres, grambas un citus parka teritorijas vēsturiskajā plānojumā neesošus padziļinājumus.

4.posms – grāvju un sākotnējo parka ceļu attīrīšana no atvasēm un koku pašizsējas. No grāvjiem, sausajiem dīķiem un parka ceļiem izzāģējami un izcērtami visi koki un krūmi visā ceļa vai grāvja platumā un visā dīķa platībā. No liekā apauguma attīrītos grāvjus applaut divas reizes gadā.

5.posms – dīķī iesaģušo koku novākšana.

Būtiski-

1. Kopjot parku, neizzāģēt visus filadelfus, sausseržus, ievas, lazdas, alpu vērenes, kuri parkā var pildīt skatu malu jeb rāmju funkcijas!

2. Nevēlama ir parka sienu (ārmalu) izzāģēšana, nopostīšana. Īpaši tas attiecas uz parka daļu pie Svēteзера. Parka ārmala ir kā simboliska siena starp ideālo, harmonisko pasauli (nosacīto paradīzi) parkā un disharmoniju (reālo dzīvi) ārpusaulē. Sienām jābūt necaurredzamām un nebojātām, tātad vismaz 10 m platā (vai biezā) joslā. Šāda mala sargā arī praktiski – no sala un vēja.”

Pēc ainavu arhitektes Ilzes Māras Janelis domām, būtiski parka atjaunošanas darbus nesasteigt, parkā atjaunot seno ieceri iespējams vien pakāpeniski, parku apsekojot ilgā laika periodā, saudzīgi atsedzot skatu punktus, modelējot ainavu. Viss iepriekš minētais, attiecināms uz “Emzes parku” pilnā apjomā (I.M.Janelis pilns atzinums sk. PIELIKUMI).

- Dendrologs A.Svilāns iesaka, Emzes parka daļu uzlūkot galvenokārt kā Mežaparku “...pakāpeniski aizaugot, parks kļuvis gandrīz par vienlaidu meža masīvu, lai gan visticamāk tur varētu būt bijušas atsevišķas lauces un atsevišķi augoši citzemju koki (lapegles) un koku grupas.” Savukārt Asaru ezera un Svēteзера apkārtnē atjaunot parku iespējami tuvu vēsturiskajam izskatām /pilns A.Svilāna atzinums sk. PIELIKUMI)
- Dārzu un parku kopšanas entuziasts, Tāšu muižas saimnieks J.Zviedrāns uzskata, ka būtiskākais vecajos ainavu un romantiskajos parkos - tos “nepārkopt”.

Neplānot biežu pļaušanu, tādejādi novājinot augus. Ainavu parkiem daudz raksturīgāka ir dabiska ainava, kurā cilvēks iejaucas minimāli. Viens no svarīgākajiem aspektiem, pēc Zviedrāna domām, ir saglabāt un/vai veidot parkā “krūmu stāvu”, respektīvi, stādot parkos krūmus, kuri bagātīgi zied un/vai smaržo, jo krūmi ir apmeklētājam daudz tuvākā attālumā nekā koki. Būtiski vecajos parkos un dendroloģiskajos stādījumos ieraudzīt, saglabāt un atjaunot jau reiz bijušo...(no J.Zviedrāna lekcijas “Ieraudzīt vēsturisko ainavu dārzu”).

4.2. Ainaviskie risinājumi. Skatu punkti un ainavu perspektīvas

Visa dendroloģiskā stādījuma teritorijā nav mērķtiecīgi atjaunot parku tā sākotnē izskatā un funkcijā. Tā iemesls ir atšķirīgā politiskā un sociālā situācija valstī parka ierīkošanas brīdī un tagad. Gulbenes pašvaldība iegūtu vērtīgu rekreācijas un aktīvās atpūtas teritoriju, ja daļēji atjaunotu vēsturiskos skatu punktus un ainavu perspektīvas, īpaši, ap Emzes ezeru, Svētezeru un Asaru ezeru. Pārējā teritorijā veidojot augstvērtīgu meža parka ainavu, ņemot vērā teritorijas dabas vērtības (sk. PIELIKUMI, Ekologa atzinums)

Viens no primārajiem mērķiem ir attīrīt no pašizsējas ošiem, liepām un kļavām stādījuma lauces un kanālu un grāvju malas, atsedzot ūdens spoguļi. Piesardzīgi izkopt pamežā esošās lazdas, kuru galvenā pašreizējā funkcija ir piešķirt dendroloģiskajam stādījumam ainaviskumu, novēršot samocīta un pārkopta meža sajūtu, īpaši pie Emzes, Asaru un Svēteзера. Tāda pat iemesla dēļ saudzēt ievas un melnalkšņus stādījuma teritorijā. Saglabāt esošās alpu vērenes, neīstos filadelfus. Visā dendroloģiskā stādījuma teritorijā saglabājamās kapmirtes, grupu veidā pīlādžlapu sorbārija (15.att.), baltā spireja, baltais grimonis, pundursegliņš, ungāru ceriņš, bijāra spireja, parastais ceriņš un strautu sniegoga.

16.att. Pīlādžlapu sorbārijas nekontrolēts un nekopts stādījums, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

4.3. Ainavu parka un meža parka daļas rekonstrukcijas priekšlikumi

Dendroloģiskā stādījuma teritorija zonēta ņemot vērā ekologa atzinumu (sk. PIELIKUMI: eksperta atzinums un GP - 1).

1. Dendroloģiskā stādījuma teritorija dalīta un izstrādāts priekšlikums taku izveidei ņemot vērā arhitekta un dendrologa atzinumus (sk. PIELIKUMI: GP-2, GP-3-1, GP-3-2, GP-3-3).
2. Dendroloģiskā stādījuma teritorijai izstrādāti priekšlikumi:
 - slimību invadētu un bīstamu koku un krūmu likvidācijai,
 - dendroloģisko vērtību apzināšanai un atjaunošanai,
 - labiekārtošanas objektu izvietojumam,
 - mērķauditorijas palielināšanai,
 - kultūrvēsturiskās situācijas apzināšanai un atjaunošanai.

4.3.1. Teritorija ap Emzes ezeru, kultūrvēsturiskā taka

Galvenā vērtība: izcili saglabājusies ezera forma (burta "M" formā) un dendroloģiskie stādījumi. Labi nolasāma dārznieka ideja veidot simetriskus stādījumus "M" burtā un uz salām. Ezeram pieguļošā teritorija dendroloģiski piesārņota, bet mazizmainīta (sk. PIELIKUMI GP- 2, GP-3-1).

17.att. Emzes ezers, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

Mērķis: iespēju robežās atjaunot teritorijas vēsturisko izskatu. Tas panākams pakāpeniski un saudzīgi atjaunojot lauces un skatu perspektīvas, jo šī parka daļa vēsturiski bijusi daudz vairāk izsaulota. Teritorijā bijuši pastaigu celiņi un tilti no ezera krastiem uz saliņām un skulptūras (18.att.).

Secība:

1. Vēja laužto, slimību invadēto un bīstamo koku likvidācija (19.,20.att.).
2. Dendroloģisko stādījumu kopšana, papildināšana, pastaigu taku atjaunošana.
3. Informatīvā materiāla izvietošana.
4. Labiekārtošanas objektu izvietošana.

18.att. Skulptūra Emzes ezerā /avots – Gulbenes muzejs/.

19.att. Bīstams koks pie Emzes ezera, 2014.gada aprīlis /foto – V.Radziņa/.

APSTĀDĪJUMI

Aptuvenais saraksts dendroloģisko stādījumu atjaunošanai

* - paskaidrojumi zem tabulas

Auga Nr.p.k.	Auga latviskais nosaukums	Auga latīniskais nosaukums	Aptuvenais skaits(gab.)	Piezīmes
1	Purva skalbe	Iris pseudacorus	10	Ziedi – dzeltenī. Ūdensaugi!
2	Purene	Caltha palustris	20	H – 0,2m, ziedi – dzeltenī,III.

3	Sibīrijas īriiss	Iriss sibirica	20	H – 0,6m, ziedi – zili, VI.
4	Hosta +	Hosta sp. 'Blue Ivory'	20	H – 0,4m, lapojums- matēti zilgans.
5	Dekoratīvais sīpols	Alium giganteum 'Giganteum'	100	H – 1m, ziedi – tumši zili, VI. Stādāmi zem hostām.
6	Mugurene	Polygonatum multiflorum	50	H-0,6m, ziedi – balti V.
7	Smaržīgā avene	Rubus odoratus	4	H-1,5m, ziedi – violeti, VII.
8	Meža tulpe* (21.att.)	Tulipa sylvestris	1000	Ziedi dzeltenī, IV. Stādāmas pēc nejaušības principa zālienā.
9	Nokarenais zeltzaru vītols	Salix x sepulcralis 'Crysocoma'	3	H – 8m, vainags nokarens, izteikti dzeltenī, tievi, līdz 1m gari gada dzinumi.

* - ''Meža tulpes Latvijas savvaļas florā ir ienācējas ar aristokrātisku vēsturi. Senākos laikos tās kā krāšņuma augi tika īpaši lolotas muižu dārzos. Vēlāk tās lieliski iejutās Latvijas klimatiskajos apstākļos un izplatījās savvaļā. Par tulpju kādreizējām dzīvesvietām liecina sen stādīti parki, jo tur tās vislabprātāk aug arī vēl tagad. Lai arī meža tulpju ziedi ir mazāki nekā mūsdienu dārza tulpēm, tomēr tie ir gana interesanti gan tāpēc, ka iekšpusē ir koši dzeltenī, bet ārpusē zaļi, gan arī tāpēc, ka smaržo.'' /avots:<http://www.dabasmuzejs.gov.lv/krajuma-popularizesana/me-tulpe-tulipa-sylvestris/>.

Vienā no ezera pussalām saglabājusies baltegļu grupa (sk. PIELIKUMI GP- 3-1), kuras tiešā tuvumā aug baltegļu paauga (22.att.). Pieaugušie īpatņi uzskatāmi par mātes augiem. Mātes koki atsedzami ar mērķi, atbrīvojot koku vainagu no noēnojuma, kā arī radīt labākus apgaismojuma apstākļus paaugai. Sēklaudži pirmos gadus saglabājami 100%, 2015 – 2016. gadā veicot retināšanu, atstājot labākos sugas īpatņus 50% apmērā. Paaugu vēlams aizsargāt no stirnām (piemēram, ar stieņu pinuma žogu).

21.att. Meža tulpju audze Aizupes muižas parkā, 2013.gada pavasaris /foto-V.Radziņa/.

22.att. Balteglu paauga pie Emzes ezera, 2014.gada augusts /foto-V.Radziņa/.

Teritorija kopjama vienu reizi gadā, septembra pirmajā dekādē, pēc sēklu nogatavošanās. Paralēli zāles pļaušanai jākoriģē atvašu un sējeņu skaits teritorijā.

Saliņās būtiski neļaut sazelt atvasēm, šai teritorijā mērķtiecīgi saglabāt vecās baltegles, lapegles un balto apsi (saglabājamās arī dažas baltās apses atvases), pārējo

apaugumu likvidējot. Vadoties pēc GP-3-1 teritorijā saglabājami vēsturiskie stādījumi vai to atvasājs un lielo dimensiju koki, izvērtējot katra īpatņa kvalitāti.

Ieteikums: Izpļaujot un kopjot teritoriju, darbu veikt mežsaimniecības inženiera, dendrologa vai sertificēta arborista klātbūtnē (pieaicinātajam speciālistam vēlama iepriekšēja darba pieredze specialitātē, ne mazāka par 3 gadiem). Īpaši šāda speciālistu klātbūtne vēlama veicot darbu pirmo reizi.

Jauniem apstādījumiem vēlams plānot mulčēšanu. Augu apkārtnes mulčēšana ar mizu mulču palīdz augiem saglabāt augsnes mitrumu – mitruma zudumi samazinās no 10-25%. Regulē temperatūru (siltāka ziemā un vēsāka vasarā), aizkavē nezāļu attīstību augu tuvumā. Mulča uztur labu augsnes apgādi ar gaisu, jo samazina augsnes sablīvēšanos. Samazinās arī ūdens notecēšana un augsnes erozija. Vislabākais laiks augu mulčēšanai ir tad, kad zeme ir jau nedaudz sasilusi, tad netiks aizkavēta augu augšana. Ļoti svarīga ir arī mizu mulčas estētiskā funkcija apstādījumos.

Apstādījumus mulčējot izmantojama **mulča** ar izmēru **5- 30 mm, 5-8cm biezā slānī**.

SEGUMS

17. - 18. gs parku pastaigu ceļu platumi bija 2 – 2,5m (tai skatā "Marijas parkā"), lai neizjauktu parka proporcijas un ideju, lietderīgi pastaigu ceļus atjaunot sākotnējā platumā.

Teritorijā plānots:

1. Grants/dolomīta segums. Seguma vēlamā konstrukcija:

- noņemt augsnes virskārtu (aptuveni 30cm dziļumā);
- ieklāt 15cm smilts kārtu smilšainā augsnē vai 20cm mālainā augsnē;
- virs smilts klāt 12cm grants + dolomīta šķembu (fr.0-20mm) maisījumu smilšainā augsnē vai 17cm mālainā augsnē.

2. Pļautas esošās zemsedzes takas.

Dolomīta šķembu klājums vēlams arī Emzes ielai, kura šķērso teritoriju. Šāda lēmuma mērķis – radīt viengabalainu parka segumu, kurš harmoniski iekļaujas ainavā, ir viegli kopjams. Gar pastaigu celiņiem izpļaut 1m platu joslu, kuras mērķis, radīt sakoptu parku, neļaut florai liekties uz celiņu malām. Aktīvas veģetācijas laikā, no maija līdz augustam, lauce pie plānotā paviljona un pastaigu takas, kuras savieno ezera salas un pussalas, pļaujamas vienu reizi mēnesī (sk. PIELIKUMI GP-3-1)

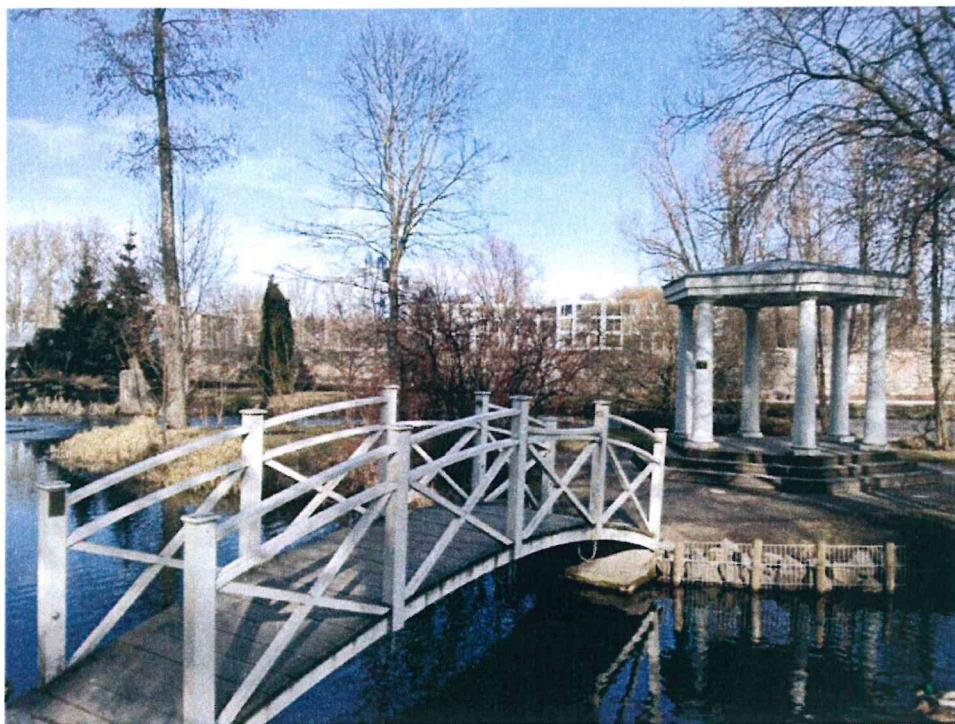

23.att. Saglabājams elements. Tas rada asociāciju ar 19.gs romantisma laiku
/foto – V.Radziņa/.

19.gs bija romantisku ideju un kategoriju pārpilns. No I.M. Janelis "Latvijas muižu dārzi un parki": "Visos zināmos attēlos soli parādīti ļoti vienkārši, pat primitīvi. Līdzīgi soli redzami arī 18. gs. paraugalbumos, tiesa gan – blakus citiem, daudz greznākiem un ērtākiem. Vietām albumos redzami arī no zarainām, it kā staigā sagatavotām kārtiņām taisīti soli. Tolaik to varēja ietekmēt sauklis par atgriešanos pie dabas..."

LABIEKĀRTOJUMA ELEMENTI

Tai pašā laikā teritorija ir ainavu parka daļa, kurā vēlams iekļaut ainavu parkam raksturīgus labiekārtojuma elementus (24.,25.att.)

24.att. Vēlamais tiltiņu un paviljona dizains, 2013.gada marts, Tartu botāniskais dārzs /foto – V.Radziņa/.

25.att. Vēlamais soliņu dizains /avots- pinterest.com/.

Ieteikums: kā moderns akcents teritorijā var atrasties rotaļu un aktīvās atpūtas elementi, kuriem ir atsauce uz senumu, bet tie izgatavoti un pasniegti izmantojot mūsdienīgas metodes (26.,27. att.).

26.att. Šūpoles, kuras iekārtas lielu dimensiju kokos, Pērnavā, piejūras parks.
2014.gada aprīlis /foto – V.Radziņa/.

27.att. Elektriskais vilciens, kuru var izmantot kultūrvēsturiskajā takā stāstot
par Marijas parka vēsturi. Maršruts – ap Emzes ezeru. 2014.gada jūnijs, Tērvete /foto
– V.Radziņa/.

28.att. Esošā situācija pie Emzes ezera, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

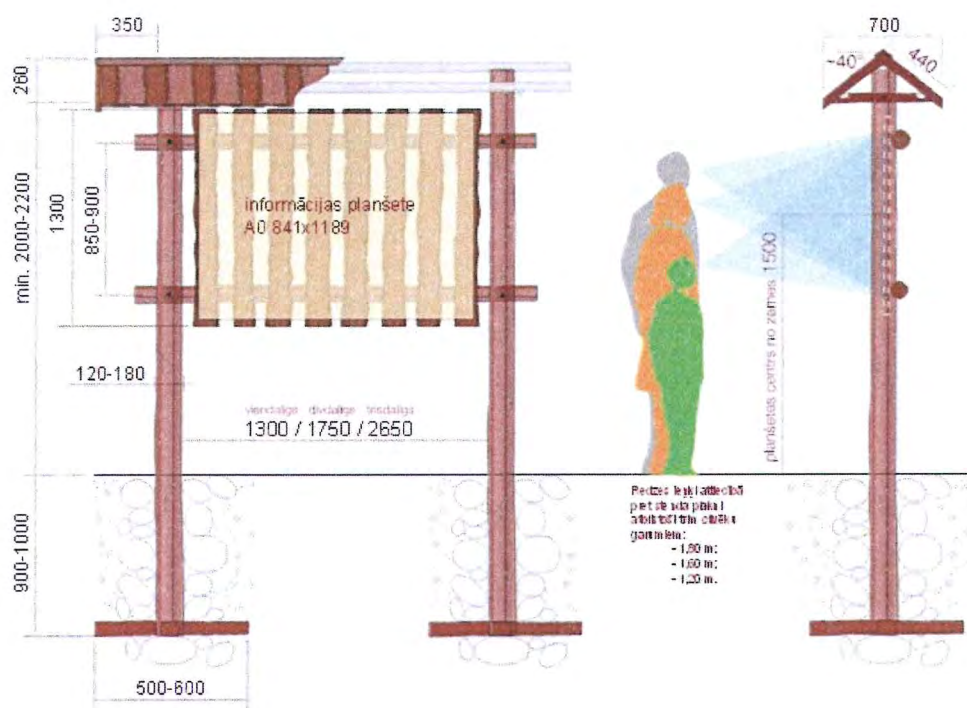

29.att. Plānotā situācija /skice – V.Radziņa/.

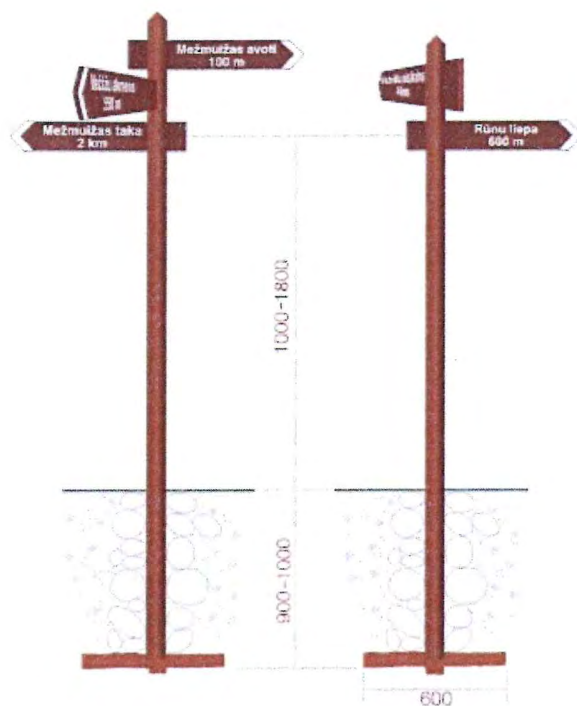
INFORMĀCIJAS AVOTI

Vēlamo informācijas elementu izvēlē noteicošais ir to atbilstība ĪADT vienotajam stilam, tādejādi radot apmeklētājos saikni ar visām Latvijas teritorijā esošajām Īpaši Aizsargājamām Dabas Teritorijām.

Teritorijā vēlams izveidot informācijas stendu (sk. 30.att), kurā būtu informācija par teritoriju, plāns un/vai īss izklāsts par apskatāmajiem objektiem. Ieejot dendroloģiskā stādījuma teritorijā nepieciešamas virzienu un apskates objektu norādes (sk.31.,32.,33.,34.att.). Iespējams, šai teritorijas daļā informācijas avoti var būt krāsoti baltā krāsā, ja tas nepieciešams solu, tiltu un citu labiekārtojuma elementu saskaņošanai ar vēsturisko realitāti.

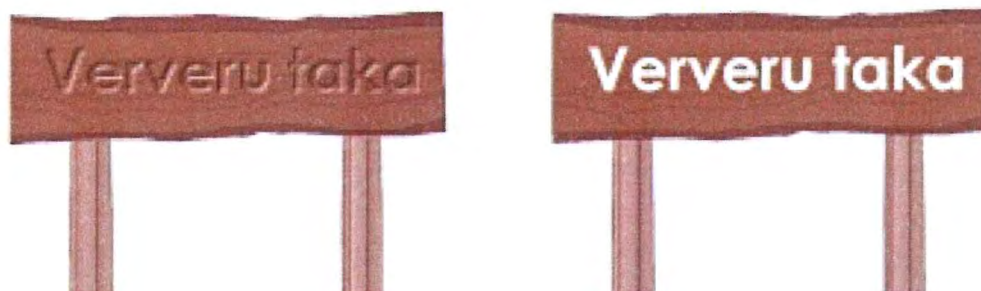
30.att. Vertikālais informācijas stends /avots - www.daba.gov.lv/.

31.att. Virziena norādes ar vēlamajiem izmēriem /avots - www.daba.gov.lv/ /.

32.att. Virziena norāžu vēlamais dizains /avots - www.daba.gov.lv/ /.

33.att. Apskates objekta norādes vēlmais dizains /avots - www.daba.gov.lv/.

Atpūta

34.att. Iespējamais piktogrammu veids /avots – www.daba.gov.lv/.

4.3.2. Teritorija ap Asaru ezeriņu, aktīvās atpūtas taka

Galvenā vērtība: labi saglabājusies ezera un salas forma (Asara), dendroloģiskie stādījumi. Labi nolasāma dārznieka ideja veidot romantiski nostalgiskus stādījumus ap ezeru un uz salas. Uzskatāmi redzams vēsturiskais pastaigu celiņu tīkls uz salas. Ezeram pieguļošā teritorija dendroloģiski piesārņota, bet mazizmainīta (sk. PIELIKUMI GP-2, GP-3-2).

35.att. Asaru ezeriņa apkārtnē, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

Mērķi:

- Iespēju robežās atjaunot teritorijas vēsturisko izskatu. Tas panākams atjaunojot celiņu tīklu un skatu perspektīvas. Likvidējami morāli, estētiski un fiziski novecojušie apstādījumi uz salas (36.att.).
- Renovējama aktīvās atpūtas taka, kura sākas no skolas stadiona un veic aptuveni 2,5 km apli pa meža parka daļu, daļēji ejot gar Asaru ezeriņa krastu (37.att.).

36.att. Morāli novecojuši apstādījumi uz salas Asaru ezeriņā, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

37.att. Aktīvās atpūtas taka, kuru iedzīvotāji izmanto skriešanai, nūjošanai, slēpošanai, 2014.gada augusts /foto-V.Radziņa/.

Secība:

1. Dendroloģisko stādījumu kopšana, papildināšana, pastaigu taku atjaunošana.
2. Aktīvās takas renovācija.
3. Informatīvā materiāla izvietošana.
4. Labiekārtošanas objektu izvietošana.

APSTĀDĪJUMI

Ainaviskuma palielināšanai mērķtiecīgi saglabāt, papildināt un atjaunot esošos 19.gs raksturīgos augus (38.att.). Ierobežot stādījumus ap ezeru, saglabājot nosacītu parka ārmalu (robežu starp ainavu parku un meža parka daļu), veidot jaunus mitrumu mīlošu augu stādījumus ezera krastos, kā arī papildināt teritoriju ar augiem, kuri raksturīgi 19.gs ainavu parkiem (sk. 3.tabulu un PIELIKUMI GP -3-2).

38.att. Baltā spireja /*Spirea alba*/ īpatnis pie Asaru ezeriņa, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

Uz saliņas veidot apstādījumu grupu, kuras pēc formas atgādinātu asaru. Tas radītu saikni ar vēsturisko salas formu un būtu papildus vizuāli vērtīgs objekts salā. Augu izvēlē vēlams vadīties pēc vēsturiskā principa (formēt dobes ar 18. – 19.gs augiem).

Vēlama ekrāna veidošana starp skolas stadionu un parku (39.att.), kas veidotu parka ārmalu un vizuāli nodalītu abas teritorijas. Stādījumus veidot no kokaugiem, kuri nav mazāki par 2,5m un nepārsniedz 4m (piemēram, ceriņi /*Syringa*/, filadelfi /*Philadelphus*/ utt.).

39.att. Teritorija, kurai nepieciešama ekranēšana, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

Aptuvenais saraksts dendroloģisko stādījumu atjaunošanai

3.tabula

Auga Nr.p.k.	Auga latviskais nosaukums	Auga latīniskais nosaukums	Aptuvenais skaits(gab.)	Piezīmes
2	Purene	Caltha palustris	30	H – 0,2m, ziedi – dzeltenī.
10	Eiropas segliņš	Euonymus europaeus	10	H – 4m, augļi – oranžsarkani, dekoratīvi, IX, lapojums rudē krāsojas sārts.
11	Divmāju kazbārdis	Aruncus dioicus	6	H – 1,5 m, ziedi – balti, skarā, VI.
12	Ceriņš	Syringa vulgaris 'Esības prieks'	20	H – 4m, ziedi – sārti violeti, vienkārši, V.
13	Parastais filadelfs	Philadelphus coronarius	10	H – 2,5m, B – 1,5m, ziedi –

				ļoti smaržīgi.
14	Baltais grimonis	Cornus alba 'Sibirica'	6	H – 2m, dzinumi ziemā sarkani.
15	Parastā irbene	Viburnum opulus	7	H – 3m, B – 2m. Ziedi – balti, augļi sarkani, lapojums rudē – spilgti vīnsarkans.

Plānota jaunveidojamo stādījumu mulčēšana.

Teritorija kopjama vienu reizi gadā, septembra pirmajā dekādē, pēc sēklu nogatavošanās. Paralēli zāles pļaušanai jākorrigē atvašu un sējeņu skaits teritorijā, kā arī jāveido un jāatjauno lauces (40.att.) un skatu perspektīvas uz/no Asaru ezeriņa un uz tā esošās salas. Aktīvas veģetācijas laikā, no maija līdz augustam salīna pļaujama ne retāk kā reizi divās nedēļās. Aktīvās atpūtas takas malas izpļaujamas reizi mēnesī.

40.att. Aizzēlusi un nepamatoti aizstādīta lauce starp asfaltētā seguma gājēju taku un aktīvās atpūtas takas sākumpunktu, 2014.gada augusts /foto -V.Radziņa/.

Ieteikums: Izpļaujot un kopjot teritoriju, darbu veikt mežsaimniecības inženiera, dendrologa vai sertificēta arborista klātbūtnē (pieaicinātajam speciālistam vēlama iepriekšēja darba pieredze specialitātē, ne mazāka par 3 gadiem). Īpaši šāda speciālistu klātbūtne vēlama veicot darbu pirmo reizi.

SEGUMS

17. - 18. gs parku pastaigu ceļu platumi bija 2 – 2,5m (tai skatā "Marijas parkā"), lai neizjauktu parka proporcijas un ideju, lietderīgi pastaigu ceļus atjaunot sākotnējā platumā.

Teritorijā plānots (sk. PIELIKUMI GP – 3-2):

1. Grants/dolomīta segums. Seguma vēlamā konstrukcija:

- noņemt augsnes virskārtu (aptuveni 30cm dziļumā);
- ieklāt 15cm smilts kārtu smilšainā augsnē vai 20cm mālainā augsnē;
- virs smilts klāt 12cm grants + dolomīta šķembu (fr.0-20mm) maisījumu smilšainā augsnē vai 17cm mālainā augsnē.

2. Pļautas esošās zemsedzes takas.

Takas veidojamas uzberot grants kārtu uz esošās takas, lai palielinātu zemes kārtu virs egļu saknēm (41.att.) un tādejādi uzlabotu takas kvalitāti. Gar aktīvās atpūtas taku izpļaut 1m platu joslu, kuras mērķis, radīt sakoptu izskatu, neļaut florai liekties uz celiņu malām.

41.att. Pašreizējā situācija aktīvās atpūtas takā, 2014.gada augusts /foto -V.Radziņa/.

Ieteikums: rekonstruēt fiziski novecojušo un apmeklētājiem bīstamo gājēju tiltiņu uz salu (42.att.), labiekārtot nokļūšanu no tilta uz salu, saudzējot ozola saknes (43.,44. att.). Kā risinājums – lokveida kāpnes uz papildinātas un izlīdzinātas grunts.

42.att. Apmeklētājiem nedrošs gājēju tiltiņš uz salu, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

43.att. Esošā situācija uz salas, pie ozola. 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

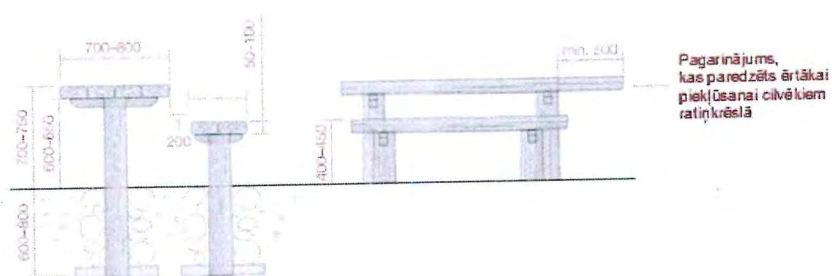
44.att. Ozola saknes, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

LABIEKĀRTOJUMS

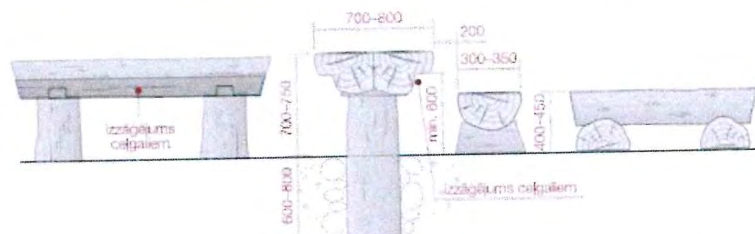
Labiekārtojuma elementu izvēlē vēlams vadīties pēc diviem kritērijiem:

- labiekārtojuma elementu piemērotība ainavu parkam (24.,25.att.),
- labiekārtojuma elementu piemērotība meža parkam (45.,46.,47.,48.,49.att.).

Vēlamo labiekārtojuma elementu izvēlē uz/pie aktīvās atpūtas takas (meža parka zonā) noteicošais ir to atbilstība ĪADT vienotajam stilam, tādējādi radot apmeklētājos saikni ar visām Latvijas teritorijā esošajām Īpaši Aizsargājamām Dabas Teritorijām.

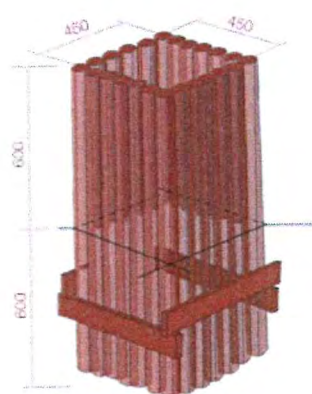

Atpūtas vietu aprīkojums - viegie galdi un soli tiek izgatavoti no bieziem dēļiem vai koka brusām

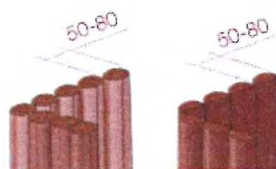

Atpūtas vietu aprīkojums - masīvie galdi un soli izgatavoti no resniem pusbalķiem.

45.att. Vēlamais solu un galdu dizains /avots - www.daba.gov.lv/.

Atkritumu tvertne

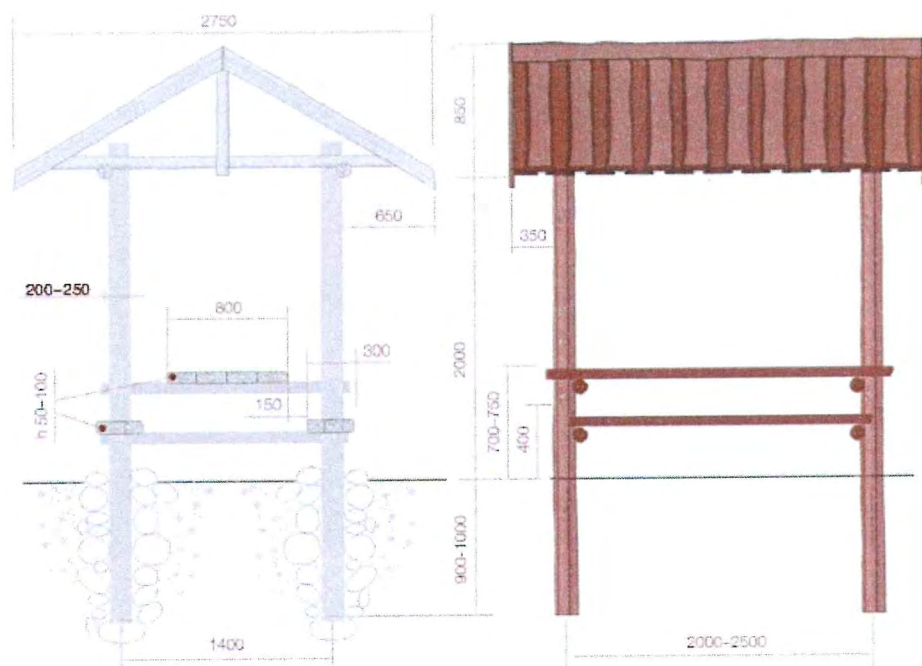
Atkritumu tvertnes sānu malu materiāla veidi - apaļi un uz pusēm pārzāģēti balķīši.

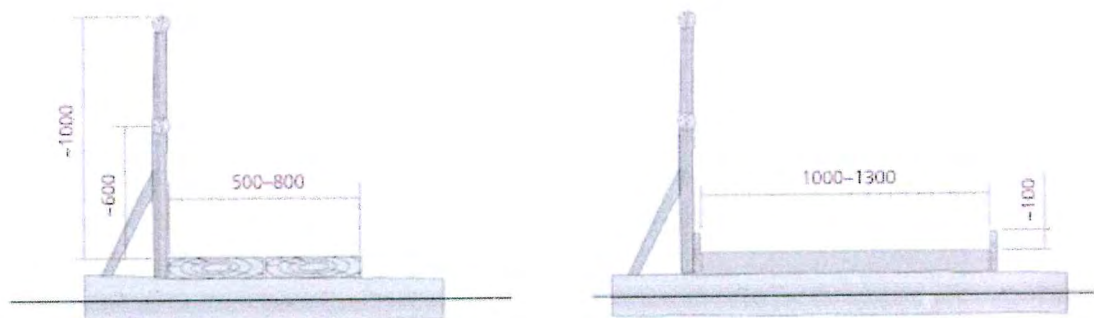
Atkritumu tvertnes vāks

Atkritumu tvertnēm jāuzstāda vāks, lai dzīvnieki un putni neiznēsātu atkritumus. Vāka vidū tiek izveidots caurums, lai vāks būtu ērti noņemams un uzliekams.

46.att. Vēlamais atkritumu urnas dizains /avots - www.daba.gov.lv/.

47.att. Vēlamais atpūtas vietas dizains /avots - www.daba.gov.lv/.

48.att. Vēlamais laipas dizains /avots - www.daba.gov.lv/.

49.att. Vēlamais solu dizains aktīvās atpūtas takas tiešā tuvumā. 2014.gada jūnijs, Tērvete /foto – V.Radziņa/.

Papildinot labiekārtojuma elementus ar aktīvās atpūtas konstrukcijām, kuru izveide būtu iederīga meža parkā, ierīkošana viegla un atjaunošana iespējama izmantojot vietējos resursus (50., 51. att.).

Ieteikums: vēlama tehniskā projekta izstrāde aktīvās atpūtas takas apgaismošanai diennakts tumšajās stundās, kas tādejādi būtiski palielinātu takas apmeklēšanas ilgumu un paplašinātu iespējamo mērķauditoriju.

50.att. Iespējamais aktīvās atpūtas elementu dizains. Tērvete, 2014.gada jūnijs /foto – V.Radziņa/.

51.att. Iespējamais aktīvās atpūtas elementu dizains. Tērvete, 2014.gada jūnijs
/foto – V.Radziņa/.

INFORMĀCIJAS AVOTI

Vēlamo informācijas elementu izvēlē noteicošais ir to atbilstība ĪADT vienotajam stilam, tādejādi radot apmeklētājos saikni ar visām Latvijas teritorijā esošajām Īpaši Aizsargājamām Dabas Teritorijām.

Teritorijā vēlams izveidot informācijas stendu (sk. 30.att), kurā būtu informācija par teritoriju, plāns un/vai īss izklāsts par apskatāmajiem objektiem. Ieejot dendroloģiskā stādījuma teritorijā nepieciešamas virzienu un apskates objektu norādes (sk.31.,32.,33.,34.att.). Iespējams, ainavu parka daļā informācijas avoti var būt krāsoti baltā krāsā, ja tas nepieciešams solu, tiltu un citu labiekārtojuma elementu saskaņošanai ar vēsturisko realitāti.

Informācija var tikt sniegta:

- Par esošajām dabas vērtībām (piemēram: introducentiem, to izcelšanās valstīm),
- Par vēsturiskām liecībām (piemēram: Otrā Pasaules kara atstātās *pēdas* parkā, 52.att.),
- Informācija izvietota kā virziena norādes.

52.att. Bumbu bedre pie aktīvās atpūtas takas, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

53.att. Esošā situācija pie skolas stadiona, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

54.att. Plānotā situācija /skice – V.Radziņa/.

4.3.3. Dabas taka

Galvenā vērtība: dabas taka šķērso dendroloģisko stādījumu pa nosacītu diagonāli, tā pieskaras audzēm ar dažādiem augšanas apstākļiem (AAT) dažādu kultūrvēsturisko vērtību, tomēr galvenais iemesls šīs takas izveidei ir aizsargājami biotopi un aizsargājamas augu sugas (sk. PIELIKUMI GP-2, GP-3-3).

Mērķis:

1. Saglabāt un aizsargāt biotopus - "Veci vai dabiski boreāli meži", "Veci jaukti platlapju meži", "Staignāju meži" un augus - meža auzene /*Festuca altissima*/, apdzira /*Hyperzia selago*, gada staipeknis /*Lycopodium annotinum*, vālīšu staipeknis /*Lycopodium clavatum*/, plankumainā dzegužpirkstīte /*Dactylorhiza maculata*/, zaļziedu naktsvijole /*Plancheranthus*/.

2. Veidot takas un pārvietošanās maršrutus, kuri būtu ērti un droši pilsētas iedzīvotājiem un viesiem, sniegtu iespēju baudīt Emzes parku, tai pat laikā informējot par esošajām dabas vērtībām un saudzējot tās.

Secība:

1. Vēja laužto, slimību invadēto un bīstamo koku likvidācija (55.att.).
2. Pastaigu taku un tiltiņu atjaunošana, ierīkošana.
3. Informatīvā materiāla izvietošana.
4. Labiekārtošanas objektu izvietošana.

55.att. Kritala, kura atrodas uz gājēju takas (55.nogabala malā), tādējādi apdraudot apmeklētāju drošību un dzīvību, samazina pārvietošanās iespējas, 2014.gada marts /foto – V.Radziņa/.

Pēc biotopu eksperta ieteiktā funkcionālā zonējuma (sk. PIELIKUMI GP-2 un biotopu eksperta atzinums) -

“...**dabas lieguma zonā** piemērotākā apsaimniekošana ir neiejaukšanās dabas procesos. Koku, stumbeņu un sausokņu ciršana aizliegta, izņemot gadījumus, ja tie atrodas esošo taku tuvumā un apdraud cilvēku dzīvību...” /pilns teksts sk. PIELIKUMI/

Līdz ar to nogabalos 8., 18., 19., 20., 26., 27., 40., 30., 32., 43., 46., 57., 58., 56., 55., 54., 52. pieļaujama:

- Bīstamo koku likvidācija iespējama tikai gadījumos, ja tas apdraud apmeklētāju dzīvību (piemēram: 56.att.).
- Uz atbērtņēm atjaunojamas jau esošās, aizaugušās un vāji funkcionējošās gājēju takas.
- Vietās, kur takas šķērso grāvjus uzstādāmas laipas (48.att.).
- Veicama grāvju tīrīšana un pļaušana.
- Uzstādāmi informācijas stendi, soliņi un atkritumu urnas.

“...**dabas parka zona** veido lielāko parka teritorijas daļu. Šai zonā pieļaujama intensīvāka teritorijas izmantošana...” /pilns teksts sk. PIELIKUMI/

Līdz ar to nogabalos 6., 7., 9., 11., 12., 4., 15., 12., 14., 17., 16., 13., 21., 22., 23., 24., 25., 28., 29., 33., 34., 36., 35., 44., 45., 41., 42., 37., 38., 59., 62., 50., 51., 63., 64., 65., 66., 67 pieļaujama:

- Bīstamo koku likvidācija iespējama tikai gadījumos, ja tas apdraud apmeklētāju dzīvību (piemēram: 53.att.) .
- Uz atbērtņēm atjaunojamas jau esošās, aizaugušās un vāji funkcionējošās gājēju takas.
- Vietās, kur takas šķērso grāvjus uzstādāmas laipas (57.att.).
- Veicama grāvju tīrīšana un pļaušana.
- Uzstādāmi informācijas stendi, soliņi un atkritumu urnas.
- Ierīkojami atpūtas un rotaļu elementi (59., 60., 61., 62. att.)

56.att. Vēja gāztie, sausie un slimību invadētiem koki uz grāvju atbērtņēm padara neiespējamu pārvietošanos parka teritorijā un apdraud apmeklētāju drošību (41/28 nogabals), 2014.gada marts /foto – V.Radziņa/.

57.att. Tiltiņu neesamība teritorijā apgrūtina apmeklētāju pārvietošanos, 2014.gada marts /foto – V.Radziņa/.

“...**ainavu aizsardzības zona**...tajā ietverts muižas laikos veidotais dīķis un dendroloģiskie stādījumi. Zona paredzēta vēsturiskās ainavas atjaunošanai un uzturēšanai...”

Līdz ar to nogabalos 5., 6., 2., 3., 4., 60., 48., 47., 39., 49. pieļaujama:

- bīstamo, sauso, slimību invadēto koku un krūmu likvidācija,
- dendroloģiskā piesārņojuma likvidācija (56.att.),
- vēsturiskās ainavas atjaunošana.

58.att. Ozolu aleja, kura nekopšanas rezultātā aizzēlusi ar kļavas, oša un bērza pašizsēju. 2014.gada marts /foto – V.Radziņa/.

SEGUMS

Teritorijā plānots: pļautas esošās zemsedzes takas (sk. PIELIKUMI GP-3-3).

Grāvju sistēmā uz atbērtņēm izpļaut pastaigu takas, kuras savienot ar tiltiņiem. Aktīvas veģetācijas periodā, no maija līdz augustam, vienu reizi mēnesī (taku platums aptuveni 1,5m). Taku mērķis, veidot vienotu pastaigu tīklu ar celiņiem, un pār grāvjiem uzstādītajiem tiltiņiem. Tādējādi taku segums – pļauta esošā zemsedze.

LABIEKĀRTOJUMS

Vēlamo labiekārtošanas elementu izvēlē noteicošais ir to atbilstība ĪADT vienotajam stilam, tādējādi radot apmeklētājos saikni ar visām Latvijas teritorijā esošajām Īpaši Aizsargājamām Dabas Teritorijām (45., 46., 47., 48., 49. att.),

papildinot tos ar vidē iederīgiem rotaļu un aktīvās atpūtas objektiem (59., 60., 61., 62.att.).

59.att. Iespējamais aktīvās atpūtas elements /avots – pinterest.com/.

60.att. Iespējamais aktīvās atpūtas elements /avots – pinterest.com/.

61.att. Iespējamais aktīvās atpūtas elements /avots – [pinterest.com/](https://www.pinterest.com/).

62.att. Iespējamais aktīvās atpūtas elements, 2014.gada marts, Liepkalni /foto – V.Radziņa/.

INFORMĀCIJAS AVOTI

Vēlamo informācijas elementu izvēlē noteicošais ir to atbilstība ĪADT vienotajam stilam, tādējādi radot apmeklētājos saikni ar visām Latvijas teritorijā esošajām Īpaši Aizsargājamām Dabas Teritorijām.

Teritorijā vēlams izveidot informācijas stendu (sk. 30.att), kurā būtu informācija par teritoriju, plāns un/vai īss izklāsts par apskatāmajiem objektiem. Ieejot dendroloģiskā stādījuma teritorijā nepieciešamas virzienu un apskates objektu norādes (sk.31.,32.,33.att.).

Informācija var tikt sniegta:

- Par esošajām dabas vērtībām (piemēram: biotopiem, retām sugām, kaltošiem kokiem utt.),
- Par vēsturiskām liecībām (piemēram: 19.gs stādītas koku alejas, rotundas utt.),
- Informācija izvietota kā virziena norādes.

63.att. Nokaltušas egles pie dabas takas, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

64.att.Esošā situācija pie dabas takas, 2014.gada marts /foto – V.Radziņa/.

65.att. Plānotā situācija /skice – V.Radziņa/.

4.3.4. Teritorija pie Svētezera

Galvenā vērtība: labi saglabājusies ezera forma un Svētezerā esošās salas, uz kurām izvietoti akmeņi. Nolasāms vēsturiskais celiņu tīkls un tiltiņu izvietojums pār grāvjiem, kuri veido vienotu sistēmu ar ezeru.

66.att. Svētezera ūdens spogulis 2014.gada marts /foto – V.Radziņa/.

Galvenās problēmas:

- teritorija pārkopta (67.att.),
- ap ezeru izvietoti nepiemēroti (kā pēc stila, tā izpildījuma) labiekārtojuma elementi (69.att.),
- labiekārtojuma elementi novietoti nepiemērotās vietās un vāji pilda savas funkcijas,
- apstādījumi ezera apkārtnē morāli, fiziski un estētiski novecojuši,
- ezeram pieguļošā teritorija dendroloģiski piesārņota (70.att.).

67.att. Pilnībā izcirsts krūmu un pameža stāvs, parks nepilda ainavu parka funkcijas, 2014.gada marts /foto – V.Radziņa/.

68.att. Svēteзера apkārtnē 1900 – to gadu sākumā /avots – Gulbenes muzejs/.

Mērķi:

- Iespēju robežās atjaunot teritorijas vēsturisko izskatu. Tas panākams atjaunojot likvidētās skatu perspektīvas, parka ārmaļu un apstādījumus.
- Renovēt vēsturisko grāvju tīklu, lai jaunie tiltiņi nepildītu vēsturisko tiltu iekonservēšanas funkciju, bet kalpotu pēc būtības (71., 72.att.)
- Ļaut ataugt augiem, kuri saglabājušies no parka pirmsākumiem, bet nepareizas kopšanas rezultātā praktiski izzuduši (piemēram, pundursegliņi, kapmirtes utt. 73.att.)

69.att. Labiekārtojuma elementi pie Svētežera, 2014.gada aprīlis /foto -V.Radziņa/.

70.att. Pēc stila un atrašanās vietas nepiemērots apstādījums pie Svētežera, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

71.att. Uz aizsērējuša grāvja uzstādīts tilts, kura funkcija ir nesaprotama, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

72.att. Vēsturiskais akmens tiltiņa fragments, kurš nav rekonstruēts, bet nosegts ar jaunu konstrukciju, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

73.att. Pundursegliņa audze pie Svētezera, 2014.gada augusts /foto - V.Radziņa/.

Rekonstrukcijas secība:

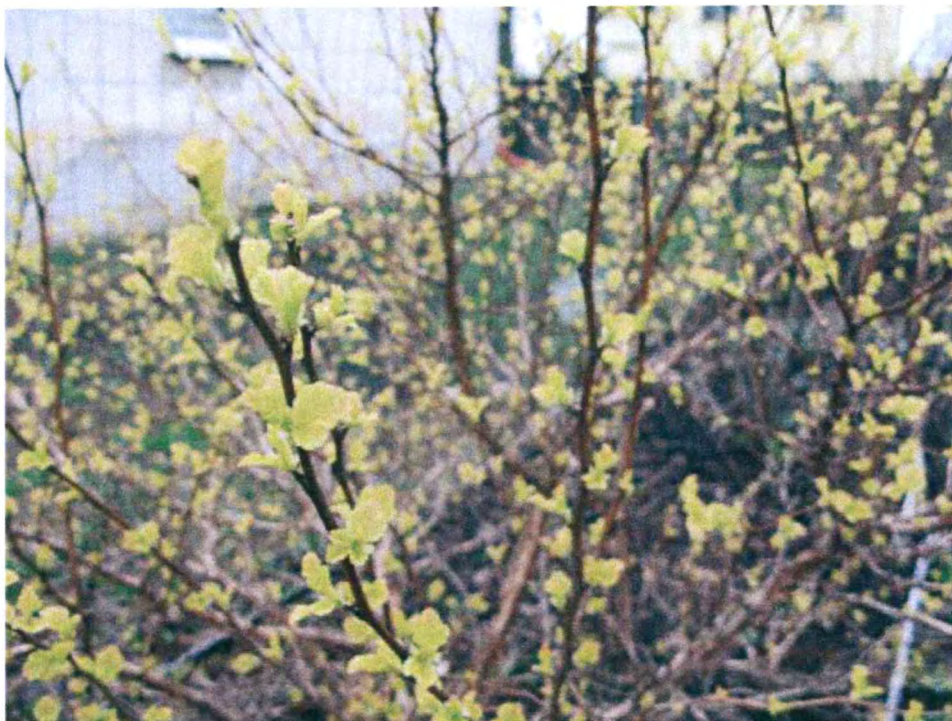
1. Pastaigu celiņu, grāvju tīkla atjaunošana un/vai ierīkošana.
2. Informatīvā materiāla izvietošana.
3. Labiekārtošanas objektu izvietošana.

74.att. Tilts un sala ar akmeni Svētezerā, 1900 – gadu sākums /avots – Gulbenes muzejs/.

Ieteikumi:

- Veidot stādījumus no augiem, kuri bija raksturīgi romantisma laikmeta dārzos un parkos. Izvēlēties īpatņus, kuri ir ātraudzīgi un spētu iespējami ātrā laikā aizpildīt pārkoptā parka lauces un izveidot parka ārmalu. Laucēs, piemēram, smaržīgās avenes, kuras ir tipiskas 17.- 18. gs. muižu parka apstādījums. Savukārt, parka ārmalu veidot no irbeņlapu fizokarpiem (piemēram, šķirnes 'Luteus' 75.att.).
- Novietot solus tuvāk ūdens spogulim un pie gājēju celiņa malām, kur, tādejādi tie savas funkcijas pildītu labāk (76.,77.att.).

75.att. Irbeņlapu fizokarps /*Physocarpus opulifolius* 'Luteus', kurš ir ātraudzīgs un kura lapas plaukšanas laikā atgādina dzeltenus ziedus /avots - [pinterest.com/](https://www.pinterest.com/).

76.att. Pārāk tālu no ūdens spoguļa izvietotais soliņš neļauj pilnvērtīgi baudīt ainavu un ūdens klātbūtni, 2014.gada aprīlis /foto – V.Radziņa/.

77.att. Pārāk tālu no gājēju celiņa novietots sols, tiek apgrūtināta kopšana un uzturēšana, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

Apkārtnes izpļaušana plānojama vienu reizi mēnesī.

SEGUMS

Nepieciešams atjaunot pastaigu celiņu tīklu, kas atvieglotu pārvietošanos un palielinātu apmeklētāju skaitu (78.att.). Teritorijā vēlams grants/dolomīta segums. Seguma vēlāmā konstrukcija:

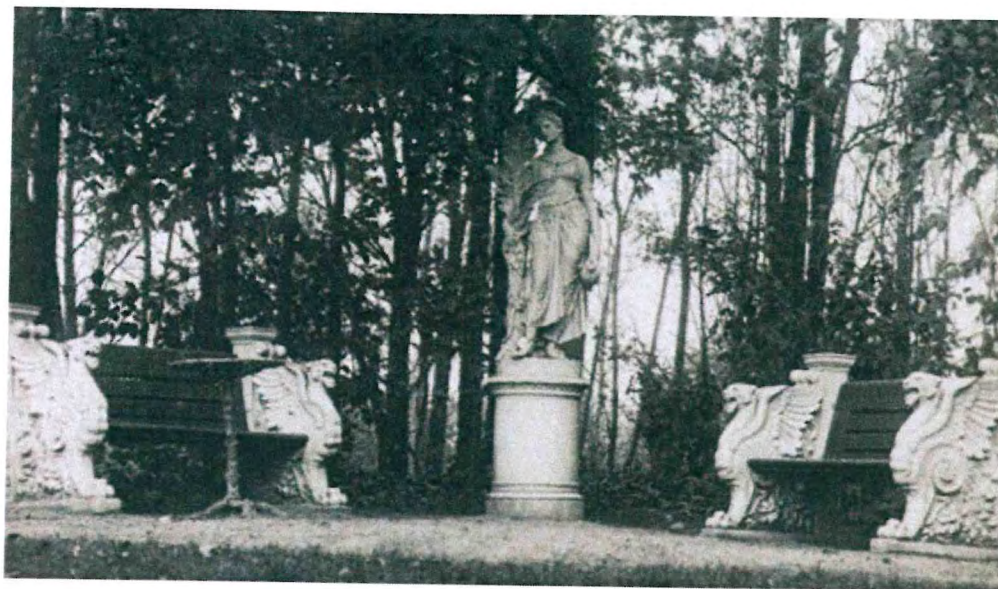
- noņemt augsnes virskārtu (aptuveni 30cm dziļumā);
- ieklāt 15cm smilts kārtu smilšainā augsnē vai 20cm mālainā augsnē;
- virs smilts klāt 12cm grants + dolomīta šķembu (fr.0-20mm) maisījumu smilšainā augsnē vai 17cm mālainā augsnē.

78.att. Haotisks, nepārdomāts celiņu tīkls, atsegta parka ārmala, 2014.gada aprīlis /foto – V.Radziņa/.

LABIEKĀRTOJUMA ELEMENTI

Vēlams ņemt vērā, ka vēsturiski šai apvidū atradušies baronu Volfu dzimtas kapi. "Kungu kapu mākslinieciskais risinājums bija augstvērtīgs, kādu 19.gs otrajā pusē muižās nebija daudz...fantastiski grezni bija ieejas vārti dzimtas, jeb, kā tagad mēdz teikt, kungu kapos..." /avots: J.Zilgalvis'' Vecgulbenes muiža''/.

79.att. Mazās arhitektūras formas Marijas parkā, 1900 – to gadu foto /avots - Gulbenes muzejs/.

Teritorija ir ainavu parka daļa, kurā vēlams iekļaut ainavu parkam raksturīgus labiekārtojuma elementus (24.,25.att.). Ņemot vērā, ka, iespējams, ka soliņu un tiltiņu dizains bijis vēl greznāks (79.att.).

Ieteikums:

- soliņu krāsu ar laiku nomainīt uz ‘mierīgāku’, pieklusinātāku.
- Senās rakstu zīmes (80.att.) pārvietot vai uztvert, kā īslaicīgu parka noformējumu, ‘performanci’, kā prioritāti izvirzot parka vēsturiskā izskata atjaunošanu.

Kā labiekārtojuma elements iesakāma gulbju mājiņas atjaunošana, kura vēsturiski atradusies Svētezerā (68.att.).

80.att. Nepiemērots, parka vēsturiskajā stilā neiederīgs un robusts elements, 2014.gada augusts /foto – V.Radziņa/.

5. DAĻA. KOPĒJAIS REKONSTRUKCIJAS PASĀKUMU SARAKSTS

4. tabula

* - sīkāki paskaidrojumi aiz tabulas.

Nr.	Apsaimniekošanas pasākums	Termiņš	Atbildīgais	Rezultāts
I	Izveide, sakārtošana.			
1. * **	Attīrīt grāvju atbērtnes, kokaudzes un apstādījumus no pašizsējas, bojātiem, bīstamiem un nevērtīgiem kokiem un krūmiem. Izkopt ainavu perspektīvas un skatu punktus. Kā prioritāras izkopt teritorijas, pa kurām iet kultūrvēsturiskā, dabas un aktīvās atpūtas taka (vēlams ņemt vērā eksperta atzinumu, sk. PIELIKUMI).	2014. – 2029.	Pašvaldība	Teritorija droša apmeklētājiem , paaugstināts estētiskais potenciāls, palielinātas rekreācijas iespējas. Iezīmēti skatu laukumi un perspektīvas.
2.	Skice dabas un aktīvās atpūtas takas labiekārtošanai (putnu būru izvietošana, solu, aktīvās atpūtas elementu ierīkošana utt.), ņemot vērā rekonstrukcijas projektu, GP-3-2, GP-3-3.	2015.-2029.	Pašvaldība, nevalstiskās organizācijas, iedzīvotāji (piemēram, Lielā Talka utt.)	Teritorija labiekārtota, pieaug sabiedrības izpratne par publiskās ārtelpas labiekārtojuma saglabāšanas un uzturēšanas nozīmīgumu.
3.	Tehniskā projekta izstrāde teritorijai pa kuru iet kultūrvēsturiskā taka, iespējami precīza vēsturiskās situācijas atjaunošana (sk. PIELIKUMI GP-3-1), ierīkošana.	01.01.2015. – 01.11.2016.	Pašvaldība	Tehniskais projekts izstrādāts, teritorija labiekārtota.
4.	Tehniskā projekta izstrāde apgaismojuma ierīkošanai aktīvās atpūtas takā (sk. PIELIKUMI GP-3-2), ierīkošana.	01.01.2017. – 01.11.2018.	Pašvaldība	Tehniskais projekts izstrādāts, teritorija izgaismota.

5.	Sagatavot piedāvājumu tematiskajām ekskursijām dendroloģiskā stādījuma teritorijā, ņemot vērā rekonstrukcijas projektu, tehniskos projektu. Piedāvāt dažādu tēmu ekskursijas, piesaistot iespējami plašāku mērķauditoriju(minimums, no- - Dendroloģiskās un/vai aizsargājamas mežsaimnieciskas teritorijas, - vēsturiskās, - tautas mutvārdu daiļrades skatu punkta.).	01.12.2019.- 01.04.2020.	Pašvaldība	Piedāvājums tematiskajām ekskursijām sagatavots.
5.	Tehniskā projekta izstrāde teritorijai ap Asaru ezeriņu, iekļaujot salu (sk. PIELIKUMI GP-3-2), ierīkošana.	01.01.2020. – 01.11.2021.	Pašvaldība	Tehniskais projekts izstrādāts, teritorija labiekārtota.
6.	Tehniskā projekta izstrāde teritorijai ap Svētezeru, iespējami precīza vēsturiskās situācijas atjaunošana. Akcents – ainavu parka rekonstrukcija (sk. PIELIKUMI GP-3-2), ierīkošana.	01.01.2024. – 01.11.2025.	Pašvaldība	Tehniskais projekts izstrādāts, teritorija labiekārtota.
7.	Ieteikums: Vēlama pilsētas ainavu attīstības un pārvaldības plāna izveide.	01.01.2015. – 01.01.2029.	Pašvaldība	Plāna izstrāde iespējama jebkurā no gadiem. Mērķis – izveidot vienotu koncepciju ainavu attīstībā un pārvaldībā visai pilsētai kopumā.
II	Uzturēšana			
1. ***	Izplaut dendroloģiskajā stādījumā esošo grāvju krastus, saglabājot vietējos vērtīgos augus un introductu dabiskos sējeņus. Vadīties pēc labiekārtojuma koncepcijas un ainavu attīstības un pārvaldības plāna.	Reizi gadā. Atsevišķās teritorijas daļās reizi mēnesī.	Pašvaldība	Teritorija izplauta.
2. *	Attīrīt introducēto stādījumu audzes no nevērtīgajiem krūmiem un koku atvasēm, tos izcērtot un izgriežot.	Pēc vajadzības	Pašvaldība	Stādījumi attīrīti.

3. ****	Kopt jaunus apstādījumus un uzturēt esošos. Veicot ravēšanu, aerāciju, laistīšanu (īpaši pirmajā ierīkošanas gadā), mēslošanu, mulčas atjaunošanu utt.	Pēc vajadzības.	Pašvaldība	Stādījumi uzturēti.
4. * ****	Izplaut dendroloģiskā stādījuma teritoriju, saglabājot vietējos vērtīgos augus un introductu dabiskos sēņus. Vadīties pēc rekonstrukcijas un/vai tehniskā projekta datiem.	Reizi gadā. Atsevišķās teritorijas daļās, reizi divās nedēļās.	Pašvaldība	Teritorija izplauta.
5.	Veikt labiekārtošanas objektu uzraudzību, vizuālu apskati, rekonstrukciju un / vai likvidāciju.	Aktīvā tūrisma sezonā (01.05. – 01.09.) ne retāk kā reizi mēnesī. 01.10. – 30.04. veicot apkopes darbus.	Pašvaldība	Teritorija uzturēta.
6.	Veicināt privātās iniciatīvas palielināšanos publiskās ārtelpas kopšanā un uzturēšanā (piemēram, talkas, videonovērošana utt.)	Pēc vajadzības.	Pašvaldība, nevalstiskās organizācijas	Teritorija estētiska, sabiedrība – ieinteresēta un motivēta.
7.	Teritoriju labiekārtojuma elementiem izvēlētais materiāls, galvenokārt, ir koks – pārsvarā virpots apaļkoks vai nepieciešamā izmēra zāģmateriāli – brusas, dēļi utt. Līdz ar to materiāla vēlamā kopšana: sauso nobiru novākšana, elementu apstrāde ar antiseptiķi vai krāsojuma atjaunošana.	Ne retāk kā reizi 3 gados.	Pašvaldība	Labiekārtota teritorija. Palielinās apmeklētāju uzturēšanās publiskajā ārtelpā. Lokālās identitātes un patriotisma pieaugums.

8.	Sagatavot un izdot informatīvo bukletu par dendrāriju, iekļaujot īsu aprakstu par pieejamajām ekskursijām, sagatavot ekskursiju sarakstu. Nodrošināt aprakstu pieejamību tūrisma informācijas stendos, pašvaldības iestādēs, Gulbenes muzejā, sniegt īsu atsauci informatīvajos stendos pie dendroloģiskā stādījuma.	06.01.2015.- 01.04.2029.	Pašvaldība	Buklets izdots. Pieejams tūrisma informācijas centros un AS "LVM" birojos, īsa atsaucē pieejama arī pie dendroloģiskā stādījuma uzstādītajā informatīvajā stendā.
9. ****	Kopt dendroloģiskos stādījumus vadoties pēc to vajadzībām attiecīgajā augšanas periodā (laistīšana, mulčēšana, ieziemošana, retināšana, u.c.). Vadīties pēc tehniskā projektā dotajiem norādījumiem.	Veģetācijas periodā.	Pašvaldība	Stādījumi sakopti un pārskatāmi.
10. **	Izstādīt dabiski izsējušos introductu eksemplārus vietās, kur tie var netraucēti augt. Vadīties pēc tehniskajā projektā dotajiem norādījumiem.	Veģetācijas periodā.	Pašvaldība	Sējeņi izstādīti.
11.	Veikt slimo, nokaltušo koku, kas traucē dendroloģiskajiem stādījumiem un cilvēkiem, bīstamo koku izvākšanu.	Pēc vajadzības.	Pašvaldība	Nav koku, kas traucē stādījumiem un apdraud cilvēkus.
12.	Iekļaut teritoriju Latvijas, Vidzemes un Gulbenes novada tūrisma maršrutu shēmās, vienoties ar tūrisma organizācijām par dendroloģiskā stādījuma apmeklēšanu.	01.03.2015.- 01.05.2029.	Pašvaldība, Gulbenes novads, Tūrisma organizācija s.	Tūrisma shēmas papildinātas, vienošanās noslēgtas.

* - Veikt kokaugu izvērtēšanu, kopšanu un likvidāciju sertificēta arborista, dendrologa vai mežsaimniecības inženiera (ar stāžu ne mazāku par 3gadiem) vadībā.

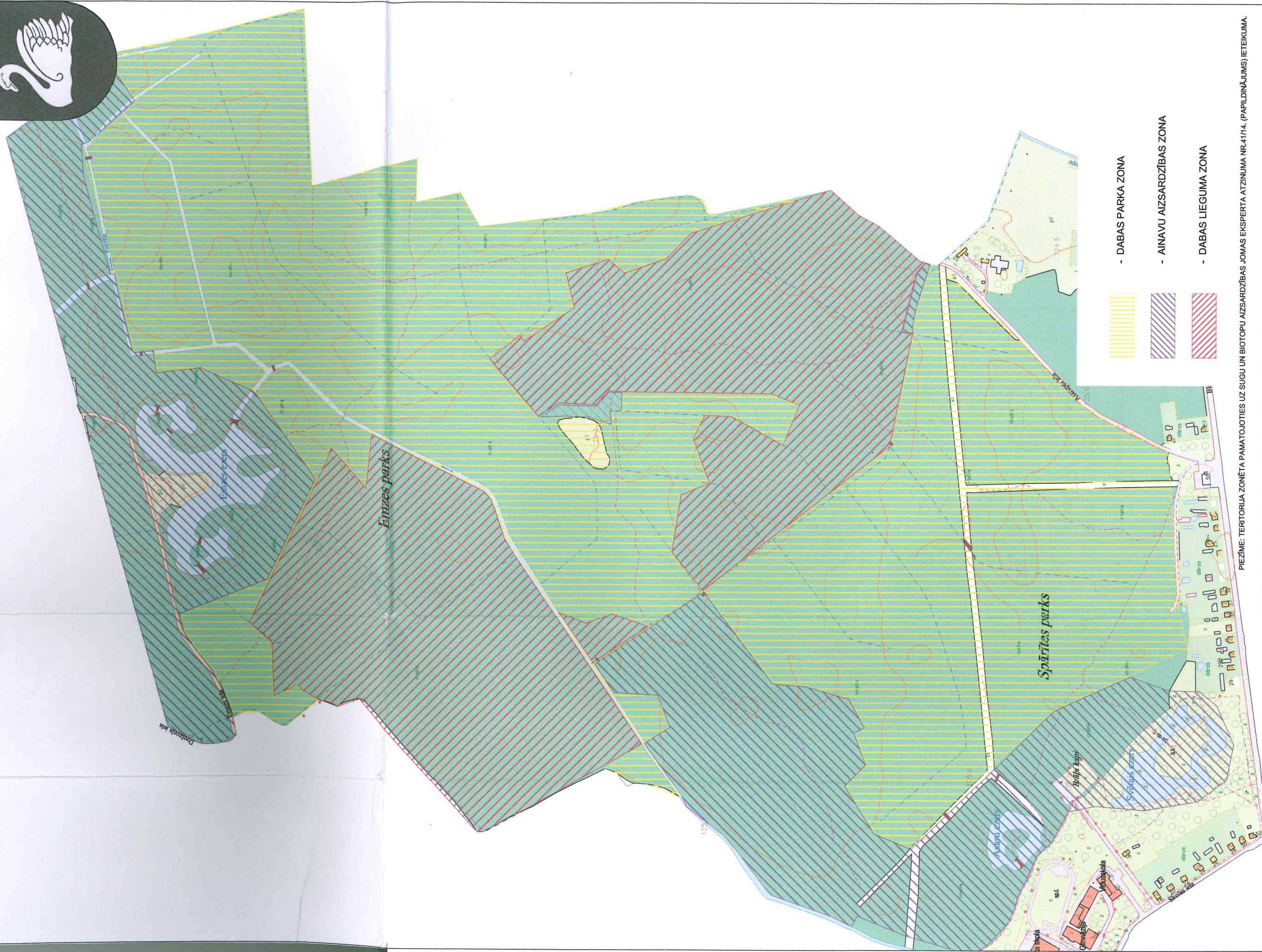
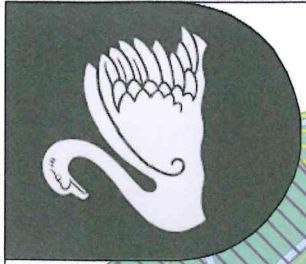
******- Koku ciršanas lieguma periods ir noteikts MK 02.05.2012. noteikumos Nr. 309 „Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža”.

*******- Izplaujot teritoriju, tas jāveic speciālistam, vadoties pēc rekonstrukcijas projekta (vai attiecīgās teritorijas tehniskā projekta) datiem, ar trimmeri vai izkapti, vispirms iezīmējot vietējo aizsargājamo augu un introductentu sējeņu atradnes, stādījumu.

******** - Dendrārija stādījumu kopšanā, pavairošanā jāvadās pēc sugu individuālajām augšanas īpatnībām, klimatiskajiem un citiem apstākļiem. Stādījumus kopšanā attiecīgajā brīdī, jāņem vērā konkrētā situācija, laika apstākļi, kas var būt ļoti mainīgi un ilgākā laikposmā nav prognozējami. Jauno sējeņu izstādīšanas vieta jāpiemeklē, vadoties pēc dotajām augšņu un biotopu īpatnībām.

5.1. Rekonstrukcijas projekta atjaunošana

Rekonstrukcijas projekta aktualizācija vēlama ne vēlāk kā 2029. gadā.

PIEZĪME: TERITORIJAS ZONĒTA PAMATOJOTIES UZ SUGU UN BIOTOPU AIZSARDZĪBAS JOMAS EKSPERTA ATZINUMA NR.41/14. (PAPILDINĀJUMS) IETEIKUMA.

	SIA "Laba Vide"		Pasūtītājs	GULBENES NOVADA GULBENES PILSĒTAS PĀRVALDE
	"Lejas Kaupēt", Dzērbenes pag., Vecpiebalgas nov., LV4118 tālrunis: +371 64128207 mob. 29479712 labavide12@gmail.com www.labavide.lv		Objekts	Ābeļu iela 2, Gulbene, Gulbenes novads, LV-4401
Izstrādāja	V.RADZIŅA	09.2014	Rasējums	
Izstrādāja	K.RADZIŅA	09.2014	TERITORIJAS KOPPLĀNS UN FUNKCIONĀLAIS ZONĒJUMS	
			Mērogs	M 1:6000
			Lapa	GP-1

- AKTĪVAIS PASTAIGU MARŠRUTS
- DABAS PASTAIGU MARŠRUTS
- KULTŪRVĒSTURISKAIS PASTAIGU MARŠRUTS
- ANAVU PARKA DAĻA
- MEŽA PARKA DAĻA

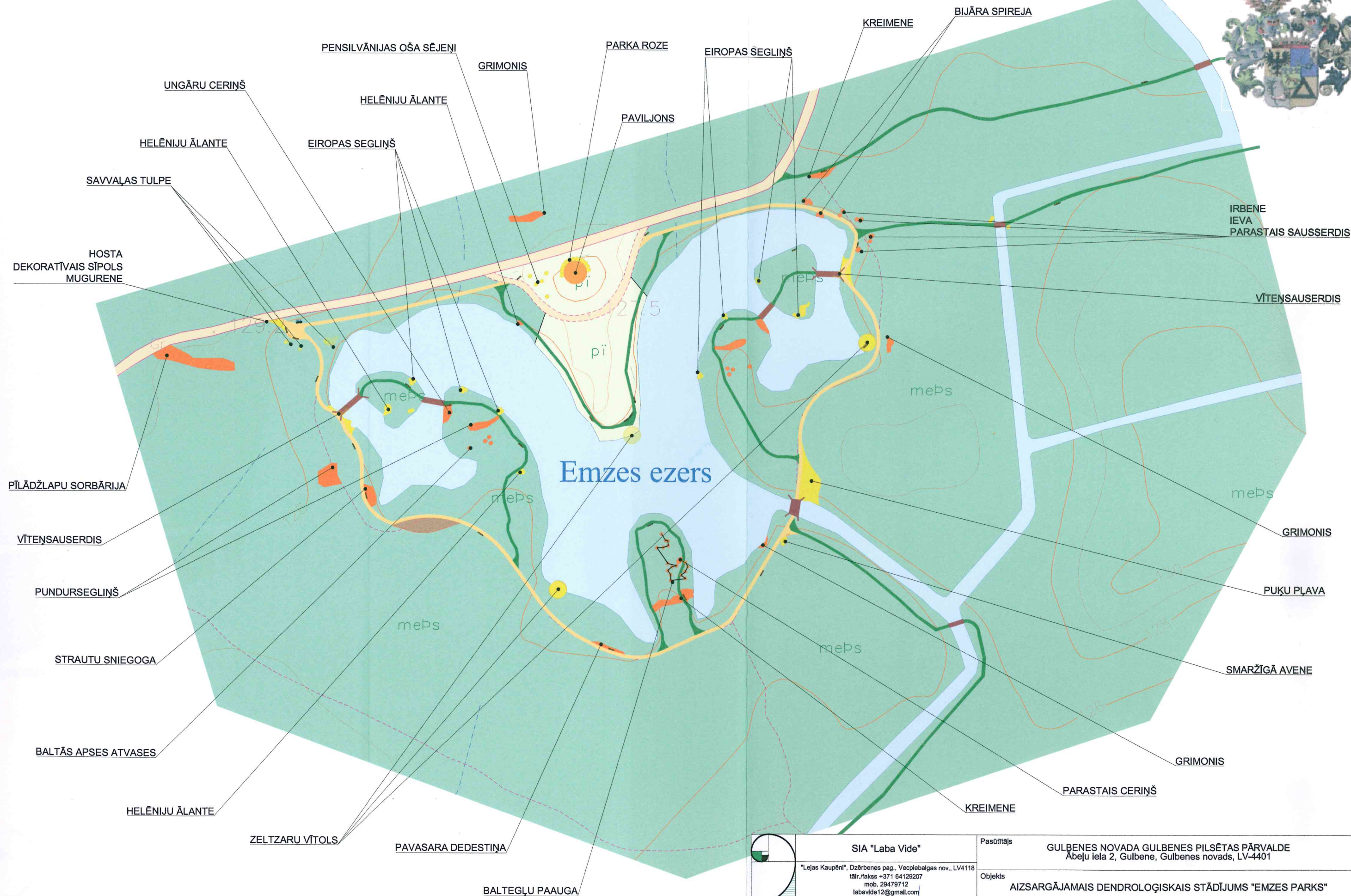
PIEZĪME:
1. PASTAIGU MARŠRUTI IZSTRĀDĀTI, ŅEMOT VĒRĀ ARHITEKTĀ, DENDROLOGA UN EKOLOGA IETEIKUMUS
2. PASTAIGU MARŠRUTI UN PARKA DAĻAS IZSTRĀDĀTAS, BALSTĪTIES TĪKAI UZ TOPOGRAFISKO KARTI.
3. PASTAIGU MARŠRUTI VĀR TĪK MAINĪTI UN PIELĀGOTI, IZSTRĀDĀJOT TEHNISKO PROJEKTU.

	SIA "Laba Vide"		Pastūtājs		GULBENES NOVADA GULBENES PILSĒTAS PĀRVALDE Ābeļu iela 2, Gulbene, Gulbenes novads, LV-4401	
	"Lejas Kaupēni", Dzārbenes pag., Vecpiebalgas nov., LV4116 tālrunis/fakss +371 64125207 mob. 29479712 labavide12@gmail.com www.labavide.lv		Objekts		AIZSARGĀJAMĀIS DENDROLOĢISKAIS STĀDĪJUMS "EMZES PARKS"	
	Izstrādāja	V. RADZIŅA	09.2014	Rasījis	TAKU KOPPLĀNS UN STĀDĪJUMA DAĻIJS	
Izstrādāja	K. RADZIŅA	09.2014			Lapa	GP-2
			Mērogs	M 1:6000		

PIEŅEMTIE APZĪMĒJUMI	
	ESOŠIE APSTĀDĪJUMI
	PLĀNOTIE APSTĀDĪJUMI
	ESOŠIE CEĻU SEGUMI
	GĀJĒJU CELIŅU SEGUMS
	ZĀLĀJA TAKAS SEGUMS
	ROTAĻU LAUKUMA SEGUMS
	PLĀNOTĀ BŪVE
	ESOŠIE KOKAUGI
	PLĀNOTIE KOKAUGI UN VĪTEŅAUGI
	PAVASARA ŠĪPOLPUĶES, ŪDENSROZES
	GĀJĒJU TILTS
	VELOSIPĒDU NOVĪETNE
	INFORMĀCIJAS AVOTI
	SOLS UN ATKRITUMU URNA
	LIKVIDĒJAMIE OBJEKTI

		SIA "Laba Vide" "Lejas Kaupēni", Dzērbenes pag., Vecpiebalgas nov., LV4118 tālr./fakss +371 64129207 mob. 29479712 labavide12@gmail.com www.labavide.lv		Pasūtītājs GULBENES NOVADA GULBENES PILSĒTAS PĀRVALDE Ābeļu iela 2, Gulbene, Gulbenes novads, LV-4401	
		Objekts AIZSARGĀJAMĀIS DENDROLOĢISKAIS STĀDĪJUMS "EMZES PARKS"			
Izstrādāja	V.RADZIŅA	09.2014	Rasējums PIEŅEMTIE APZĪMĒJUMI		Lapa
Izstrādāja	K.RADZIŅA	09.2014			GP-3
			Mērogs -		

PIEZĪME:
1.PASTAIGU MARŠRUTS IZSTRĀDĀTS, BALSTOTIES TIKAI UZ TOPOGRĀFISKO KARTI.
2.MARŠRUTS VAR TIKT MAINĪTS UN PIELĀGOTS, IZSTRĀDĀJOT TEHNISKO PROJEKTU.

		SIA "Laba Vide"		Pasūtājs GULBENES NOVADA GULBENES PILSĒTAS PĀRVALDE Ābeļu iela 2, Gulbene, Gulbenes novads, LV-4401	
		"Lejas Kaupēni", Džērbenes pag., Vecpiebalgas nov., LV4118 tālr./fakss +371 64129207 mob. 29479712 labavide12@gmail.com www.labavide.lv		Objekts AIZSARGĀJAMĀIS DENDROLOĢISKAIS STĀDĪJUMS "EMZES PARKS"	
Izstrādāja	V.RADZIŅA		09.2014	Rasējums	Lapa
Izstrādāja	K.RADZIŅA		09.2014	AINAVU PARKA DAĻA. KULTŪRVĒSTURISKĀ TAKA	GP-3-1
				Mērogs M 1:2000	

PIEZĪME:
1.PASTAIGU MARŠRUTS IZSTRĀDĀTS, BALSTOTIES TIKAI UZ TOPOGRĀFISKO KARTI.
2.MARŠRUTS VAR TIKT MAINĪTS UN PIELĀGOTS, IZSTRĀDĀJOT TEHNISKO PROJEKTU.

		SIA "Laba Vide"		Pasūtītājs		GULBENES NOVADA GULBENES PILSĒTAS PĀRVALDE Ābeļu iela 2, Gulbene, Gulbenes novads, LV-4401	
		"Lejas Kaupēni", Dzērbenes pag., Vecplebalgas nov., LV4118 tālr./fakss +371 64129207 mob. 29479712 labavide12@gmail.com www.labavide.lv		Objekts		AIZSARGĀJAMĀIS DENDROLOĢISKAIS STĀDĪJUMS "EMZES PARKS"	
Izstrādāja	V.RADZIŅA		09.2014	Rasējums			Lapa
Izstrādāja	K.RADZIŅA		09.2014	AINAVU PARKA DAĻA. AKTĪVĀS ATPŪTAS TAKA			GP-3-2
				Mērogs M 1:4000			

ESOŠA, IZKOPJAMA OZOLU ALEJA

LATVIJAS FLORAI RAKSTURĪGI MITRUMU MĪLOŠI AUGI

IZLASES VEIDĀ ATSTĀJAMI PLŪŠKOKI

	Pasūtītājs		GULBENES NOVADA GULBENES PILSĒTAS PĀRVALDE Ābeļu iela 2, Gulbene, Gulbenes novads, LV-4401	
	Objekts		AIZSARGĀJAMĀIS DENDROLOĢISKAIS STĀDĪJUMS "EMZES PARKS"	
Izstrādāja	V.RADZIŅA		Rasējums	
	K.RADZIŅA		MEŽA PARKA DAĻA. DABAS TAKA	
Izstrādāja		Mērogs		Lapa
		M 1:4000		GP-3-3

PIEZĪME:
1.PASTĀIGU MARŠRUTS IZSTRĀDĀTS, BALSTĪTIES TĪKĀI UZ TOPOGRĀFISKO KARTI.
2.MARŠRUTS VAR TĪKĀI MAINĪTS UN PIELĀGOTS, IZSTRĀDĀJOT TEHNISKO PROJEKTU.

ATZINUMS

par Gulbenes pilsētas Emzes jeb Marijas ezera parku un Spārītes parku

Š.g. 9.aprīlī, apsekojot Gulbenes pilsētas Emzes parku, konstatēts, ka

1. Pats Marijas dīķis Emzes parka centrālajā daļā saglabājies praktiski sākotnējā platībā un konfigurācijā, bet parka struktūra un izmantošana pēdējā gadsimta laikā izmainīta.
2. Zuduši visi mazie pastaigu celiņi ūdens tuvumā, kas jebkurā ainavu vai dabas parkā ir nepieciešami pēc definīcijas.
3. Parks kopts godprātīgi, bet pārsvarā neadekvāti – trūcis gan kultūras mantojuma izpratnes, gan atbilstošas kvalitātes darbaspēka.
4. Parkā ļoti daudz dažāda vecuma neregulētas kļavu pašizsējas.
5. Zem ozoliem jau lieli, savlaicīgi nenovākti pašizsējas koki – egles, kļavas u.c..
6. Parkā daudz nokaltušu, kalstošu, vēja un trupes nošķiebtu koku – oši, kļavas, melnalkšņi, egles, papeles (apses). Relatīvi nelielā joslā ap Marijas ezeru atrodas vairāki trupes bojāti, parka apmeklētājiem bīstami koki.
7. 2013.gadā veikta neselektīva kopšanas (???) cirte, **izpostot** savulaik stādītos grimoņus un citus **īstos krūmus** (*nejaukt ar 2-5 gadīgu koku pašizsēju !!!*) tajās vietās, **kur tiem** pēc kvalitatīvas un līdzsvarotas ainavas kompozīcijas ir **jābūt** (pussalu izvirzījumos, ap lielo koku puduriem). Tā vietā, lai pārāk izpletušās krūmu grupas tikai samazinātu vai ierobežotu – šādi cērtot, katru gadu no jauna atkārtosies mežonīga un nebaudāma atvašu audze.
8. Kādreizējā estrādes un skatītāju vietu teritorijā atrodamas solu u.c.aprīkojuma paliekas – pietiekoši liela platība, ko varētu apdzīvot Jāņos u.c.brīvdabas pasākumos, patlaban ir pilnīgi nelietojama.

Spārītes parkā konstatēts:

1. Lai gan parks ir pārāk klajš un visos virzienos vēsturiskam ainavu parkam neadekvāti caurredzams, arī tajā ir daudz laikus neregulētas koku, īpaši kļavu pašizsējas, kas jau daudzus gadus aug arī sākotnējo grāvju vietās.
2. Parkam trūkst vizuālās robežas gar ielu; parkam pēc būtības jābūt atpūtas, nevis ar putekļiem un izplūdes gāzēm papildinātai transporta novērošanas vietai.
3. Pussalu izvirzījumos trūkst krūmu grupu.

4. Dīķu ielokos sastājies ūdens sanests dažādas izcelsmes piedrazojums.
5. Jaunie soli novietoti nejauši, bez pieejas pa labi lietojamu segumu.
6. Šie soli apdraud bērnu un vecāku cilvēku veselību, jo, strauji vai neveikli pieceļoties, ir lielas iespējas aizķerties aiz samāksloti izvirzītajiem solu balstiem.
7. Tikpat nejauši un bērnišķīgi neprofesionāli kā soli izskatās jaunie tiltiņi ar smilšu čupām abos galos; zem tiltiņiem grāvja, pa ko aizplūst liekajam ūdenim, nav atjaunoti.
8. Pie kalniņa ar jaunajiem soliem bioloģiski nesakarīga, konkrētajā vietā kompozicionāli un funkcionāli nederīga krūmu un puķu dobe.

Ievērtējot iepriekš minēto, nepieciešams.

Emzes parkā:

1. Izzāgēt visus nokaltušos, neatgriezeniski kalstošos (pārsvarā oši, gobas) un trupes bojātos kokus. Saudzēt zemsedzi un citu koku saknes! Tāpēc celmu izraušana nav pieļaujama.
2. Regulāri izzāgēt koku pašizsēju. Izgriezt tievos pašizsējas kociņus no krūmu grupām. Saglabājušās krūmu grupas un atsevišķos krūmus pie lielajiem kokiem saudzēt!!!
3. Izzāgēt zem ozoliem iesaistītos pašizsējas kokus.
4. **Pārtraukt neselektīvās postošās kopšanas cirtes.** Pussalu izvirzījumos un ap lielo koku puduriem ataudzēt un tikai pēc tam sākt ierobežot (ja nepieciešams) pērn nopļautās īsto krūmu grupas.
5. Kādreizējā estrādes un skatītāju vietu teritorijā novākt visas vecā aprīkojuma paliekas. Vēlams atsevišķi noplanēt veco estrādes vietu un atsevišķi kādreizējo skatītāju laukumu. Laukuma malās pieļaujams novietot dažus blūķa jeb meža tipa solus.

Spārītes parkā:

1. Izzāgēt kļavu un citu lapu koku tievo pašizsēju, jo īpaši skuju koku tiešā tuvumā.
2. Izzāgēt kalstošos un trupes bojātos kokus.
3. Attīrīt grāvjus no tur iesaistītajiem kokiem.
4. Atjaunot parka malas slēgumu pie ielām ar brīvi augošu (necirptu) augsto krūmu dzīvžogu. Nestādīt gar malu tūjas!!!

5. Ataudzēt vai atjaunot krūmu grupas pussalu izvirzījumos (grupas minim.augstums 1.5 m).
6. Novērst dīķu piedrazojumu.
7. Pārskatīt solu novietojumu – **solam** jābūt viegli pieejamam no pastaigu ceļa un jāatrodas tādā **vietā, no kurienes ir, uz ko skatīties**.
8. Pārtraukt samāksloto solu novietošanu parkā.
9. Novākt bērnišķīgos tiltiņus, padziļināt grāvjus un, ja nav iespējama profesionāla būvnieka palīdzība, tad uzticēt tiltiņu izgatavošanu pieredzējušam namdarim un katrā vietā tiltiņam jābūt šai vietai atbilstošā garumā.
10. Likvidēt bioloģiski un kompozicionāli neveiksmīgo apaļo dobi.

2014. 14.V

Ilze Māra Janelis
parku arhitekts

Sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta atzinums

Saskaņā ar
MK not. Nr.925,
30.09.2010.

2014.gada 17.jūlijā,

Dokumenta Nr.41/14.

Biotopu grupa, kurai sniegts atzinums: mežu, zālāju, ruderāli biotopi.

Pētāmā teritorija: dabas pieminekļa aizsargājamā dendroloģiskā stādījuma „Emzes parks” teritorija, Gulbenē. Teritorijas platība 166, 8 ha.

Teritorijas apsekojums: teritorija tika apsekota 2014.gada 4.jūnijā, 10.un 11.jūlijā, saulainās un mākoņainās dienās. Apsekošana veikta visā meža platībā, nogabalu līmenī. Kopējais apsekošanas ilgums ~ 15 h.

Teritorijas statuss: dabas piemineklis – aizsargājams dendroloģiskais stādījums „Emzes parks”.

Atzinuma pasūtītājs: SIA "Laba Vide", „Lejas Kaupēni”, Dzērbenes pagasts, Vecpiebalgas novads. Atzinums paredzēts plānotās darbības – teritorijas labiekārtošanas un apsaimniekošanas, izvērtēšanai.

Vispārīgs pētāmās teritorijas apraksts.

Emzes parks atrodas Latvijas ZA daļā, Austrumvidzemes augstienes Gulbenes paururvaļņa D nogāzē, Gulbenes pilsētas ZA daļā.

Vides apraksts: Teritorijas reljefs līdzens vai viegli viļņots ar nelielām ieplakām un pacēlumiem. D virzienā nedaudz pazeminās. Augstums virs jūras līmeņa vidēji 125-126 m vjl. Visā parka teritorijā ir veikta meliorācijas grāvju ierīkošana. Z daļā saglabāties muižas laikos veidots dīķis.

Biotopi un augu sugas: teritorijas lielāko daļu veido meža zemes vai dendroloģiskie stādījumi, kas sastāv no 69 nogabaliem, kas sastāda 87% no parka platības. Salīdzinoši nelielās platībās sastopamas atklātas platības – lauces, zālāji vai grāvji un izcirtumi.

No mežiem pārsvarā pārstāvēti ir nosusināto mežu tipi, kas veido ~ 80% mežu platības, sausieņu meži aizņem nedaudz mazāk kā 20% teritorijas, bet slapjie – nepilnu 1%.

Valdošās koku sugas ir egle, priede, bērzs, apse, mazāku īpatsvaru veido melnalksnis, osis, ozols un baltalksnis. Parka D daļā vairāk dominē skuju koku – egļu un priežu meži, bet Z daļā – lapu koku – bērzu, melnalkšņu, ošu un ozolu meži. Egļu audzes aizņem 36,3%, priežu audzes – 10,5% no visām audzēm. Diezgan lielu īpatsvaru veido bērzu audzes – 20,8%, apšu audzes – 15,4%. Mazāk pārstāvētas melnalkšņa (6,4%), oša (5,5%), ozola (4,1%) un baltalkšņa (0,9%) audzes.

Parka teritorijā, gan platības, gan audžu skaita ziņā, visvairāk ir pārstāvētas briestaudzes (III vecuma klase), kas sastāda 31,8% no vecum klasēm un aizņem 34,9% no meža paltības. Visvairāk briestaudžu un lielākā platība ir bērzam (76,9% no bērzu audzēm un 57,6% no briestaudžu paltības), arī melnalksnim (60% no melnalkšņa audzēm, 15,8% no briestaudžu platības). Mazāk pārstāvēta egle (26,9% no egļu audzēm, 16,3% no briestaudžu paltības) un ozols (33,3% no ozolu audzēm un 10,3% no briestaudžu platības).

Vidēja vecuma audzes (II vecuma klase) aizņem 23,4% lielu platību no kopējās meža platības un sastāda 24,2% no sastopamajām audzēm. Tās pārsvarā veido egle (42,3% no egļu audzēm un 83,9% no vidēja vecuma audžu paltības), nedaudz sastopamas priedes (40% no priežu audzēm un 11,3% no vidēja vecuma audžu paltības) un oša (40% no ošu audzēm un 4,3% no vidēja vecuma audžu platības), kā arī ozola (33,3%

no ozola audzēm un 0,6% no vidēja vecuma audžu platības) audzes.

Aptuveni vienādi pārstāvētas pieaugušas (19,7%) un pāraugušas (21,2%) audzes (IV un V vecuma klase), aizņemot attiecīgi 18,5% un 22,4% no kopējās meža platības. Visvairāk pāraugušu audžu veido apse (100% no apšu audzēm un 59,9% no pāraugušu audžu platības), diezgan daudz arī baltalksnis (50% no baltalkšņu audzēm, bet tikai 1,78% no pāraugušu audžu platības), melnalksnis (20% no melnalkšņu audzēm un 2,4% no pāraugušu audžu platības) un egle (15,4% no egļu audzēm un 35,5% no pāraugušu audžu platības), mazāk – bērzs (7,7% no bērzu audzēm un 0,6% no pāraugušu audžu platības).

Pieaugušas audzes pārstāv gandrīz visas sugas - priede (60% no priežu audzēm un 43% no pieaugušu audžu platības), baltalksnis (50% no baltalkšņu audzēm, bet tikai 2,9% no pieaugušu audžu platības), osis (40% no ošu audzēm un 22,9% no pieaugušu audžu platības), ozols (33,3% no ozolu audzēm un 2,5% no pieaugušu audžu platības), melnalksnis (20% no melnalkšņu audzēm un 2,2% no pieaugušu audžu platības), bērzs (15,4% no bērzu audzēm un 15,8% no pieaugušu audžu platības) un egle (11,5% no egļu audzēm un 10,8% no pieaugušu audžu platības).

I vecuma klase jeb jaunaudzes sastāda tikai 3% un sastopamas 0,7% no meža platības. Jaunaudzes veido egle un osis.

Nosusinātie meži (biotopu kodi doti pēc Latvijas biotopu klasifikatora (Kabucis, 2001):

- 1) Šaurlapju āreņi – tie ir meži vidēji bagātās nosusinātās minerālaugsnēs. Parka teritorijā aizņem 8,2 % no meža platības.

„Egļu šaurlapju āreņi” (F.3.2.1.). Sastopami vienlaidus platībā, parka DR daļā. Koku stāvā dominē parastā egle *Picea abies*, parastā apse *Populus tremula*, piemistrojumā ar parasto priedi *Pinus sylvestris*, purva bērzu *Betula pubescens*. Pamežā bieži aug parastā egle *Picea abies*. Kūmu stāvā vidēji blīvi aug parastā lazda *Corylus avellana*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*, parastais krūklis *Frangula alnus*, vietām sastopama parastā irbene *Viburnum opulus*. Zemsedzē audzes veido melle *Vaccinium myrtillus*, sastopama brūklene *Vaccinium vitis-idaea*, meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, divlapu žagatiņa *Maianthemum bifolium*, klinšu kaulene *Rubus saxatilis*, pūkainā zemzālīte *Luzula pilosa*, niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*, meža kosa *Equisetum sylvaticum*. Sūnu stāvā dominē spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens* un Šrēbera rūšaine *Pleurosium schreberi*, sastopamas divzobes *Dicranum* spp.

- 2) Platlapju āreņi – tie ir meži bagātās nosusinātās minerālaugsnēs, parka teritorijā aizņem 35,7%.

„Egļu platlapju āreņi” (F.3.2.2.). Veido 52,3% no platlapju āreņu platības. Galvenokārt sastopami parka A un D daļā. Koku stāvā dominē parastā egle *Picea abies*, bieži ar parastās apses *Populus tremula*, parastā oša *Fraxinus excelsior*, purva bērza *Betula pubescens* vai melnalkšņa *Alnus glutinosa* un citu platlapju piemistrojumu. Paaugā bieži sastopama parastā egle *Picea abies*, parastais osis *Fraxinus excelsior*, parastā goba *Ulmus glabra*, parastā liepa *Tilia cordata*. Krūmu stāvs paretis, to veido parastā ieva *Padus avium*, parastā lazda *Corylus avellana*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*. Zemsedze retāka, dominē meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, sastopama parastā sievparade *Athyrium filix-femina*, kreimene *Convallaria majalis*, melle *Vaccinium myrtillus*, Eiropas kumelīpēda *Asarum europaeum*, smaržīgā madara *Galium odoratum*, klinšu kaulene *Rubus saxatilis*, parastā zeltnātrīte *Galeobdolon luteum*, meža sprigane *Impatiens noli-tangere*. Sūnu stāvā aug lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*, platlapu knābīte *Eurhynchium angustirete*, bieži sastopama spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens* un Šrēbera rūšaine *Pleurosium schreberi*.

„Bērzu platlapju āreņi” (F.3.3.2.). Veido 24,8% no platlapju āreņu platības. Sastopami parka ZA daļā. Koku stāvā dominē purva bērzs *Betula pubescens*, piemistrojumā ar parasto apsi *Populus tremula*, parasto egli *Picea abies*, parasto osi *Fraxinus excelsior*, melnalksni *Alnus glutinosa*. Paaugā sastopams parastais osis *Fraxinus excelsior*, parastā egle *Picea abies*. Krūmu stāvs samērā blīvs, aug parastā ieva *Padus avium*, parastā lazda *Corylus avellana*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*. Zemsedzē sastopama meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, klinšu kaulene *Rubus saxatilis*, parastā sievparade *Athyrium filix-femina*. Sūnu stāvs rets, sastopama lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*, platlapu knābīte *Eurhynchium angustirete*, lielā greizkausiņš *Plagiochila asplenoides*, Šrēbera rūšaine *Pleurosium schreberi*.

„Jauktu koku platlapju āreņi” (F.3.6.1.). Veido 19,1% no platlapju āreņu platības. Sastopami parka ZR un D daļā. Koku stāvā dominē parastā apse *Populus tremula*, ar parastās egles *Picea abies*, purva bērza *Betula pubescens*, parastā oša *Fraxinus excelsior* vai melnalkšņa *Alnus glutinosa* vai parastās priedes *Pinus*

sylvestris (D daļā), piemistrojumu. Krūmu stāvs vidēji blīvs, to veido parastā ieva *Padus avium*, parastā lazda *Corylus avellana*, pelēkais kārkls *Salix cinerea*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*, parastā irbene *Viburnum opulus*. Lakstaugu stāvā aug meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, meža grīslis *Carex sylvaticum*, parastā zeltņātrīte *Galeobdolon luteum*, kreimene *Canvallaria majalis*. Sūnu stāvu veido lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*, platlapu knābīte *Eurhynchium angustirete* u.c.sugas.

„Ošu platlapju āreņi” (F.3.5.1.). Veido 2,7% no platlapju āreņu platības. Sastopami parka vidus un DA daļā. Koku stāvā dominē parastais osis *Fraxinus excelsior*, piemistrojumā ar parasto apsi *Populus tremula*, melnalksnī *Alnus glutinosa*, purva bērzu *Betula pubescens* un parasto egli *Picea abies*. Otrajā stāvā bieži sastopama parastā egle *Picea abies*. Krūmu stāvs vidēji blīvs, sastopama parastā lazda *Corylus avellana*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*. Zemsedze reta, aug meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, meža kosa *Equisetum sylvaticum*, pūkainā zemzālīte *Luzula pilosa*, parastā sievparade *Athyrium filix-femina*, meža sprigane *Impatiens noli-tangere*. Sūnu stāvs rets, dominē lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*.

„Melnalkšņu platlapju āreņi” (F.3.4.1.). Veido 1,1% no platlapju āreņu platības. Sastopams vienā nogabalā parka DR daļā. Koku stāvā dominē melnalksnis *Alnus glutinosa*, piemistrojumā aug parastā apse *Populus tremula*, Purva bērzs *Betula pubescens*, parastais osis *Fraxinus excelsior*. Pamežā bieži sastopama parastā egle *Picea abies*. Krūmu stāvs samērā blīvs, sastopama parastā ieva *Padus avium*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*. Zemsedzē sastopama meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, purva cietpiene *Crepis paludosa*, sievparade *Athyrium filix-femina*, pumpursmilga *Melica nutans*. Sūnu stāvā dominē lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*, sastopama lielā greizkausi *Plagiochila asplenoides*, spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*.

3) Šaurlapju kūdreņi – tie ir meži vidēji bagātās nosusinātās kūdras augsnēs, parka teritorijā aizņem 12,5%.

„Priēžu šaurlapju kūdreņi” (F.3.1.3.). Veido 83,2% no šaurlapju kūdreņu platības. Sastopami parka D daļā. Koku stāvā dominē parastā priēde *Pinus sylvestris* un parastā egle *Picea abies*. Piemistrojumā aug purva bērzs *Betula pubescens*, parastā apse *Populus tremula*. Paaugā bieži aug parastā egle *Picea abies*. Krūmu stāvs vidēji biezs, bieži sastopams parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*. Zemsedzē dominē melle *Vaccinium myrtillus*, sastopama meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*, dzeloņainā ozolparade *Dryopteris carthusiana*, divlapu žagatiņa *Maianthemum bifolium*, brūklene *Vaccinium vitis-idaea*. Sūnu stāvu veido spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, Šrēbera rūsa *Pleurozium schreberi*, divzobes *Dicranum* spp.

„Egļu šaurlapju kūdreņi” (F.3.2.3.). Veido 3,2% no šaurlapju kūdreņu platības. Sastopams tikai vienā, nelielā nogabalā parka ZA daļā. Koku stāvā dominē parastā egle *Picea abies*, piemistrojumā ar purva bērzu *Betula pubescens* un melnalksnī *Alnus*. Krūmu stāvs vidēji blīvs, sastopams pelēkais kārkls *Salix cinerea*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*. Lakstaugu stāvā aug melle *Vaccinium myrtillus*, meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, iesirmā ciesa *Calamagrostis canescens*, divlapu žagatiņa *Maianthemum bifolium*. Sūnu stāvu veido spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, Šrēbera rūsa *Pleurozium schreberi*, divzobes *Dicranum* spp., lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*, parastā īsvācelīte *Brachytecium oedipodium*.

„Bērzu šaurlapju kūdreņi” (F.3.3.3.). Veido 13,7% no šaurlapju kūdreņu platības. Sastopams tikai vienā nogabalā parka ZA daļā. Koku stāvā dominē purva bērzs *Betula pubescens*, piemistrojumā ar melnalksnī *Alnus glutinosa*, nedaudz arī ar parasto egli *Picea abies*, parasto apsi *Populus tremula*. Paaugu veido parastā egle *Picea abies*. Krūmu stāvā aug parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*. Zemsedzē dominē melle *Vaccinium myrtillus*, sastopama meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, iesirmā ciesa *Calamagrostis canescens*. Sūnu stāvā aug spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, Šrēbera rūsa *Pleurozium schreberi*, divzobes *Dicranum* spp., lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*, parastā īsvācelīte *Brachytecium oedipodium*.

4) Platlapju kūdreņi – tie ir meži bagātās nosusinātās kūdras augsnēs, parka teritorijā aizņem 23,6%.

„Egļu platlapju kūdreņi” (F.3.2.4.). Veido tikai 5,3% no platlapju kūdreņu platības. Sastopams tikai vienā nogabalā parka vidus daļā. Koku stāvā dominē parastā egle *Picea abies* un melnalksnis *Alnus glutinosa*, piemistrojumā ar parasto apsi *Populus tremula*, purva bērzu *Betula pubescens* un parasto osi *Fraxinus excelsior*. Krūmu stāvs rets, sastopams parastais krūklis *Frangula alnus*, pelēkais kārkls *Salix cinerea*, parastā upene *Ribes nigrum*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*, parastā irbene *Viburnum opulus*. Zemsedze

samērā reta, sastopama meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, tumšplēkšņainā ozolpāpārde *Dryopteris expansa*, sievpāpārde *Athyrium filix-femina*, mūru mežsalāts *Mycelis muralis*, čūskoga *Paris quadrifolia*, mellene *Vaccinium myrtillus* u.c.sugas. Sūnu stāvā aug spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, lielā spuraine *Rhytidadelphus triquetrus*, platlapu knābīte *Eurhinchium angustirete*.

„Bērzu platlapju kūdreņi” (F.3.3.4.). Veido 44,3% no platlapju kūdreņu platības. Biotops sastopams parka ZA un vidus daļā. Koku stāvā dominē purva bērzs *Betula pubescens*, bieži sastopams melnalksnis *Alnus glutinosa*, piemistrojumā aug parastā apse *Populus tremula*, parastais osis *Fraxinus excelsior*, parastā egļe *Picea abies*, baltalksnis *Alnus incana* vai atsevišķi parastā ozola *Quercus robur* eksemplāri. Egļe un osis veido meža 2.stāvu. Krūmu stāvs samērā blīvs, sastopama parastā lazda *Corylus avellana*, parastais osis *Fraxinus excelsior*, parastā ieva *Padus avium*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais pīlādzis *Sorbus acuparia*, pelēkais kārklis *Salix cinerea*. Zemsedzē aug meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, sievpāpārde *Athyrium filix-femina*, čūskoga *Paris quadrifolia*, lēdzerkste *Cirsium oleraceum*. Sūnu stāvā aug spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, platlapu knābīte *Eurhinchium angustirete*.

„Melnalkšņu platlapju kūdreņi” (F.3.4.2.). Veido 23,3% no platlapju kūdreņu platības. Sastopams divos nogabalos parka vidus daļā, gar R robežu. Koku stāvā dominē melnalksnis *Alnus glutinosa*, piemistrojumā ar parasto osi *Fraxinus excelsior*, parasto egļi *Picea abies*, baltalksni *Alnus incana*, parasto apsi *Populus tremula*. Paaugā sastopams parastais osis *Fraxinus excelsior*, parastā egļe *Picea abies*. Krūmu stāvs vidēji blīvs, sastopama parastā ieva *Padus avium*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais pīlādzis *Sorbus acuparia*, pelēkais kārklis *Salix cinerea*. Zemsedzē aug meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, sievpāpārde *Athyrium filix-femina*, tumšplēkšņainā ozolpāpārde *Dryopteris expansa*, čūskoga *Paris quadrifolia*, lēdzerkste *Cirsium oleraceum*. Sūnu stāvā aug spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, platlapu knābīte *Eurhinchium angustirete*, lielā spuraine *Rhytidadelphus triquetrus*.

„Ošu platlapju kūdreņi” (F.3.5.2.). Veido 17,9% no platlapju kūdreņu platības. Biotops sastopams divos nogabalos parka vidus daļā. Koku stāvā dominē parastais osis *Fraxinus excelsior*, piemistrojumā aug melnalksnis *Alnus glutinosa*, parastā liepa *Tilia cordata*, purva bērzs *Betula pubescens*, parastā apse *Populus tremula*, parastā egļe *Picea abies*. Paaugā aug parastā liepa *Tilia cordata*, parastā goba *Ulmus glabra*, parastsā egļe *Picea abies*, parastā kļava *Acer platanoides*, Krūmu stāvu veido parastsā ieva *Padus avium*, parastā lazda *Corylus avellana*, parastais pīlādzis *Sorbus acuparia*. Zemsedzē aug meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, smaržīgā madara *Galium odoratum*, lēdzerkste *Cirsium oleraceum*, čūskoga *Paris quadrifolia*, sievpāpārde *Athyrium filix-femina*. Sūnu stāvs rets, vietām aug spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, lielā spuraine *Rhytidadelphus triquetrus*, platlapu knābīte *Eurhinchium angustirete*.

„Jauktu koku platlapju kūdreņi” (F.3.6.4.). Veido 3,3% no platlapju kūdreņu platības. Biotops sastopams vienā nogabalā parka vidus daļā. Koku stāvā sastopams purva bērzs *Betula pubescens*, parastā apse *Populus tremula*, melnalksnis *Alnus glutinosa*, vietām arī parastā egļe *Picea abies* un parastais osis *Fraxinus excelsior*. Paaugā aug parastā egļe *Picea abies* un parastais osis *Fraxinus excelsior*. Krūmu stāvā aug parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais pīlādzis *Sorbus acuparia*, pelēkais kārklis *Salix cinerea*. Zemsedzi veido meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, tumšplēkšņainā ozolpāpārde *Dryopteris expansa*, sievpāpārde *Athyrium filix-femina*, mūru mežsalāts *Mycelis muralis*, čūskoga *Paris quadrifolia*, mellene *Vaccinium myrtillus*. Sūnu stāvā aug spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, platlapu knābīte *Eurhinchium angustirete*, lielā spuraine *Rhytidadelphus triquetrus*.

Sausieņu meži:

- 1) Damakšņi – tie ir meži ar vidēji bagātu (mezotorfu) barošanās režīmu, parka teritorijā aizņem 2% no mežu kopplatības.

„Priežu damakšņi” (F.1.1.4.). Veido tikai 6,7% no damakšņu platības. Sastopams vienā nogabalā parka DR stūrī. Koku stāvā dominē parastā priede *Pinus sylvestris*, piemistrojumā ar purva bērzu *Betula pubescens*, parasto liepu *Tilia cordata*, parasto egļi *Picea abies*. Otrajā stāvā aug parastā egļe *Picea abies*. Pamežs vidēji biezs, sastopams parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastā lazda *Corylus avellana*, pabērzs *Rhamnus cathartica*. Zemsedzē aug ērgļpāpārde *Pteridium aquilinum*, pūkainā zemzālīte *Luzula pilosa*, dzeltenā zeltgalvīte *Solidago virgaurea*, meža grīslis *Carex sylvaticum*, mellene *Vaccinium myrtillus*, niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*, sarkanā auznene *Festuca rubra*. Sūnu stāvu veido Šrēbera rūsa *Pleurozium schreberi* un spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*.

„Jauktu koku damakšņi” (F.1.8.1.) Veido 93,3% no damakšņu platības. Sastopams vienā nogabalā parka ZA stūrī. Koku stāvā dominē parastā egļe *Picea abies*, sastopams parastais ozols *Quercus robur*,

parastais bērzs *Betula pendula*, parastā priede *Pinus sylvestris*, parastā apse *Populus tremula*. Otrajā stāvā aug parastais osis *Fraxinus excelsior*. Pamežā aug parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais osis *Fraxinus excelsior*. Zemsedzi veido klinšu kaulene *Rubus saxatilis*, melle *Vaccinium myrtillus*, baltā vizbulīte *Anemone nemorosa*, meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, divlapu žagatiņa *Maianthemum bifolium*, pūkainā zemzālīte *Luzula pilosa*. Sūnu stāvā dominē Šrēbera rūšaine *Pleurosium schreberi* un spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*.

2) Vēri – tie ir meži vidēji bagātās (mezotrofās) augsnēs. Parka teritorijā aizņem 2,4% no mežu kopplatības.

„Egļu vēri” (F.1.2.1.). Veido 47,6% no vēru platības. Sastopams vienā nogabalā parka A daļā. Koku stāvā dominē parastā egle *Picea abies*, ar nelielu parastās apses *Populus tremula* un parastā bērza *Betula pendula* piemistojumu. Krūmu stāva tikpat kā nav, sastopami dažī pīlādži *Sorbus aucuparia*, parastā lazda *Corylus avellana*. Zemsedze reta, aug meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, divlapu žagatiņa *Maianthemum bifolium*, meža kosa *Equisetum sylvaticum*, apaļlapu ziemciete *Pyrola rotundifolia*, dzeloņainā ozolpārde *Dryopteris carthusiana*. Sūnu stāvā dominē Šrēbera rūšaine *Pleurosium schreberi* un spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*.

„Apšu vēri” (F.1.4.1.). Veido 52,4% no vēru platības. Sastopams vienā nogabalā parka DA daļā. Kokus tāvā dominē parastā apse *Populus tremula* un parastā egle *Picea abies*, bieži ar parastā bērza *Betula pendula* piemistojumu. Pamežā sastopama parastā egle *Picea abies*, baltalksnis *Alnus incana*, blīgznā *Salix caprea*. Krūmu stāvu veido parastā lazda *Corylus avellana*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*, parastā irbene *Viburnum opulus*. Zemsedzē sastopama melle *Vaccinium myrtillus*, parastā kreimene *Convallaria majalis*, daudziedu mugurene *Polygonatum odoratum*, parastā sievpārde *Athyrium filix-femina*, zemene *Fragaria vesca*. Sūnu stāvā aug parastā īsvācelīte *Brachytecium oedipodium*, sausienes skrajlapa *Plagiomnium affine*, Šrēbera rūšaine *Pleurosium schreberi*.

3) Gāršas – tie ir meži ļoti bagātos augšņās apstākļos. Parka teritorijā aizņem 14,6%.

„Egļu gāršas” (F.1.2.2.). Veido 27,7% no gāršu platības. Biotops sastopams parka DA daļā. Koku stāvā dominē parastā egle *Picea abies*, piemistojumā aug parastā apse *Populus tremula*, purva bērzs *Betula pubescens*, melnalksnis *Alnus glutinosa*, parastais osis *Fraxinus excelsior*, parastais ozols *Quercus robur*. Krūmu stāvs rets, vietām aug parastā lazda *Corylus avellana*, parastā egle *Picea abies*, baltalksnis *Alnus incana*, parastā ieva *Padus avium*, parastā irbene *Viburnum opulus*. Lakstaugu stāvā aug parastā sievpārde *Athyrium filix-femina*, meža sprigane *Impatiens noli-tangere*, smaržīgā madara *Galium odoratum*, Eiropas kumelpēda *Asarum europaeum*, daudziedu mugurene *Polygonatum odoratum*, mūru mežsalāts *Mycelis muralis*, čūskoga *Paris quadrifolia*. Sūnu stāvā pa retam sastopama lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*, viļņainā skrajlapa *Plagiomnium undulatum*.

„Apšu gāršas” (F.1.4.2.). Veido 38,4% no gāršu platības. Biotops sastopams divos nogabalos parka DA daļā. Koku stāvā dominē parastā apse *Populus tremula*, piemistojumā ar parasto egli *Picea abies*, purva bērzu *Betula pubescens*, parasto osi *Fraxinus excelsior*, parasto gobu *Ulmus glabra*, parasto liepu *Tilia cordata*, parasto ozolu *Quercus robur*, melnalksni *Alnus glutinosa*. Pamežs vidēji blīvs, sastopama parastā lazda *Corylus avellana*, parastā egle *Picea abies*, parastā ieva *Padus avium*. Zemsedzē aug smaržīgā madara *Galium odoratum*, pavasara dedestiņa *Lathyrus vernus*, podagras gārša *Aegopodium podagraria*, šaurlapu lakacis *Pulmonaria angustifolia*, parastā zelnātrīte *Galeobdolon luteum*, vārpu septiņvīre *Phyteuma spicatum*, Eiropas kumelpēda *Asarum europaeum*, meža sprigane *Impatiens noli-tangere*. Sūnu stāvu veido lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*, platlapu knābīte *Eurhynchium angustirete*, viļņainā skrajlapa *Plagiomnium undulatum*, u.c.

„Baltalkšņu gāršas” (F.1.5.1.). Veido 3,6% no gāršu paltības. Biotops sastopams vienā nogabalā parka A daļā. Koku stāvā dominē baltalksnis *Alnus incana*, nedaudz sastopams arī parastais bērzs *Betula pendula*, paratsais osis *Fraxinus excelsior*, parastā egle *Picea abies*, parastā apse *Populus tremula*. Krūmu stāvā aug parastais krūklis *Frangula alnus*, parastā irbene *Viburnum opulus*, aplu vērene *Ribes alpinum*. Zemsedzē bieži aug parastā sievpārde *Athyrium filix-femina*, meža sprigane *Impatiens noli-tangere*, podagras gārša *Aegopodium podagraria*. Sūnu stāvu veido platlapu knābīte *Eurhynchium angustirete*, viļņainā skrajlapa *Plagiomnium undulatum*.

„Ošu gāršas” (F.1.6.1.). Veido 2,2% no gāršu platības. Biotops sastopams vienā nogabalā, parka DA stūrī. Koku stāvā dominē parastais osis *Fraxinus excelsior*, sastopams melnalksnis *Alnus glutinosa* un parastā egle *Picea abies*, purva bērzs *Betula pubescens*. Krūmu stāvs vidēji blīvs, sastopama parastā lazda

Corylus avellana, parastā ieva *Padus avium*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais sausserdis *Lonicera xylosetum*, parastā irbene *Viburnum opulus*. Zemsedzē aug izplestā ēnsmilga *Milium effusum*, šaurlapu akacis *Pulmonaria angustifolia*, zilā vizbutīte *Hepatica nobilis*, daudzziedu mugurene *Polygonatum multiflorum*. Sūnu stāvā aug platlapu knābīte *Eurhynchium angustirete*, viļņainā skrajlape *Plagiomnium undulatum*.

„Ozolu gāršas” (F.1.7.1.). Veido 28,1% no gāršu platības. Biotops sastopams trīs nogabalos parka ZR, centrālajā daļā. Koku stāvā dominē parastais ozols *Quercus robur*, sastopama parastā egle *Picea abies*, nelnalksnis *Alnus glutinosa*, parastais osis *Fraxinus excelsior*, purva bērzs *Betula pubescens*, parastā priede *Pinus sylvestris*, lapegles. Krūmu stāvs vidēji biezs, dažās vietās izcirsts. Sastopama parastā lazda *Corylus avellana*, parastais ozols *Quercus robur*, parastā ieva *Padus avium*, parastais sausserdis *Lonicera xylosetum*, parastā irbene *Viburnum opulus*. Zemsedzē sastopama lielziedu vīgrieze *Filipendula ulmaria*, pļavas bitene *Geum rivale*, meža grīslis *Carex sylvaticum*, zilā vizbulīte *Hepatica nobilis*, smaržīgā madarag *Galium odoratum*. Sūnu stāvs rets, aug platlapu knābīte *Eurhynchium angustirete*, viļņainā skrajlape *Plagiomnium undulatum*.

Slapjie meži:

- 1) Slapjās gāršas – te ir meži auglīgās, periodiski pārmitrās minerālaugsnēs ar 10-30 cm biezu vāji skāba trūda slāni. Teritorijā aizņem 0,5% no meža kopplatības.

„Melnalkšņu slapjā gārša” (F.2.4.1.). Sastopama vienā nogabalā parka Z daļā. Koku stāvā dominē melnalksnis *Alnus glutinosa*, sastopams parastais osis *Fraxinus excelsior*, purva bērzs *Betula pubescens*, parastā egle *Picea abies*. Krūmu stāvs biezs, sastopama parastā ieva *Padus avium*, parastais osis *Fraxinus excelsior*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastā irbene *Viburnum opulus*, parastā zalktene *Daphne mezereum*, parastais pabērzs *Rhamnus cathartica*. Zemsedzē aug meža zirdzene *Angelica sylvestris*, attālvārpu grīslis *Carex remota*, purva purene *Caltha palustris*, lēdzerkste *Cirsium oleraceum*. Sūnu stāvā sastopama parastā kociņsūna *Climacium dendroides*, lielā spuraine *Rhytidadelphus triquetrus*, dižā ežlape *Thuidium tamariscinum*, kadiķu dzegužlins *Polytrichum juniperum*.

- 2) Liekņas – tie ir meži bagātās koku kūdras augsnēs ar nelielu grīšļu kūdras piejaukumu. Parkā aizņem 0,4% no meža kopplatības.

„Jauktu koku liekņa” (F.2.6.6.). Sastopama vienā nogabalā parka ZR daļā. Koku stāvā dominē baltalksnis *Alnus incana*, sastopama parastā egle *Picea abies*, parastā apse *Populus tremula*, purva bērzs *Betula pubescens*. Krūmu stāvs rets, vietām aug parastā ieva *Padus avium*, parastā irbene *Viburnum opulus*, parastā upene *Rubus nigrum*. Zemsedzē aug lielziedu vīgrieze *Filipendula ulmaria*, pļavas bitene *Geum rivale*, meža grīslis *Carex sylvaticum*. Sūnu stāvs rets, sastopama lielā greizkausiņe *Plagiochila asplenoides*, spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens* u.c.

Parka ZA daļā veikta meža izciršana, teritorija atbilst biotopam **„Izcirtumi auglīgos sausieņu mežos”** (F.5.2.). Teritorijā saglabājušās atsevišķas egles un bērzi. Izcirtums aizaug ar bērziem un apsēm. Parka centrālajā daļā atrodas ar kārkliem aizaudzis zālājs. Zālajā sastopama parastā ciņusmilga *Deschampsia cespitosa*, sarkanā auzene *Festuca rubra*, pļavas auzene *Festuca pratensis*, parastā smilga *Agrostis tenuis*, bālganais grīslis *Carex pallescens*, izplestais donis *Juncus effusus*, lielziedu vīgrieze *Filipendula ulmaria*, pļavas pulkstenīte *Campanula patula*, birztalu veronika *Veronica chamaedrys*. Ieplakās veidojas meža meldra *Scirpus sylvaticus* audzes. Zālājs atbilst biotopam **„Pļavas un ganības auglīgās un mēreni auglīgās augsnēs”** (E.3.2.).

Biotopa vērtība – zālāja R daļā konstatēta zaļziedu naktsvijoles *Platanthera chlorantha*, atradne.

Atklātās platības gar grāvjiem un parka dīķa tuvumā uzskatāmas par ruderaliem, cilvēku veidotiem un izmainītiem biotopiem – **„Nezālienēm”** (K.2.) un **„Nitrofilām augstzāļu sabiedrībām”** (E.5.1.). Šajās platībās dominē podagras gārša *Aegopodium podagraria*, ložņu vārpata *Elytrigia repens*, parastā kamožlāle *Dactylis glomerata*, sastopama slotiņu ciesa *Calamagrostis epigeios*, ložņu āboliņš *Trifolium repens*, tūruma usne *Cirsium arvense*, u.c.

Vairāki meža nogabali (1; 2; 3; 4; 5; 10; 31; 39; 47; 49), kuros veikta koku stādīšana, atbilst biotopam **„Pusdabīgas kokaudzes parkos”** (J.1.2.). Rindās stādītās ozolu alejas parka Z un DA daļā, atbilst biotopam **„Alejas un koku rindas”** (J.3.).

Parka Z daļā atrodas muižas laikos izrakts dīķis – **„Parku dīķi”** (J.1.4.).

Parka teritoriju diezgan blīvi šķērso nosusināšans grāvju tīkls – „Grāvji” (M.5.). Z daļu šķērso grants seguma auto ceļš, pārējā parka teritorijā saglabājušies sliktas kvalitātes, neapsaimniekoti meža ceļi „Ceļi un ceļmalas” (K.5.)

Apsaimniekošana: parka teritorijas apsaimniekošana sāka muižas laikos – 19.gs.beigās, Z daļā izrokot dīķi un ierīkojot koku stādījumus, alejas. Padomju laikā parks netiek apsaimniekots un aizaug ar dabiskām koku sugām. Z daļa tiek izmantota atpūtai un pasākumu rīkošanai, taču labiekārtota infrastruktūra parkā nav ierīkota.

Meža platības ilgstoši netiek apsaimniekotas, līdz ar to teritorijā pārsvarā sastopamas pieaugušas vai pāraugušas audzes. Vecie un slimie koki nav noturīgi pret vētrām, tie izgāžas, veidojot atvērumus koku vainagu klājā. Kritušie koki un sausokņi no meža netiek izvākti. Meža platībā saglabājušies koku stādījumi, alejas.

Meža platības sadrumstalo ierīkotie melirācijas novadgrāvji. Nosusināšana sāka jau muižas laikos, padomju gados grāvjus padziļinot un paplašinot. Grāvji tiek izplauti. Gar vairākiem grāvjiem izstaigātas gājēju taciņas. Parka Z un D daļā saglabājušies auto ceļi. Pārējā platībā auto ceļu nav vai tie netiek kopti. Parka Z daļā tiek veikta zālāju pļaušana, krūmu stāva retināšana.

Piegulošā teritorija: Emzes parks atrodas Gulbenes pilsētas ZA daļā starp dzelzceļa līniju Gulbene-Alūksne un auto ceļu Gulbene – Balvi. Parka tiešā tuvumā atrodas pilsētas dzīvojamā apbūve un mazdārziņu kvartāls vai savrupmāju apbūve. Uz ZA mežs robežojas ar plašām, meliorētām lauksaimniecības zemēm.

Īpaši aizsargājamas augu sugas: teritorijā tika konstatētas 6 īpaši aizsargājamas augu sugas.

Meža auzene *Festuca altissima*. Īpaši aizsargājama un Latvijas Sarkanās grāmatas 3.kategorijā iekļauta augu suga, kurai veidojams mikroliegums. Suga Latvijā sastopama reti (www.latvijasdaba.lv), tās ekotops ir platlapju un lapukoku-egļu meži. Pētāmajā teritorijā augs sastopams vairākos nogabalos – 43.nog., 46.nog., 54.nog., kur veido nelielas grupas. Auga eksistence atkarīga no biotopa pastāvēšanas un kvalitātes.

Apdzira *Huperzia selago*. Īpaši aizsargājama un Eiropas Dirketīvas 92/43/EEC V pielikumā ierakstīta un Latvijas Sarkanās grāmatas 4.kategorijā iekļauta augu suga. Latvijā sastopama ne visai bieži visā teritorijā. Sugas ekotops ir ēnaini, mitri skujkoku, galvenokārt egļu, un skujkoku-lapukoku meži, retāk pārejas purvi, krūmāji, šaurlapju meži, izcirtumi (Eglīte, Z., Šulcs, V.Latvijas vaskulāro augu flora: Lycopodiophyta, Equisetophyta, Polypodiophyta.-Rīga: Latvijas Universitāte, 2000). Parkā augs sastopams vairākos nogabalos – 27.nog., 34.nog., 43.nog., neveido plašas atradnes. Auga eksistence atkarīga no biotopa pastāvēšanas un kvalitātes.

Gada staipeknis *Lycopodium annotinum*. Īpaši aizsargājama un Eiropas Dirketīvas 92/43/EEC V pielikumā ierakstīta un Latvijas Sarkanās grāmatas 4.kategorijā iekļauta augu suga. Latvijā sastopama diezgan bieži visā teritorijā. Sugas ekotops ir ēnaini, mitri skujkoku un platlapju-skujkoku meži, izcirtumi, šaurlapju meži, mežmalas (Eglīte, Z., Šulcs, V.Latvijas vaskulāro augu flora: Lycopodiophyta, Equisetophyta, Polypodiophyta.-Rīga: Latvijas Universitāte, 2000). Parkā augs konstatēts vairākos nogabalos – 27.nog., 51.nog., 52.nog., 43.nog., 15.nog. Atradnes nelielas (vid.1x2 m). Auga eksistence atkarīga no biotopa pastāvēšanas un kvalitātes.

Vālišu staipeknis *Lycopodium clavatum*. Īpaši aizsargājama un Eiropas Dirketīvas 92/43/EEC V pielikumā ierakstīta un Latvijas Sarkanās grāmatas 4.kategorijā iekļauta augu suga. Latvijā sastopama diezgan bieži visā teritorijā. Sugas ekotops ir sausi skujkoku meži, platlapju-skujkoku meži, izcirtumi, mežmalas (Eglīte, Z., Šulcs, V.Latvijas vaskulāro augu flora: Lycopodiophyta, Equisetophyta, Polypodiophyta.-Rīga: Latvijas Universitāte, 2000). Parkā augs konstatēts divos nogabalos – 51.nog.un 52.nog. Augs veido ~ 2x3 m lielas audzes. Auga eksistence atkarīga no biotopa pastāvēšanas un kvalitātes.

Plankumainā dzegužpirkstīte *Dactylorhiza maculata*. Īpaši aizsargājama un Latvijas Sarkanās grāmatas 4.kategorijā iekļauta augu suga. Latvijā sastopama diezgan bieži visā teritorijā. Sugas ekotops ir mēreni mitras un slapjas pļavas, krūmāji, purvau malas, grāvmalas (Cepurīte, B. Latvijas vaskulāro augu flora 7:Orhideju dzimta (Orhidaceae)/Atb.red. V.Šulcs. – Rīga:latvijas Universitāte, 2005). Suga atrasta vienā vietā – 51.nogabala robežjoslā ar grāvja atbērti. Konstatēts viens ziedošs eksemplārs. Auga eksistence atkarīga no biotopa pastāvēšanas un kvalitātes.

Zaļziedu naktsvijole *Platanthera chlorantha*. Īpaši aizsargājama un Latvijas Sarkanās grāmatas 4.kategorijā iekļauta augu suga. Latvijā sastopama nevienmērīgi. Ne visai bieži Viduslatvijā (Vidzemes centrālajā augstienē), samērā reti Piejūras zemienē, Rietumlatvijā un Austrumlatvijā. Sugas ekotops

mēreni mitras pļavas, purvu malas, mežmalas, šaurlapju-egļu meži, izcirtumi (Cepurīte, B. Latvijas askulāro augu flora 7:Orhideju dzimta (Orhidaceae)/Atb.red. V.Šulcs. – Rīga:latvijas Universitāte, 2005). Auga konsattēta parka vidusdaļā esošajā zālāja. Kopumā atrasti ~ 15 eksemplāri, no kuriem 7 ziedoši. Auga eksistence atkarīga no biotopa pastāvēšanas un kvalitātes.

Paši aizsargājami biotopi: aizsargājami biotopi noteikti pēc Eiropas Savienībā aizsargājamo biotopu Latvijā noteikšanas rokasgrāmatas (2.precizētā izdevuma).

ES prioritāri aizsargājams biotops „**Veci vai dabiski boreāli meži**” varianti 9010*_2 un 9010*_3. Tie ir dabiski veci meži, kā arī jauni meži, kas dabiski attīstījušies pēc ugunsgrēkiem vai atbilst (P) dabisko mežu biotopu (DMB) kvalitātei. Vecie meži pārstāv vēlīnas sukcesijas stadijas, un tiem raksturīga neliela apsaimnieciskās darbības ietekme, vai tās nav nemaz. Biotops Latvijā izplatīts sadrumstalotā veidā visā valstī samēra reti.

Emzes parka teritorijā sastopami veci egļu un priežu meži nosusinātās vai sausās augsnēs. Biotopa 2.variantam atbilst egļu meži uz sausām augsnēm parka DA daļā. Koku stāvā dominē egle, bet zemsedzī veido nemorālas augu sugas un mežs atbilst sugām bagātiem egļu mežiem (9050), kas Latvijā pagaidām netiek izdalīts kā atsevišķs biotops. Koku stāvā sastopamas ievērojami vecumu sasniegušas egles, bērzi, apses, melnalkšņi un oši. Izkrītot vecajiem kokiem, rodas atvērums vainagu klājā. Apsaimniekošanas trūkuma dēļ mežā saglabājas kritālas un stubeņi. Mežs nav pakļauts intensīvai izmantošanai, līdz ar to saglabājas tā dabiskā struktūra, sastopamas aizsargājamas augu sugas – apdzira un gada staipeknis, kā arī dabisko mežu indikatorsugas - īssetas nekera Neckera pennata un tievā gludlape Homalia trichomanoides. Biotops iekļaujas lielā meža masīvā un robežojas ar citiem aizsargājamiem biotopiem. Biotopa kvalitāte augsta.

Biotopa 3.variants veidojas uz nosusinātām augsnēm parka D daļā. Pēc mežu nosusināšanas, zemsedze attīstās boreālo sausieņu mežu virzienā. Teritorijā dominē priedes un egles, sastopamas arī ievērojami vecumu sasniegušas apses, egles, bērzi. Saglabājusies dabiska meža struktūra un sastopamas īpaši aizsargājamas augu sugas – vāļīšu un gada staipeknis. Pēc Dabas pieminekļa aizsargājamo dendroloģisko stādījumu „Emzes parks” dabas aizsardzības plāna datiem, šajā biotopa sastopams trīspirkstu dzenis Dendrocopus leucotus. Biotopa kvalitāte augsta.

Apdraudošie faktori: biotopa pastāvēšanu apdraud koku ciršana – kailcirte vai intensīvas izlases cirtes veikšana. Priežu mežus apdraud dabisko traucējumu trūkums, kas ļauj attīstīties blīvam pamežam un otrajam stāvam. Noēnojuma dēļ izzūd biotopam raksturīgās gaismas prasīgās sugas. Cilvēku plūsmas pieauguma gadījumā, biotopu apdraud meža piegružošana un svešzemju sugu ieviešanās. Kā apdraudošs faktors parka teritorijā uzskatāmi ierīkotie meliorācijas novadgrāvji. Dziļie grāvji ar uzbērtiem veido platas atdalošas līnijas, kas sadrumstalo meža platību, kā arī kalpo kā pārvietošanās koridori sinantropām augu sugām. Mežus apdraud pašreizējā hidroloģiskā režīma maiņa, kuru var radīt bebru aizsprosti grāvjos.

Labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas prasības: priežu mežā visā biotopa platībā ir jāveic pakāpeniska egles retināšana krūmu un II stāvā. Vērtīga apsaimniekošana ir fragmentāra mehāniska augsnes virskārtas norakšana nelielās platībās, ļaujot ieviesties konkurences neizturīgākām augu sugām.

Egļu mežos piemērojamā apsaimniekošana ir neiejaukšanās.

Visā aizsargājamā biotopa platībā nav pieļaujama kritālu, stubeņu vai sausokņu izvākšana. Nav atļauta koku, stubeņu vai sausokņu ciršana, izņemot gadījumus, ja tie atrodas esošo taku tuvumā un apdraud cilvēku dzīvību. Visus nogrieztos materiālus ir jāatstāj mežā.

Plānojot parka izmantošanas iespējas, nebūtu pieļaujama celiņu veidošana caur aizsargājamo biotopu platībām, izņemot gadījumus, ja takas tiek veidotas cilvēku izglītošanai gida pavadībā.

Nosusināto mežu tuvumā regulāri jāveic grāvju tīrīšana, saglabājot patreizējo hidroloģisko režīmu un ierobežojot invazīvu un ekspansīvu augu sugu pārvietošanos.

ES prioritāri un Latvijā īpaši aizsargājams biotops „**Veci jaukti platlapju meži**” varianti 9020*_2 un 9020*_3. Tie ir veci dabiski hemiboreāli platlapju meži, kas veidojušies pārejas joslā no boreālo mežu zonas uz nemorālo mežu zonu. Biotopā parasti sastopams ievērojams mirušās koksnes apjoms dažādās sadalīšanās pakāpēs, bagātīga epifītisko ķērpju un sūnu flora, kā arī liela koksnes sēņu un ar augsni saistīto mikroorganismu sugu daudzveidība. Latvijā šādi meži sastopami reti visā valsts teritorijā, vairāk vēsturiskājo platlapju mežu izplatības reģionos Zemgalē, Lubānas zemienē, Kurzemes centrālajā daļā, Sēlijā, citur ļoti fragmentāri.

Parka teritorijā biotopa 2.varianta mežus pārstāv apšu audzes sausās vai nosusinātās augsnēs teritorijas DA daļā. Biotopā saglabājusies dabiska struktūra ar DMB raksturīgiem elementiem – dažādvecuma, apjoma kritālām, stumbeņiem, atvērumiem. Sastopamas DMB indikatorsugas - īssetas nekera Neckera pennata un tievā gludlape Homalia trichomanoides. Teritorijā saglabājušies veci melnalkšņi, egles, kā arī liels skaits vecu apšu. Sastopamas īpaši aizsargājamas augu sugas – meža auzene Festuca altissima, apdzira Huperzia selago, gada staipekņi Lycopodium annotinum. Biotopa kvalitāte augsta.

3.variantā mežaudze mistrota, sastopams osis, ozols, bērzs, apse, bet lielu īpatsvaru veido arī egle. Raksturīga dažādvecuma vecumstruktūra ar ievērojama vecuma platlapjiem, eglēm. Koku stāvā veidojas atvērumi, saglabājušās kritālas, stumbeņi. Sastopamas DMB indikatorsugas - īssetas nekera Neckera pennata un tievā gludlape Homalia trichomanoides. Biotopa kvalitāte augsta.

Apdraudošie faktori: biotopu apdraudošie faktori ir jebkāda veida cirtes un mirušās koksnes izvākšana. Tāpat biotopa sadrumstalošanu veido meliorācijas novadgrāvju līnijas, kas fragmentē biotopa vienlaidus platību un samazina sugu pārvietošanās platību. Biotopu apdraud stipras vētras un virpuļviesuļi, kas pārāk lielā platībā var izgāzt vai nolauzt koku stāvā augošos kokus. Apdzīvotu vietu tuvumā nozīmīgs apdraudošs faktors ir sinantropizācija. Invazīvās un ekspansīvās augu sugas pa ierīkoto novadgrāvju trasēm ir spējīgas izplatīties dziļi mežā. Mežus apdraud pašreizējā hidroloģiskā režīma maiņa, kas varētu rasties bebru aizdambējumu rezultātā, palielinoties ūdens līmenim grāvjos.

Labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas prasības: biotopam piemērotākā apsaimniekošana ir neiejaukšanās. Nav pieļaujama kritālu, stumbeņu vai sausokņu izvākšana. Nav atļauta koku, stumbeņu vai sausokņu ciršana, izņemot gadījumus, ja tie atrodas esošo taku tuvumā un apdraud cilvēku dzīvību.

Biotopa platību šķērso vairāki meža celiņi. Šos ceļus var izmantot meža apsaimniekošanas vajadzībām, bet pārējā laikā tiem jābūt slēgtiem. Pieļaujama meža apsaimniekošanai izmantoto ceļu attīrīšana no kritālām, izgriežot nepieciešamos kritālu posmus, bet visi nogrieztie materiāli ir jāatstāj biotopā.

Biotopa platībā nav pieļaujama gājēju celiņu veidošana, jo tas apdraud ne tikai dabas vērtības, bet arī cilvēku dzīvības, izņēmums, ja takas tiek veidotas cilvēku izglītošanai un pārvietošanās notiek gida pavadībā.

Sinantropo augu sugu izplatības ierobežošanai un hidroloģiskā režīma saglabāšanai, regulāri veicama grāvju tīrīšana un plaušana.

ES prioritāri un Latvijā īpaši aizsargājams biotops „**Staignāju meži**” varinats 9080*_3. Tie ir pārmitri lapu koku meži, kuri atrodas pastāvīgā virszemes ūdeņu ietekmē vai katru gadu periodiski applūst. Raksturīga mozaīkveida veģetācijas struktūra un laukumi ar dažādu ūdensrežīmu. Sastopams samērā reti visā valsts teritorijā. Latvijas dienvidu daļa kopā ar Lietuvu, Baltkrieviju, Austrumpoliju un ziemeļrietumu Ukrainu ir melnalksnim labvēlīgākais augšanas apvidus visā tā izplatības areālā.

Teritorijā pārstāvēts biotopa 3.variants, kurā sastopamas bioloģiski vecas mežaudzes uz nosusinātām augsnēm. Kokus tāvā dominē osis un melnalksnis. Mežs atbilst DMB kvalitātei. Ir saglabājušās dažāda izmēra kritālas, sausokņi, stumbeņi, kā arī plaši atvērumi vainaga klājā. Reljefu veido izteikti ciņi un ieplakas. Teritorijā konstatēta DMB indikatorsuga - tievā gludlape Homalia trichomanoides. Biotops parka teritorijā sastopams divās vietās centrālajā daļā. Biotopa kvalitāte augsta.

Apdraudošie faktori: īpaši nozīmīgs aizsargājamo biotopu apdraudošs faktors ir hidroloģiskā režīma maiņa. Pašlaik teritorijā ir veikta nosusināšana. Esošās augu sabiedrības ir pielāgojušās šādiem vides apstākļiem, tāpēc jebkāda veida krasa ūdens līmeņa maiņa, kas varētu rasties padziļinot vai aizdambējot grāvjus, var atstāt ļoti negatīvu ietekmi uz biotopa sugām. Pazeminoties ūdens līmenim, meža attīstība notiek sausieņu meža virzienā. Palielinoties ūdens līmenim, attīstība var notikt atpakaļejošā virzienā, kuras rezultātā mežā sāk dominēt kārkli, niedres un grīši. Biotopu negatīvi var ietekmēt jebkāda mežsaimnieciskā darbība, kas nozīmē koku ciršanu, kritālu, stumbeņu un sausokņu izvākšanu. Nosusināšanas rezultātā meža nomalē gar grāvjiem plaši izplatījusies sīkziedu sprigane Impatiens parviflora. Meža tuvumā grāvja malā, konstatēta ekspansīva augu suga – Sosnovska latvānis Heracleum sosnowskyi. Grāvji var kalpot kā invazīvu un espansīvu augu sugu izplatības koridori.

Labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas prasības: piemērotākais biotopa apsaimniekošanas veids ir neiejaukšanās dabiskajos procesos, saglabājot pašreizējo hidroloģisko režīmu. Koku un sausokņu izciršana piemērojama tikai gājēju taku tuvumā, ja tie apdraud cilvēku dzīvības. Visi nocirstie materiāli atstājami biotopā. Meža platībai, kur tas ir iespējams, ieteicams veidot ap 30m platu buferjoslu.

Biotopa platībā nav pieļaujama gājēju celiņu veidošana, jo tas apdraud ne tikai dabas vērtības, bet arī cilvēku dzīvības, izņēmums, ja takas tiek veidotas cilvēku izglītošanai un pārvietošanās notiek gida pavadībā.

Sinantropo augu sugu izplatības ierobežošanai un hidroloģiskā režīma saglabāšanai, regulāri veicama grāvju tīrīšana un pļaušana.

Citas bioloģiskās vērtības: arī ārpus aizsargājamo biotopu platībām, parka teritorijā ir saglabājušies ievērojamu vecumu sasnieguši, gan stādīti, gan dabiski ieauguši koki – egles, apses, melnalkšņi, priedes, liepas, ozoli, oši, lapegles. Šādi koki ir bioloģiski un ainaviski vērtīgi elementi, kas kalpo kā uzturēšanās vai barošanās vieta vairākām augu un dzīvnieku sugām, kuru ekoloģiskās prasības saistītas ar šādiem kokiem. Meži parka teritorijā netiek intensīvi kopti, līdz ar to daudzos nogabalos saglabājas dabisko mežu struktūras un sastopamas DMB indikatorsugas.

Secinājumi un nosacījumi darbības veikšanai:

Emzes parks atrodas Latvijas ZA daļā, Gulbenes pilsētas nomalē. Teritorija jau no 19.gs.beigām ir izmantota atpūtai – ierīkoti stādījumi, veidota parkveida ainava, veikta meliorācijas grāvju ierīkošana. Pašlaik lielāko parka daļu veido meža zemes. Lielāko platību aizņem nosusinātie meži, nedaudz sastopami sausieņu un pavisam niecīgi – arī slapjie meži. Koku stāvā bieži sastopama egle un bērzs, kā arī platlapju sugas. Atklātās platības veido rudērālas veģetācijas augu sabiedrības. Parka vidusdaļā atrodas aizaudzis mitrs zālājs.

Z un D daļā veikta daļēja meža apsaimniekošana – krūmu ciršana, celiņu ierīkošana. Pastāvīgi tiek pļauti grāvji un grāvmalas.

Parka teritorijā saglabājušās ozolu alejas un dažādu koku – platlapju, lapegļu stādījumi (1.-5.nog., 10.nog., 31.nog., 39.nog., 47.nog., 49.nog., 61.nog., 69.nog., 69.nog.).

Parka teritorijā konstatēti trīs aizsargājami biotopi: „Veci vai dabiski boreāli meži” varianti 9010*_2 un 9010*_3, „Veci jaukti platlapju meži” varianti 9020*_2 un 9020*_3 un „Staignāju meži” variants 9080*_3. Visi aizsargājami biotopi ir augstas kvalitātes, ar mazu cilvēku saimnieciskās darbības klātbūtni. Lielākajā aizsargājamo biotopu platībā piemērotākā apsaimniekošana ir neiejaukšanās dabiskajos procesos, saglabājot esošo hidroloģisko režīmu un veicot blakus teritoriju (grāvju) apsaimniekošanu. Izņemus ir priežu meži, kuros pakāpeniski samazināma egles klātbūtne un veicami veģetācijas daudzveidības palielināšanas pasākumi, atsevišķās vietās norokot zemsedzi.

Aizsargājamo biotopu platības nav pieļaujama jaunu celiņu vai gājēju taku veidošana, izņemot gadījumus, ja tas notiek izglītošanās nolūkos un pārvietošanās notiek gida pavadībā. Pieļaujama meža apsaimniekošanai nepieciešamo ceļu saglabāšana un uzturēšana, izmantojot tos tikai apsaimniekošanas vajadzībām, pārējā laikā tos slēdzot.

Parka teritorijā tika konstatētas sešas aizsargājamas augu sugas – meža auzene *Festuca altissima*, apdzira *Huperzia selago*, gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, vāļīšu staipeknis *Lycopodium clavatum*, plankumainā dzegužpirkstīte *Dactylorhiza maculata* un zaļziedu naktsvijole *Platanthera chlorantha*. Sugas galvenokārt sastopamamas aizsargājamo biotopu platībās, kur to eksistence saistīta ar biotopu klātbūtni un kvalitāti. Vairākas sugu atradnes konstatētas arī ārpus aizsargājamo biotopu platības. Lai saglabātu ar mežiem saistītās aizsargājamās sugas (staipekņus, apdziru), sugu atradņu vietās nedrīkst veik saimniecisko darbību, kas krasi izmainītu vides apstākļus (vienlaidus koku ciršanu, intensīvu krūmu stāva, paaugas izciršanu). Naktsvijoles atradne konstatēta parka visdaļā esošās mitrās pļavas platībā. Lai saglabātu labvēlīgus augšanas apstākļus, zālājs ir jāatbrīvo no krūmu apauguma un regulāri jāpļauj reizi sezonā pēc naktsvijoļu pārziedēšanas (jūlija vidus). Retāka pļaušana nav piemērota zālāja augu struktūras un sabiedrību uzturēšanai. Nopļautais materiāls no zālāja jāaizvāc. Kā pļaušanas metodi nedrīkst izmantot smalcināšanu. Parka D daļā uz grāvja uzbērtnes kontaktjoslā ar mežu, konstatēta plankumainās dzegužpirkstītes atradne. Veicot celiņu ierīkošanas vai labiekārtošanas darbus, jā saglabā aptuveni 1m plata josla gar uzbēruma malu, veicot nomales pļaušanu pēc auga noziedēšanas (jūlija vidus-beigas).

Tā kā meža vērtības saistītas ar vecu koku, sausokņu un citu dabiskiem meža biotopiem raksturīgu elementu klātbūtni, pie ieejas parkā ieteicams novietot informācijas zīmes par apdraudošu atrašanos mežā stipra vēja un vētru laikā. Koku un sausokņu izciršana visā parka teritorijā pieļaujama tikai gadījumā, ja tas atrodas gājēju takas tuvumā un apdraud cilvēku dzīvību. Visas nocirstās un nogrieztās koku daļas no meža nedrīkst izvākt.

Labiekārtošanas nolūkos, ārpus aizsargājamo biotopu platībām, pieļaujama gājēju celiņu ierīkošana. Joslās gar grāvjiem drīkst uzbērt smilts vai grants segumu, meža platībās takas jāveido šauras, neizcērtot kokus un saglabājot dabisko zemsedzi. Celiņu un taku ierīkošana nedrīkst sadrumstalot vienlaidus meža platību. La samazinātu piegružošanu, intensīvāk izmantotajās vietās novietojamas atkritumu urnas, tualetes, soliņi.

Gājēju ērtībai pāri grāvjiem ierīkojami tiltiņi.
Lai saglabātu esošo hidroloģisko režīmu un smazinātu sinantropo augu sugu izplatību, regulāri veicama grāvju un grāvmalu pļaušana un tīrīšana, izcērtot krūmus un nepieļaujot ekspansīvo augu sugu (latvāņa) ziedēšanu.

Stādījumu platībās pieļaujams veikt mežu apsaimniekošanu ainavu vērtības saglabāšanai.
Parka teritorijā ieteicams veikt detalizētu sūnu, ķērpju un sēņu izpēti.

Pielikumā teritorijas topogrāfiskais plāns ar iezīmētām aizsargājamo biotopu robežām.

Atzinums sagatavots divos eksemplāros uz 11 lappusēm.

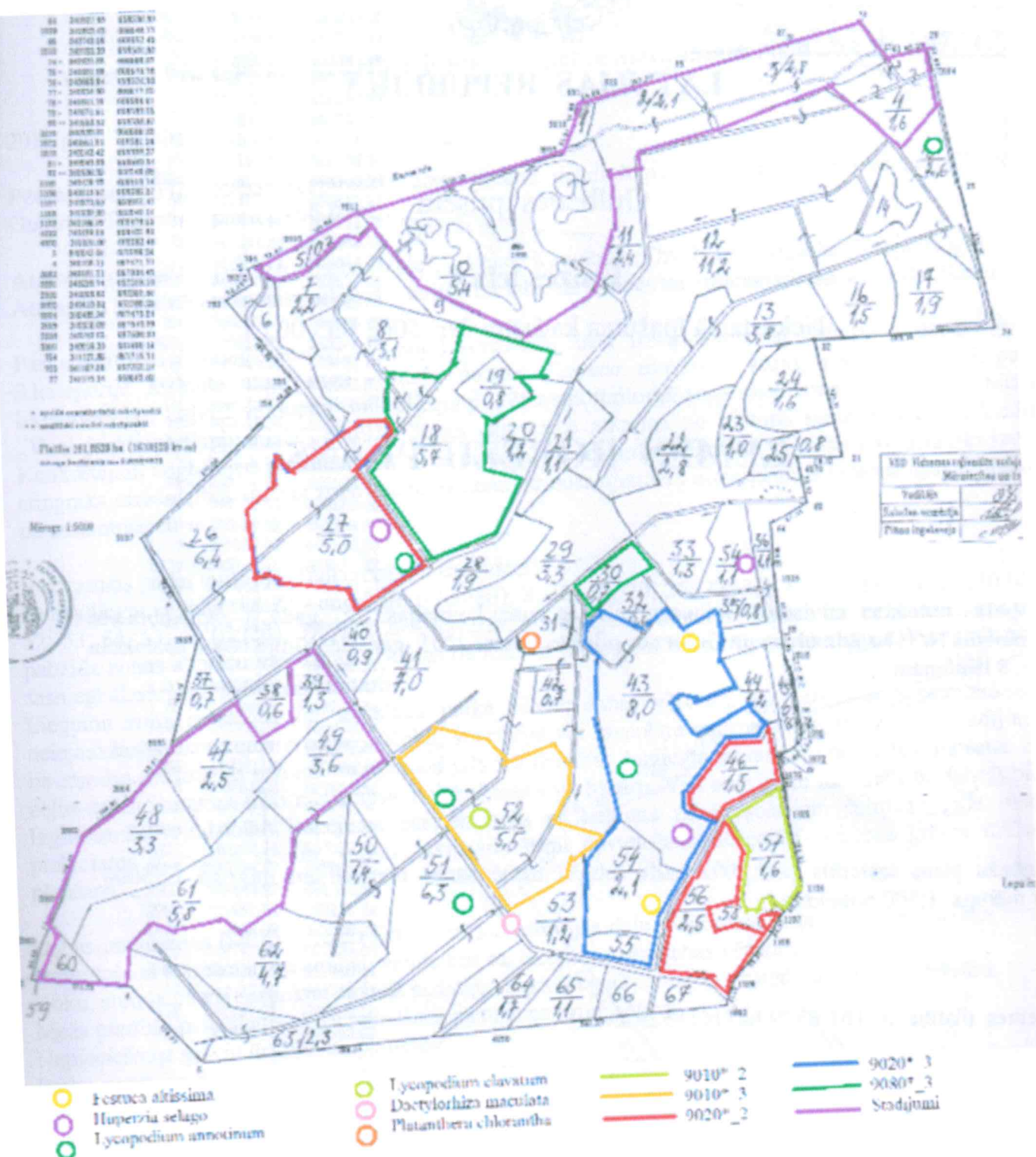
Sertificēts eksperts sugu un biotopu aizsardzības jomā
Sert.Nr.003., derīgs līdz 13.05.2018.
Spec.zālāji, meži un virsāji, jūras piekraste
Tel. 28636444

Egita Grolle

/

/

„Emzes parkā” sastopamās dabas vērtības

Papildinājums sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta atzinumam Nr.41/14. (17.07.14.).

2014.gada 31.jūlijā,

Pētāmā teritorija: dabas pieminekļa aizsargājamā dendroloģiskā stādījuma „Emzes parks” teritorija, Gulbenē. Teritorijas platība 166,8 ha.

Atzinuma pasūtītājs: SIA "Laba Vide", „Lejas Kaupēni”, Dzērbenes pagasts, Vecpiebalgas novads. Atzinums paredzēts plānotās darbības – teritorijas labiekārtošanas un apsaimniekošanas, izvērtēšanai.

Parka teritorijā (43.nog., 46.nog., 54.nog.) konstatēta īpaši aizsargājama un Latvijas Sarkanās grāmatas 3.kategorijā iekļauta augu suga - meža auzene *Festuca altissima*, kurai, pēc Latvijas Republikas likumdošanas, Latvijā veidojami mikroliegumi. Pētāmajā teritorijā suga sastopama aizsargājamā biotopa – „Veci jaukti platlapju meži” platībā. Sugas eksistence atkarīga no biotopa pastāvēšanas un kvalitātes. Konkrētajām augu sugas atradnēm nav nepieciešams veidot mikroliegumus, ja parka teritorijā tiks izveidota stingrāka aizsardzības režīma zona (lieguma zona) ar nosacījumiem aizsargājamā biotopa apsaimniekošanai un izmantošanai.

Ieteicamais parka teritorijas funkcionālais zonējums:

Dabas lieguma zona (DLZ) - nogabali: 6 (daļēji); 8; 18; 19; 20; 26; 27; 30; 32; 43; 44 (daļēji); 46 (daļēji); 52; 53; 54; 55; 56 (daļēji); 57; 58. Zonā ietvertas aizsargājamo biotopu platības un mežaudzes, kas dabiski pabeidz zonas kontūru vai, kurās veidojas dabiskiem biotopiem raksturīga struktūra un, kuras nākotnē var sasniegt aizsargājamo biotopu kritērijus.

Lieguma zona izveidota, lai saglabātu parkā esošās dabas vērtības. Piemērojamā apsaimniekošana ir neiejaukšanās dabiskajos procesos. Koku, stubeņu vai sausokņu ciršana aizliegta, izņemot gadījumus, ja tie atrodas esošo taku tuvumā un apdraud cilvēku dzīvību. Aizliegta jaunu ceļu un taku veidošana. Esošos ceļus drīkst izmantot tikai meža apsaimniekošanas vajadzībām. Visi nogrieztie materiāli ir jāatstāj biotopā. Izglītošanās vajadzībām iespējama pārvietošanās pa lieguma zonā esošajiem celiņiem gida pavadībā, pieļaujama atsevišķu stendu, soliņu, atkritumu urnu novietošana. Regulāri veicama grāvju tīrīšana un pļaušana.

Dabas parka zona (DPZ) – veido lielāko parka teritorijas daļu. Šajā zonā pieļaujama intensīvāka teritorijas izmantošana rekreācijai un atpūtai, vienlaikus saglabājot esošās dabas vērtības.

Koku, stubeņu vai sausokņu ciršana aizliegta, izņemot gadījumus, ja tie apdraud cilvēku dzīvību.

Meža platībās pieļaujama egles retināšana paaugā un krūmu stāvā.

Nepieciešama grāvju tīrīšana un pļaušana.

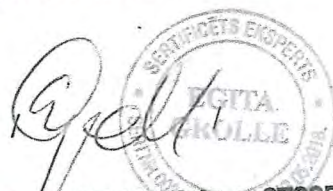
Parka zonā veidojami celiņi, atpūtas vietas un cita, atpūtai un rekreācijai nepieciešama infrastruktūra (tualetes, soliņi, tilti, lapenes utt.).

Pieļaujama pasākumu organizēšana.

Ainavu aizsardzības zona (AAZ) – nogabali: 1-5; 10; 31; 39; 47; 48; 49; 56; 61. Tajā ietverts muižas laikos veidotais dīķis un dendroloģiskie stādījumi. Zona paredzēta vēsturiskās ainavas atjaunošanai un uzturēšanai.

Sertificēts eksperts sugu un biotopu aizsardzības jomā
Sert.Nr.003., derīgs līdz 13.05.2018.
Spec.zālāji, meži un virsāji, jūras piekraste
Tel. 28636444

Egita Grolle

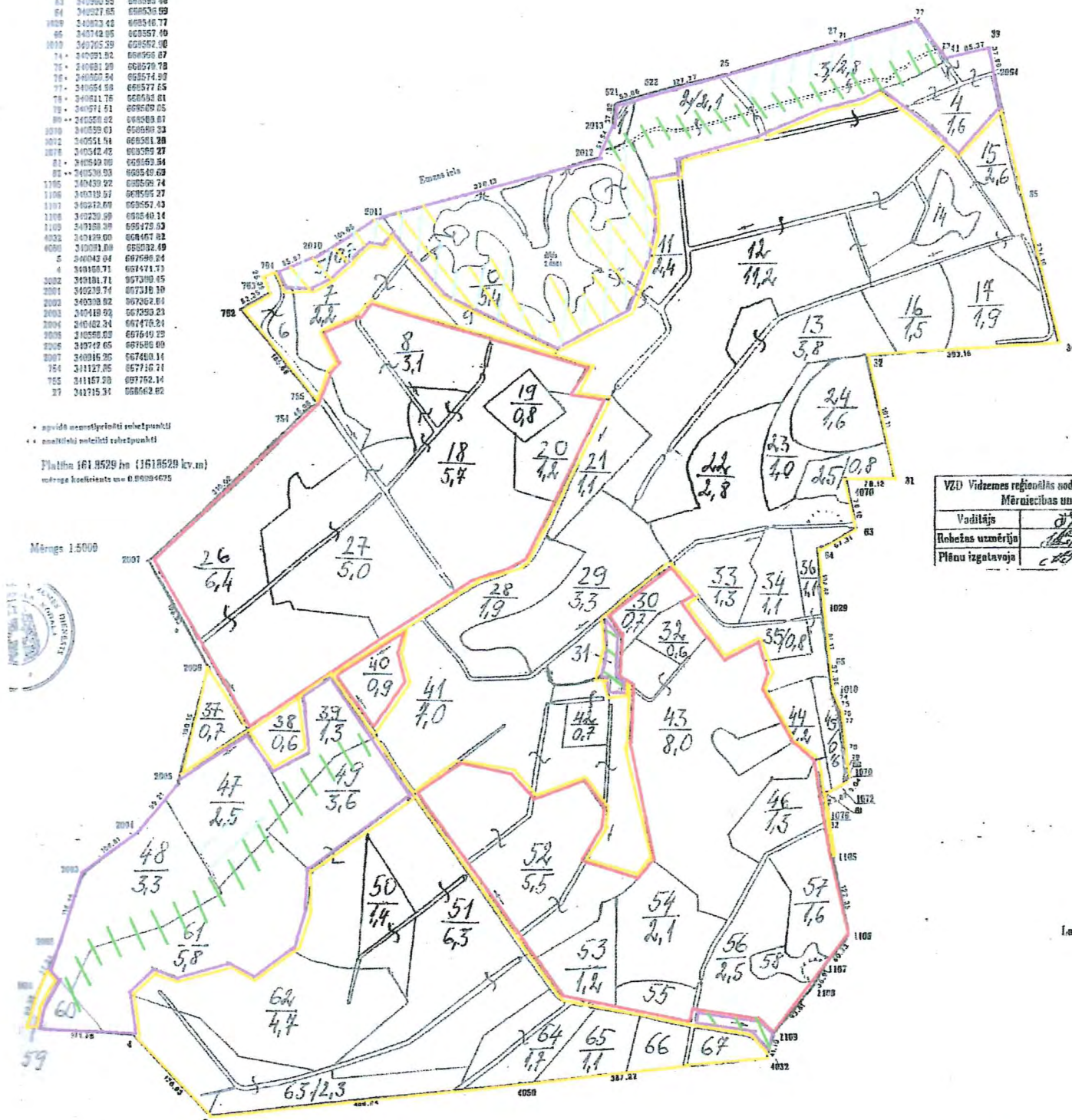
Tālrunis: 29112800, 28636444, fakss: 67925256
e-pasts: vzsbirojs@inbox.lv

SEB banka, kods UNLALV2X27
Konts LV13UNLA0050010899052

34 241236.44 660211.29
33 241221.24 660208.52
32 241206.01 660205.75
31 241191.78 660203.03
30 241177.55 660200.26
29 241163.32 660197.49
28 241149.09 660194.72
27 241134.86 660191.95
26 241120.63 660189.18
25 241106.40 660186.41
24 241092.17 660183.64
23 241077.94 660180.87
22 241063.71 660178.10
21 241049.48 660175.33
20 241035.25 660172.56
19 241021.02 660169.79
18 241006.79 660167.02
17 241000.00 660164.25
16 240985.77 660161.48
15 240971.54 660158.71
14 240957.31 660155.94
13 240943.08 660153.17
12 240928.85 660150.40
11 240914.62 660147.63
10 240900.39 660144.86
9 240886.16 660142.09
8 240871.93 660139.32
7 240857.70 660136.55
6 240843.47 660133.78
5 240829.24 660131.01
4 240815.01 660128.24
3 240800.78 660125.47
2 240786.55 660122.70
1 240772.32 660119.93
0 240758.09 660117.16
-1 240743.86 660114.39
-2 240729.63 660111.62
-3 240715.40 660108.85
-4 240701.17 660106.08
-5 240686.94 660103.31
-6 240672.71 660100.54
-7 240658.48 660097.77
-8 240644.25 660095.00
-9 240629.02 660092.23
-10 240614.79 660089.46
-11 240600.56 660086.69
-12 240586.33 660083.92
-13 240572.10 660081.15
-14 240557.87 660078.38
-15 240543.64 660075.61
-16 240529.41 660072.84
-17 240515.18 660070.07
-18 240500.95 660067.30
-19 240486.72 660064.53
-20 240472.49 660061.76
-21 240458.26 660058.99
-22 240444.03 660056.22
-23 240429.80 660053.45
-24 240415.57 660050.68
-25 240401.34 660047.91
-26 240387.11 660045.14
-27 240372.88 660042.37
-28 240358.65 660039.60
-29 240344.42 660036.83
-30 240330.19 660034.06
-31 240315.96 660031.29
-32 240301.73 660028.52
-33 240287.50 660025.75
-34 240273.27 660022.98
-35 240259.04 660020.21
-36 240244.81 660017.44
-37 240230.58 660014.67
-38 240216.35 660011.90
-39 240202.12 660009.13
-40 240187.89 660006.36
-41 240173.66 660003.59
-42 240159.43 660000.82
-43 240145.20 660000.00

• apvidus nesaturināti arhitektūrai
• nesaturināti arhitektūrai
Platība 161 9529 ha (161 9529 kv.m)
vidējais koeficients m = 0.80084675

Mērogs 1:5000

VZD Vidzemes reģionālās nodalē	
Mēroks un to	
Vadītājs	<i>[Signature]</i>
Reģistrācijas uzdevums	<i>[Signature]</i>
Plānu izstrādātājs	<i>[Signature]</i>

Lapu izv.

— Dabas lieguma zona
— Dabas parka zona
— Aimavu aizsardzības zona

— Lapeņu stādījumi
— Liepu, ošu stādījumi
— Ozolu alejas

Salaspilī 2014. gada 21. augustā

Par apsaimniekošanas konceptuāliem jautājumiem Gulbenes vēsturiskajos parkos

Gulbenes pils kompleksa vēsturiskie parki ir nozīmīgs dārzu un parku mākslas pieminekļu komplekss, kur neraugoties uz daudzajiem zaudējumiem, saglabājušies daudzi sentimentālo ainavu dārzu elementi. Diemžēl pēc vētras postījumiem, dēvējot par atjaunošanu, vulgāri primitīvā formā "labiekārtota" parka daļa pie Baltās pils, kas nedrīkstētu atkārtoties citās parka daļās.

Iepazīstoties ar vēsturiskajiem materiāliem un veicot apskati uz vietas, tika konstatēts:

1. Emzes parks:

- 1.1. Teritorija vairāk uzlūkojama kā Mežaparks, kur vietējo kokaugu sugu starpā veikti svešzemju sugu stādījumi. Izņēmums ir Marijas ezers, kur konstatētas savulaik izsmalcinātu apstādījumu paliekas, kas krūmājus cērtot diemžēl iznīcinātas kopā ar pārējo pamežu,
- 1.2. Pakāpeniski aizaugot, parks kļuvis gandrīz par vienlaidu meža masīvu, lai gan visticamāk tur varētu būt bijušas atsevišķas laucēs un atsevišķi augoši citzemju koki (lapegles) un koku grupas,
- 1.3. Parkā vērojama intensīva citzemju sugu (pīlādžlapu sorbārija *Sorbaria sorbifolia*, kalnu kļava *Acer pseudoplatanus*, strautu sniegoga *Symphoricarpos albus* var. *laevigatus* u.c.) invāzija,
- 1.4. Saaugot vietējo sugu pamežam, tiek nomākti citzemju koki (pārsvarā lapegles) un tās zaudē estētisko izskatu,
- 1.5. Marijas ezers ir piedūņots un aizaudzis,
- 1.6. Lai saglabātu Emzes parka ainaviskās un vēsturiskās vērtības, nepieciešams:

- 1.6.1. Izstrādāt rekonstrukcijas projektu, maksimāli saglabājot vēsturiskos parka elementus,
 - 1.6.2. Veikt vietējo sugu retināšanu, vispirmām kārtām tur, kur tie iesaistīti vietējo un citzemju vēsturisko - stādīto koku vainagos,
 - 1.6.3. Atjaunot un ierīkot lauces,
 - 1.6.4. Regulāri pļaut Marijas ezera apkārtni, ierobežojot invazīvo sugu izplatīšanos (atstāj atsevišķus pudurus), kā arī ļaujot ataugt ceriņu un citu dekoratīvo krūmu grupām,
 - 1.6.5. Saglabāt un ar stieplu režģi no stirnām pasargāt balteglu paaugas skaistākos eksemplārus, kam jāstājas pamazām novecojošo veco koku vietā,
 - 1.6.6. Izīrīt ezeru, nesabojājot (!) krasta līniju;
 - 1.6.7. Mežaparka daļā pa esošajām trasēm (to malās!) pieļaujams izvietot dabiskajai videi draudzīgus sporta un atpūtas infrastruktūras elementus,
 - 1.6.8. Trases var izmantot kā skatu perspektīvas, to galos iestādot vizuāli izteiksmīgus kokus vai krūmus, izvietojot vizuāli pievilcīgas un skatienu intriģējošas mazās arhitektūras formas,
 - 1.6.9. Pilnveidot celiņu tīklu, lai novērstu izveidojušos strupceļus,
 - 1.6.10. Gar celiņu malām saglabāt atsevišķus liela izmēra nogāzu kokus kā arī invazīvo citzemju sugu eksemplārus, izvietojot informāciju par vietējām un citzemju sugām un biotopiem, bioloģiskās daudzveidības apdraudējumu un saglabāšanas jautājumiem. Pie vian no grāvjiem ir iespaidīga aviācijas bumbu bedre, kur arī varētu būt informācija par kara norisēm Gulbenes apkārtnē.
2. Asaru ezers un tā apkārtnē:
 - 2.1. Apkārt ezeram esošais ceļš un no tā paverošās skatu ainavas uz ezera salu, kā arī skati no salas uz ezera krastiem lokāli mazā teritorijā ļauj veidot daudzveidīgus skatus dažādos virzienos, ko noteikti vajadzētu izmantot,

- 2.2. Jāveic asaras (salas) formas atjaunošana vietās, kur veidojies apaugums un noskalojumi, vienlaikus gar salas malu atjaunojot taciņu un ūdensmalā ierīkojot piekrastes augu stādījumus,
 - 2.3. Ezera krastos saglabājami atsevišķi spireju un citi dekoratīvie krūmi, priedēs var „palaist” kādu mežvīnu rudens ainavas bagātināšanai, rūpīgi jāizvērtē uz salas izveidotā puķu dobe, atturoties no sīkziedainu (no ezera malas nesaredzamu) košumkrūmu stādīšanas un izvēloties krūmus, ka rada vizuāli lielākus un pamanāmus krāsu laukumus. Vienlaikus svarīgi ainavu pārāk nesaraibināt (Asaru ezers...).
 - 2.4. Apkārt ejošajam ceļam ieteicams veidot lokveida kulises ar atpūtas soliņiem.
3. Svētezers un tā apkārtnē:
- 3.1. Parkā uzstādītie soli ir pārāk spilgtā tonī, un nākotnē veicot pārkrāsošanu, būtu jāizvēlas pieklusinātāks tonis, lai parkā dominē ainava nevis soliņi, arī parkā uzstādītās senās zīmes vajadzētu uztvert kā uz laiku izveidotu „performanci”, kā mērķi izvirzot parka daļas vēsturiskā veidola atjaunošanu,
 - 3.2. Pirms uzstādīt tiltiņus, iespējams, vajadzēja atjaunot grāvjus, jo izskatās, ka teritorijā sāk paaugstināties gruntsūdens līmenis, grāvju atjaunošana ir svarīga joprojām,
 - 3.3. Jaunu stādījumu veidošanā rūpīgi jāplāno sortiments – Tunberga bārbeles nevajadzētu stādīt mitrās vietās. Iespējams, krāsu akcentiem mitrās vietās drīzāk varētu lietot grimoņu šķirnes ar krāsainām lapām, salas sausajā daļā – arī sausumizturīgos krūmus.
 - 3.4. Salās ar akmeņiem ieteicams stādījumus veidot, akmeņu priekšpusē stādot zemi sedzošus lakstaugus (hostas vai citus) un fonā veidojot krūmu stādījumus vai lielāka auguma ziemcietes. Šādā veidā iespējams nodrošināt, lai burti būtu saredzami.

Andrejs Svilāns